

ԱՐԵՎԵԼԱԱՍԻԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

III

ԵՐԵՎԱՆ 2018

ՀՀ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱ
ԱՐԵՎԵԼԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

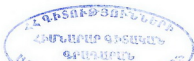
ԱՐԵՎԵԼԱԱՍԻԱԿԱՆ
ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

III

Գլխավոր խմբագիր
Նիկոլայ Հովհաննիսյան
պատմ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ

ԵՐԵՎԱՆ

ՀՀ ԳԱԱ «ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ» ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
2018

НАЦИОНАЛЬНАЯ АКАДЕМИЯ НАУК РА
ИНСТИТУТ ВОСТОКОВЕДЕНИЯ

ВОСТОЧНО-АЗИАТСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ

III

Главный редактор
Николай Оганесян
доктор исторических наук,
профессор, член корреспондент НАН РА

ЕРЕВАН
ИЗДАТЕЛЬСТВО "ГИТУТЮН" НАН РА
2018

**NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF RA
INSTITUTE OF ORIENTAL STUDIES**

EASTERN ASIAN STUDIES

III

Editor in chief

Nikolay Hovhannisyan

Doctor of History, Professor

Correspondent Member NAS Armenia

YEREVAN

"GITUTYUN" PUBLISHING HOUSE OF THE NAS RA

2018

Տպագրվում է
**ՀՀ ԳԱԱ արևելագիտության ինստիտուտի գիտական
խորհրդի որոշմամբ**

Պատասխանատու քարտուղարներ՝
պ.գ.թ. Աղավնի Հարությունյան
պ.գ.թ. Եվա Հարությունյան

Արևելասիական ուսումնասիրություններ, հ. 3/ Գլխավոր խմբագիր՝
Ա. 862 Ն.Հովհաննիսյան.- Եր.: «Գիտություն» հրատ, 2018, 108 էջ:

Հատորում ընդգրկված են Չինաստանի և Ճապոնիայի արտաքին քաղաքականության որոշ հիմնախնդիրների ու գործընթացների մասին վերլուծական հոդվածներ: Ժողովածուի մեջ տեղ է գտել արևելագետ պրոֆեսոր Ն. Հովհաննիսյանի՝ Հայոց ցեղասպանությանը նվիրված աշխատության վերաբերյալ հարավկորեացի թղթակցին տրված հարցազրույցը:

Հատորում ներառված են Ճապոնիայի պատմության և գրականության որոշ հիմնահարցերի վերաբերյալ հոդվածներ, ինչպես նաև հայ-ճապոնական հարաբերություններին նվիրված աշխատության մասին գրախոսություն:

Ժողովածուն նախատեսված է արևելագետների, միջազգայնագետների, պատմաբանների, փորձագետների, դիվանագետների, ուսանողների համար:

ՀՏԴ 93/94:327
ԳՄԴ 63.3+66.4

RENATA CABRAL BERNABÉ

THE BEGINNING OF THE DISPUTE BETWEEN JESUITS AND FRANCISCANS IN JAPAN

It would be incorrect to say that the dispute between the Franciscans and the Jesuits in Japan began when the friars finally managed to enter the archipelago, in an embassy sent by the governor of the Philippines to the Japanese general Toyotomi Hideyoshi, in 1593. The papal Brief of Gregorio XIII, *Ex pastoralis Officio*, issued in 1585 – when the Japanese embassy prepared by the Father Visitor of the Eastern Indies, Alessandro Valignano, arrived at Rome – was the first step to this controversy. The brief instituted the monopoly of the Society of Jesus in Japan's mission. Therefore, no member from any other order could enter Japan, under the threat of excommunication. It was a great victory for the Visitor, who was a big supporter of this monopoly. When he first arrived in the archipelago, in 1579, he made queries (*Consultas*) with all the missionaries laboring in Japan. In this queries, the possibility of letting other orders enter Japan was one of the points of discussion and the resolution, after summarized by the Visitor himself in the *Resoluciones* (written in January 1582 and distributed to all the houses the Jesuits had in Japan), it was finally determined that the Japanese mission should continue under the Society's monopoly, mainly because the missionaries should not show the Japanese any controversy among the Christians and inside the Christian doctrine, just like there are in Buddhism. Gregorio XIII was convinced by Valignano's arguments and issue the brief when he met the Japanese boys in their embassy to Rome. However, as soon as the brief's notice arrived in the Philippines, the Franciscans friars began to complain. They would argue that there were not enough Jesuits to fulfill the needs of the Japanese Christendom. Since 1576, the Franciscans were in the Philippines and strived to go to Japan, which was not far from there. In 1584, one of them accidentally got in Hirado (when the ship he was in was driven

there due to the bad weather), but he only stayed there for two months and went back to the Philippines*.

In 1592, the Franciscans had the perfect chance to enter Japan, after an embassy from Hideyoshi was delivered to the Philippines. Afraid that after managing to control the whole Japanese archipelago, the new ruler would strive to conquer other places outside the archipelago, and threatened by the low fortification the capital Manila had at that time, the Castilian governor from the Philippines tried to appease Hideyoshi with an embassy, some presents and a promise of a profitable commerce with the Spanish crown. The first embassy was leaded by the Dominican friar Juan de Cobo, but the ship he was in wracked in its way back to Manila, with the answer from Hideyoshi and all the documents Cobo had with him. A second embassy was then sent, this time leaded by a Franciscan friar: Pedro Batista. It is interesting to notice that different from the previous embassy, this time Batista was sent with three other friars and they did not go back to the Philippines after meeting Hideyoshi to deliver the answer.

Apart from the real intentions of Batista and Manila's governor with the embassies, the fact is that after this event, the Franciscans finally managed to enter Japan and began their mission there. As was pointed before, the controversy had begun as soon as the notice of the *Ex pastoralis Officio* reached Asia. However, now, with the presence of the friars in the archipelago, the controversy had then turned into an open dispute that disclosed not only a hostility between the members of both orders, but also the way these missionaries defined the Japanese mission within the context of the European expansion and Christianization of the world.

Therefore, the quarrel (now no longer a simple controversy) may be seen not only as a disclosure of an animosity between the members of both orders, but also as an expression of two different ways of seeing and interpreting the Christian missions and the role of the missionaries within these missions. And there lies the most interesting part of the matter.

All this can be analyzed from the writings these missionaries produced trying to either defend their orders or accuse the other (or both).

* This friar was Juan Pobre de Zamorra, who went back to Japan in 1596, and also in 1598, after the martyrdom of Nagasaki, and wrote some heavy critics to the Jesuits of the archipelago.

Among these writings there are the ones written for their fellows or superiors of their order - being these the letters and also the recordings (*Relaciones/Relações*) - and the ones written with the propose of publicizing outside the order.

Once the quarrel had begun, there was a turning point in it, that I locate after the first Christian martyrdom in Japan, which occurred in February 1597. Of course, the arguments did not change right away, but the martyrdom changed drastically the context in which in missionaries of both orders were working in Japan. The friars were forced to shift the core of their accusations and they did it with some perspicacity. The reason for that was that in the beginning, the main justification for their presence in Japan was the persecution the Taiko* was promoting against the Jesuits and, because of that, the friars had to go and stay there for the sake of the Japanese Christians. However, after the martyrdom and Hideyoshi's orders following it, it became clear that the persecuted ones were all the Christian missionaries, not only the Padres* from the Society.

But before entering the matter of the shift, we would like to analyze this first period of the quarrel, which goes from 1593 - when the friars first got to Japan and after meeting Hideyoshi gained permission to lodge themselves in Miyako - to sometime around 1598. We do not fix the year of the shift because clearly it was something that could not be done from day to night. Moreover, the martyrdom was not expected by the friars nor the events that lead to it. Hence, the change could not be articulated at once.

1. Franciscans arrival and the Jesuits first notices

As soon as the Discalced Friars reached the archipelago the Jesuits became alert. They quickly turned to the papal brief that prohibited the presence of members of other orders in Japan. Nevertheless, the Franciscans had a lot to say, first to justify their disobedience to a papal order and also to disqualify the brief itself.

* As they would commonly refer to Toyotomi Hideyoshi.

* Priests in Portuguese and Spanish.

In first place, they argued that they were sent to Japan as ambassadors, not as missionaries. Furthermore, they had the duty to succor the Christians in Japan, since the Jesuits were being persecuted and could not take good care of that Christendom. Realizing that those arguments were not enough, they began to disqualify the bull. It could not be considered valid because: first, the Padres were not truthful and got Gregorio XIII to issue it by misinforming him and sending some ordinary boys to Rome and telling they were princes; second, the Jesuits had temporal interests in Japan¹; third, other orders were never consulted about the matter; fourth, Japan was under Castile's demarcation not Portugal's; fifth, the brief was not presented at the Real Counsel of Spain; sixth, it was fraudulent since it was against the Christian Religion; and finally, because Sixto V's brief confirmed the privilege of the Franciscan order to act as delegates and preach all over the world and therefore that included Japan¹.

The controversy around the *Ex pastoralis Officio*, however, did not finish soon, but continued for a decade. In 1607, the Franciscan friar Juan Pobre de Zamorra wrote the "Memorial de fray Juan Pobre de Zamorra al rey Felipe III solicitando de este que interceda ante el papa para que Su Santidad

* They referred to the involvement the Jesuits had in the silk market from Macao, performed by the Portuguese merchants.

¹ Refer to the documents: Frei Martin de la Assumpción, *Relación de las cosas de Japon para nuestro padre fray Francisco Arzubiaga Comisario General de todas las Indias en Corte*, 1596; José Luis Alvarez Taladriz (Ed.), *Relaciones e Informaciones – Documentos Franciscanos de la Cristandad de Japón (1593-1597)*, Osaka, 1973; Frei Juan Pobre de Zamorra, *Memorial de fray Juan Pobre de Zamorra al rey Felipe III solicitando de este que interceda ante el papa para que Su Santidad revoque el breve que mandaba salir del Japón a todos los religiosos excepto a los jesuitas*, 1607; Juan Pobre de Zamorra, *História de la Perdida y Descubrimiento del Galeón "San Felipe"*, Jesús Martínez Pérez (study and edition), Institución Gran Duque de Alba, 1997; Marcelo de Ribadaneira, *Queixas que os Padres da Companhia que estão em Japão, assi por palavra como por cartas, publicarão ter contra os Frades Descalços de São Francisco, que estavam em Japão, as quais responde um douto Frade da dita Ordem por nome Frey Marçello de Ribadaneira, da Província de São Gregorio de Filipinas, a quem os dichos Padres impedirão o martírio com quatro companheiros*; José Luis Alvarez Taladriz (Ed.), *Relaciones e Informaciones – Documentos Franciscanos de la Cristandad de Japón (1593-1597)*, Osaka, 1973.

revoke el breve que mandaba salir del Japón a todos los religiosos excepto a los jesuitas"² which pleaded the Spanish king to revoke the bull. The matter only finished in 1608, when the pope Paulo V issue an order that liberated all the orders to go to Japan, regardless of the route³.

2. The quarrel as a clash of conceptions

Such a liberation just made official what was long before being done. After Batista's embassy, the Franciscans had the brief invalidated themselves. But the strife with the Jesuits went much further than a legal discussion. While the Jesuits accused the friars of acting in a different way and confusing the Japanese Christians, being imprudent and putting the whole Christendom of Japan – including themselves – in danger, the Franciscans turned to what they believed to be the true way of the evangelization, namely, the imitation of Jesus Christ. The writings produced by the Franciscans by this first period, stressed God's will and how the Franciscans were being used by Him to spread His law in Japan.

The quarrel may remember a previous one that happened inside the Society between the Visitor Alessandro Valignano and the superior of Japan at that time, Francisco Cabral*. However, as we have already showed in a previous study⁴, even Cabral, who always stressed that the main guidance for

² Juan Pobre de Zamorra, Memorial de fray Juan Pobre de Zamorra al rey Felipe III solicitando de este que interceda ante el papa para que Su Santidad revoque el breve mandaba salir del Japón a todos los religiosos excepto a los jesuitas, 1607; Juan Pobre de Zamorra, História de la Perdida y Descubrimiento del Galeón "San Felipe", Jesús Martínez Pérez (study and edition), Institución Gran Duque de Alba, 1997.

³ In 1600, the pope Clemente VIII had already issued a bull that freed any religious order to enter Japan, but the missionaries had to go any by the Portuguese route (Indie and China), not by the Spanish one (New Spain and Philipines). Refer to: Carla Tronu, The Rivalry between the Society of Jesus and Mendicant Orders in Early Modern

Nagasaki, Agora: Journal of International Center for Regional Studies, No 12, 2015.

* Francisco Cabral (1553-1609) was the second Superior of the Japanese Mission from 1570 to 1581.

⁴ Renata Cabral Bernabé, A Construção da Missão Japonesa no Século XV, 2013, dissertation (Masters in History), Faculdade de Filosofia, Letras e Ciências Humanas da Universidade de São Paulo, São Paulo, 2013.

the mission should be the belief in God's will, believed that the missionaries had to accommodate themselves to some situations the Japanese mission imposed, for example: he asked for a special license for Japan to some marriages *disparatis cultis* (between a Christian and a non-Christian), and also recommended the Christians not to destroy the Japanese Buddhist and Shinto idols, in order to prevent a big riot. For the case of the Franciscans, every modification the Jesuits introduced in order to fit the Japanese manner, was criticized. Therefore, the habit of giving good presents to the lords, making people sit during the mass (once it was considered a bad manner in Japan to stand in front of a respectful person), avoid emphasizing the role of saints of the church and Maria and focus only in Jesus, and so on, was censored by the friars who believed that such changes were a kind of depravation of the doctrine.

By analyzing such arguments, it is possible to infer that the quarrel was not an egoistic dispute between members of two orders that disliked each other. What was mainly at stake are two conceptions of Christianization. Valignano summarized a good part of this clash of conceptions when he wrote in his *Apología*⁵ that the Franciscans could not differentiate in Christ's teaching what was intrinsic and essential from what was extrinsic and accidental. Therefore, the friars only made a simplistic imitation of Christ, censoring the Padres without making such a distinction.

The Franciscans, on the other hand, liked to emphasize their role as instruments of God. Thus, their presence in Japan was nothing but the fulfilment of God's will, and their duty to spread His law could only be reached by the imitation of Christ and the performance of the evangelic poverty. Once God's will is inscrutable, the human reason is useless when trying to reach the Christian perfection and that is the reason the friars were so enthusiastic in criticizing the Jesuit prudence (a concept highly regarded by the Society of Jesus and stressed by Valignano and other missionaries) and

⁵ Valignano in this work tries to answer not only friar Martin de la Ascención's accusation against the Society, but also every writing he could read until that time (1598). Refer to: Alejandro Valignano, *Apología de la Compañía de Jesus de Japón y China* (1598), Jorge C. Alvarez-Taladriz (Ed.), Osaka, 1998.

liked to emphasize what they called "holy craziness" (*santa loucura*)⁶. For the Franciscan conception, there is no point in trying to find a solution for the mission by human ways, namely reason and experience. The only thing missionaries could do to spread their religion was the imitation of Christ, regardless of the situation and the people involved.

And in this particular matter, the discord was essential. For the Jesuits, one important guidance for a mission was experience. This concept was often used by the Visitor when defending the method he designed for the Japanese mission. Valignano liked to stress that Japanese manners differed considerably from the European ones and, as a consequence, to design the best method was fundamental to know that place and its context. This knowledge, however, could only come from experience.

Of course, Valignano was also trying to defend the method he had designed at the eyes of his superiors at Rome. Nevertheless, it is important to notice that he turned to something that is fundamentally human: experience. This is not something that one may achieve by divine inspiration or being a good Christian.

In the same way, Francisco Pasio^{*} complains about the Franciscans arguing that the friars had absolutely no consideration for the local mores and language once they used to stay for a short period of time in each place, making a kind of rotation between the various missions all over the world. However, for the Franciscans, the experience did not aggregate any value to the mission and thus this was pointless.

What these points of discord are actually showing is, by all means, that Franciscans and Jesuits had, at that time, two different perspectives that

⁶ Specially Marcelo de Ribadeneira and Martín de la Ascensión. Refer to: Marcelo de Ribadeneira, *Memoria de las cosas de Japón*, 1598; José Luis Álvarez Taladriz (Ed.), *Relaciones e Informaciones - Documentos Franciscanos de la Cristandad de Japón* (1593-1597), Osaka, 1973; Frei Martín de la Asunción, *Relación de las cosas de Japón para nuestro padre fray Francisco Arzubiaga Comisario General de todas las Indias en Corte*, 1596.

^{*} Francisco Pasio (1553-1614) was natural of Bologna. He arrived in Japan in 1583 and became the vice provincial of Japan in 1600. In 1611, he was named Visitor of Japan and China.

made them design two contrasting ways of evangelizing the pagans in the missions overseas.

3. The Franciscan point of view

As was pointed before, the friars liked to emphasize their role as instruments of God, as if they did not work through human means to be there in Japan, but they were – in their viewpoint – placed there by God, who through some expedients, like Hideyoshi's edict of expelling the Padres, his embassy to the Philippines, and others, found a way to introduce the Franciscans in the Japanese mission. Thus, their presence is interpreted in a messianic and providential light.

This, however, is not to be considered as a merely strategic rhetoric, but as a manifestation of a school of thought formed in a medieval European context, when the order was primarily founded (XIII century). Thus, the Franciscan mentality is strongly influenced by the Christian Neoplatonism, which considers the world as a perfect and necessary order of things where everything have its fixed place and a predetermined function, placed by the force of the divine providence⁷. Saint Francis, the founder of the order, had a transcendent view of the nature and saw it as the image of God, therefore, it did not have a value of its own, but was interpreted as a great reservoir of symbols.

Therefore, the Franciscans carried a dichotomous vision of the world in which there was the sacred kingdom – the *civitas Dei* (City of God) – and the earthly world, corrupted by sin and temptation – the *civitas diabolic**. And this is the main reason why they rejected knowledge and experience and invoked the *santa loucura* (holy craziness or imprudence). Once secular knowledge was originated from a sinful world, it could not be considered a guide for the evangelization. Moreover, the truth was only one and absolute. It was revealed by the Bible and could not be changed. Changing it, would be

⁷ Pedro Lages Reis Correia, Alessandro Valignano Attitude towards Jesuit and Franciscan Concepts of Evangelization in Japan (1587-1597), Bulletin of Portuguese / Japanese Studies, Junho, Ano/Vol. 2, Universidade Nova de Lisboa, Lisboa, 2001, pp. 79-108.

* Influence of the Augustinianism.

distorting it, thus change is viewed as a decadence. To change something, in order to adapt the Christian message to the society it was being introduced, was seen as a deceptive strategy. Tomás de Celano, in his work, "Vida Primeira de S. Francisco" would write, "[...] St. Francis traveled throughout the cities and villages to announce the Heavenly Kingdom [...], not with the artifices of human wisdom, but with the virtuousness of the Spirit".⁸

And that was how the Franciscans were trying to promote their mission in Japan. Their emphasis in the evangelical poverty, as opposed to the Jesuit prudence, is not merely strategic, but also part of this world view. The friars made it clear that their missionary behavior in Japan was the only true way for the evangelization of the pagan world. The missionaries, thus, had to keep themselves aloof from mundane values and needed to collide with the pagan society. That is why they did not approve the changes the Jesuit made to gain respect inside Japanese society. For them, the Padres were making concessions to a pagan world that should someday disappear.⁹

The diversity of this world was rejected once the truth could not be renewed. Thus, tradition should always be considered over renew or adaptation. It is not to say that Franciscans did now acknowledge the existence of diversity. The friars were absolute aware and testified the diversity of all societies they had contact with at that time. However, they rejected it as a structural element for church's conduct and qualified it as the product of a sinful world.

⁸ Pedro Lage Reis Correia, Alessandro Valignano Attitude,..... pp. 89-90.

⁹ The Friar Marcelo de Ribadeneira makes it clear when he states that for the Padres it was enough for the Japanese to accept the Christian Faith without breaking old habits used in their ceremonies that worshiped idols. In his words: "assí por palavra como por cartas, publicarão ter contra os Frades Descalços de São Francisco, que estavam em Japão, as quais responde um douto Frade da dita Ordem por nome Frey Marçello de Ribadaneira, da Província de São Gregorio de Filipinas, a quem os dichos Padres Ribadaneira, impedirão o martírio com quatro companheiros." Refer to: Marcelo de Ribadeneira, Queixas que os Padres da Companhia que estão em Japão, Written around 1598. In: José Luis Alvarez Taladriz (Ed.), Relaciones e Informaciones...

4. The opposing view: Jesuits' conceptualization of the world and Christianity

The Society of Jesus, on the other hand, was an order created in the sixteenth century, when the European mentality was changing considerably due to the great navigations, all the new encounters that came as a consequence of them, the Protestant and Catholic Reforms – to name some of the crucial events from the period that came to be self-designated as Renaissance. Therefore, the Jesuit mentality is strongly influenced by these events, but also by the retake and revisit of the works from the philosophers of the Greek and Roman antiquity, especially Aristotle.

The main consequence of this process that may concern our study is the change in the vision of nature and the emergency of a new concept: pure nature. The Portuguese historian Pedro Correia analyzing this process states that the Society of Jesus does not contest the Aristotelian principle that Man seeks essential perfection in his encounter with the supreme divine cause. However, the Jesuit philosophy affirms that this encounter with God is conditioned by nature itself along with the prospects of the being in question, namely, by his means and capacities. This conceptualization of a pure nature thus allows one to determine all the particular aspects of human nature and its natural faculties. Consequently, it is possible to disassociate the natural plan from the supernatural plan which, according to the Thomistic view, were inseparable processes¹⁰.

The consequences of this new conceptualization of nature were clear and practical in the context of the Catholic missions overseas and the quarrel we are now analyzing is a part of this. Valignano and the other Jesuits based their arguments, when confronted to the Franciscans, in the prudence and experience that were necessary to the missionary to have in order to evangelize the pagans they were then encountering.

From the Jesuit point of view, the church needed to integrate itself in the surrounding world. And this is the reason why Ignacio de Loyola, the founder of the order, rejected the monasticism. The concept of pure nature made possible the acceptance of world's diversity, not as something that

¹⁰ Pedro Lages Reis Correia, Alessandro Valignano Attitude,... p. 93.

should be ignored, but as something that would condition one's approach to society. Therefore, the missionary must use his experience and knowledge as a form of gauging the quality of evangelization.

It was in this sense that Pasio complained about the friars saying that they were not concerned about the mores of the Japanese, once they did not learn the local language nor intended to stay for a long period of time in one place¹¹. Valignano too often turned to this concept when attacking the friars¹². One of his main critics of Fr. Martin de la Ascención's trait was that he was only for three months in Japan – by the time he wrote his traits – and could not, in such a short period, understand the Japanese behavior and manners and therefore would not be able to say what was better for the mission. Jesuits valued the experience because they saw the integration as an essential characteristic of the missionary work.

But it was not only the place where they were that should condition the comportment and the strategy of the missionary labor. Habits and values may change due to space, but also time. The context (political, economical, historical, religious, among others) in which they were inserted into was fundamental. One of the main complaints that appears in Jesuits documents about the Franciscans is the lack of precaution the friars had while preaching in Japan. Batista and his fellows preached openly in Japan, making Christians, even though they were not allowed by Hideyoshi. The friars, on the other hand, accused the Jesuits of hiding and disguising (wearing Japanese clothes) because they were being persecuted. The Padres did not deny such attitudes, but even extol it, emphasizing the need to take such measures in that context for the sake of the Japanese Christendom.

¹¹ Francisco Pasio, *Relación de la que há passado en Japón con los frailes descalzos de la Orden de San Francisco, desde Marzo de 1594 en que partió la nave para la China y los navios para los Luçones hasta el mês de Hebrero del anno de 1595*. 1595. In: José Luiz Alvarez Taladriz, *Relacion sobre los Franciscanos en Japón hecha en Nagasaki el año 1595 por el Padre Francisco Pasio de la Compañia de Jesus*, Osaka University of Foreign Studies, vol. 20, 1968, pp. 25-48.

¹² Alessandro Valignano, *Apología de la compañía de Jesús de Japón y China*, José Luis Alvarez Taladriz (ed.), *Apología de la compañía de Jesús de Japón y China*, Osaka, 1998.

That is to say, for the Jesuits, because of that particular context (the persecution initiated by Hideyoshi's edict in 1587) they had to resort to hiding. Therefore, the context guided their behavior as well as their strategy, while for the Franciscans, there was only one strategy for evangelizing: evangelical poverty and imitation of Christ¹³. Once again the missionaries disagreed in the matter of diversity. If for the Jesuits the strategy should be guided by the context in which they were inserted (be that a matter of place or time), in the Franciscan point of view there was only one strategy, no matter where or when. Once diversity was a product of a sinful world, it could not guide the evangelical labor.

Another consequence is that, for the Franciscans, once the strategy was already predetermined, the intelligence was not a necessity. On the contrary, it may even distort the true message and therefore should not be used. But in the Jesuit point of view, intelligence and the capacity of the missionary to interpret the world in which he was inserted, deriving from his own experience, would determine his attitude¹⁴. And the main human capacity that the missionary should rely on was his prudence. This concept is not only present innumerable times in the Jesuits' reports and letters, but also on the Franciscans reports when criticizing the Jesuits saying that the Padres regarded themselves as 'very prudent'. The friars, on the other hand, instead of prudence, relied on the 'holy craziness' conceived by God to man of faith.

The use of the prudence and intelligence by the missionaries was justified by the Jesuits because they regarded the Japanese as rational (in opposition to the savages in America) and also because Japan was a special case, once the Portuguese were mere traders and the Europeans did not have any power to enforce anything there. Thus, the missionaries had to count on their ability to convince the listeners through rational arguments that showed the superiority of Christianity over any other religion. And that is one of the reasons why many Jesuits engaged themselves in the learning and writing

¹³ The Friar Juan Pobre de Zamorra states that the Padres had managed to convert some Japanese, but once it was not by the evangelical poverty, which is the main cause for the conversion, many apostatized and returned to their old beliefs. See: Juan Pobre Zamorra, *História de la Perdida...*

¹⁴ Pedro Lage Reis Carreira, *Alessandro Valignano Attitude...* p. 89.

about the Japanese sects and beliefs. The conversion, in this vision, was a result of the conviction that Christianity was better, rationally speaking.

The Franciscans, on the other hand, liked to invoke the evangelical poverty as the best way to convince people to be Christian. The friar Juan Pobre de Zamorra said that the hospitals were the best instruments God took for the evangelization of Japan, because many people who were not convinced by listening to the sermons – that is to say, by rational arguments – decided to take the baptism after seeing the work the friars were humbly doing in the hospitals¹⁵. The Jesuits, on the other hand, despite the fact they made some hospitals, were very skeptical about them, saying that the Japanese disdained them because of such charity works¹⁶.

5. The pragmatism versus the example of Christ

The discord over this specific issue bring us to another category of analysis: the pragmatism. That is to say: the validity of a strategy is evaluated by its final result. And that is what the adaptation policy, or accommodation to use Valignano's term, is about: a strategy to achieve the missionaries aim, namely, the evangelization of a determined population. And that was the strategy chosen by the Jesuits as the best one when concerning Japan.

The accommodation, therefore, should not be interpreted as an attitude of tolerance, at least when analyzed in the light of its ultimate objective: effectiveness. One could argue that it was its final consequence, but it was not based on this that this strategy was adopted, nor justified. For some cases, as the historians Ana Fernanda Pinto and Silvana Pires show, it was presented as a "temporary attitude to be revoked when the mission was consolidated"¹⁷.

¹⁵ Juan Pobre de Zamorra. Historia de la pérdida...

¹⁶ The examples about such a statement is enormous, from Francisco Cabral to his rival, Valignano.

¹⁷ Ana Fernandes Pinto e Silvana Remédio Pires, The 'Resposta que alguns padres de Japão mandaram perguntar': a clash of strategies, Bulletin of Portuguese/Japanese Studies, Lisboa: Universidade Nova de Lisboa, Vol. 10-11, 2005, Junho-Dezembro, pp. 9-60.

Therefore, the accommodation was presented as the best solution for the Japanese case because of its pragmatism. The Jesuits argued that once they were dealing with rational, intelligent and proud people, they could not behave the same way as they did among 'salvages'. Their main argument was that this strategy showed the best results for the evangelization. The examples of such argumentations are innumerable, but here I will expound two of them that were used to defend the Jesuit monopoly in Japan.

The first one was that the Jesuits assertion that the mere presence of the friars, regardless of their attitude, would arouse the Japanese suspicious over the missionaries, regardless of their religious order. The reasons are diverse: either because the friars were coming together with the Spanish - who had already conquered so many lands before and the Japanese were aware that they could be the next¹⁸; or because Hideyoshi had no faith in any religious belief and could not understand that someone would leave home and go so far away only to teach salvation to unknown populations without any temporal interest¹⁹; or even because Christianity was proscribed and

* Even though the accommodation was not a strategy peculiar to the missions of Asia, as some historiography has been working hard to show for the last decades, in the works of the Jesuit missionaries in Japan such argument was pretty frequent, as we can see in the letters and traits of Francisco Xavier, Cosme de Torres, Alessandro Valignano and Organtino Gneccchi-Soldo.

¹⁸ When Hideyoshi sentences the Friars to death in 1596-97, the written sentence was that the friars were there in order to prepare Japan for the conquer the Spanish were intending to do. "De huma missão que hum Padre fez ao Meaco enviado pelo Padre Vice Provincial para vizitar a Taico: e do que nella soccedeo" (In: Shiryō Hensan-jo, 6919-13-20) "(f. 56v) El mismo Taico trajo a la plática la nao de los castellanos y dijo al Padre que mandó matar a los frailes por estar en sus tierras con o corazón atraicionado, porque los castellanos iban promulgando su ley para tomar las tierras convirtiendo a los naturales, los cuales, después de ser cristianos, se juntaban con los españoles y les entregaban el reino, y que de esta manera habían tomado la Nueva España, el Perú, y las tres partes de los Luzones".

¹⁹ As Pasio writes in his Relation: "Esta venida de los frailes de este año pareció mal a muchos cristianos porque como Taicosama tiene para sí que no hay otra vida, no puede entender qué deseo de salvación de es almas es éste que hace venir por la China los padres de la Compañía y por los Luçones los frailes descalzos, por lo que se mete en la cabeza que no se bujea la salvación sino la ambición de hacer muchos cristianos, los

Hideyoshi was overlooking the presence of the Jesuits only because they were being cautious.

From this first example, it is possible to see that the arguments were merely pragmatic and not doctrinal nor moral. The Jesuits were not questioning the intentions of the Franciscans, nor their capability as missionaries, but only the practical results of their presence in Japan at that specific context.

The second example that worthies mentioning is one of main points of controversy between Jesuits and Franciscans in Japan: the behavior of the ministers during the persecution. The persecution of Christianity in Japan began in 1587, with Hideyoshi's edict of the missionary's ban. However mild may be considered this first persecution, at least compared to latter times, the situation of the Church in Japan as whole began to change specifically at this point. After the edict, a lot of churches were destroyed and the choice of the Padres was not to defy Hideyoshi's edict, at least not publicly, and therefore, go underground. They were, then, dressing as Japanese, not making public masses or festivities, disguising the churches and so on.

Nevertheless, it gave the friars a motive to legitimize their entrance in Japan. From the Franciscan point of view, the Japanese Christendom was in an urgent situation that called for the friars for two motives: first it needed ministries that could act freely and second the Japanese Christians were afraid and needed good ministers that would encourage them to profess their religion, despite any persecution.

The Jesuits, on their side, insisted that the persecuted ones were not only the Padres, but the Christian missionaries as a whole – what turned out to be true, as we can see by Hideyoshi's sentence for the martyrs of Nagasaki, in 1597. However, what I would like to emphasize here is not the lack of perception of the Friars or the Jesuits, but their discourse of a legitimate action under a persecution.

cuales luego se unen entre sí como hermanos y se pueden levantar luego contra él fácilmente". Francisco Pasio. Relación de la que há passado en Japón con los frailes descalzos de la Orden de San Francisco, desde Marzo de 1594 en que partió la nave para la China y los navios para los Luçones hasta el mês de Hebrero del anno de 1595. In: José Luiz Alvarez Taladriz, Relacion sobre los Franciscanos..., pp. 32-33.

The friars' letters and traits are full of accusations of the Jesuits, who were hiding and wearing Japanese clothes, in order not to be detected by the authorities, and also that the Christians were very afraid to declare their religion²⁰. However undeniable this situation could be, the Jesuits argued that it was a strategy they had to appeal in order to remain in Japan after the expelling edict. And here, once again, the pragmatic argument is crystal-clear. The strategy was analyzed and chosen, not for its value per se, but by its results. Under the persecution one have the option either to remain and be caught or hide and be safe. The Jesuits justified their choice for the second option specifically because it would bring best results: that is to say, they could remain in Japan and continue the evangelization, being, thus, able to convert more people²¹.

The opinions concerning the martyrdom go on the same way. While the Franciscans exhorted it, for its holy meaning, emphasizing the great honor to be martyred²² and the devotion it caused²³. The Jesuits deviated from

²⁰ Martin de la Ascension writes about the Japanese Christians when the friars first arrived in Japan. "Y así de tanta multitud de cristianos solo 6 hubo que confesasen la fe publicamente al tiempo de la persecución". Martin de la Ascension, *Relación de las cosas de Japon para nuestro padre fray Francisco Arzubiaga Comisario General de todas las Indias en Corte*, 1596; José Luis Alvarez Taladriz (Ed.). *Relaciones e Informaciones*,..., p. 74.

²¹ The Jesuit Francisco Pasio, the future Vice-Provincial of Japan, at that time wrote, "y más que todo el haber mudado nuestro traje ordinario en este tiempo de persecución, cosa que cualquiera hombre de buen juicio fuera de pasión juzgara ser más digno de loa y alabanza que de vituperio, pues que allende de grande ejemplo de grandes santos y siervos de Dios, que en semejantes ocasiones hicieron lo mismo, fue medio convenientísimo y eficazísimo para quedarnos en Japón y cultivar la cristiandad más libremente, lo cual con aprobación del Sumo Pontífice y loor de toda Europa es usado de los nuestros y otros católicos sacerdotes que en Inglaterra se emplean en ayudar las ánimas". Francisco Pasio. *Relación de la que há passado en Japón con los frailes descalzos de la Orden de San Francisco, desde Marzo de 1594 en que partió la nave para la China y los navios para los Luçones hasta el mês de Hebrero del anno de 1595*. Refer to: José Luiz Alvarez Taladriz, *Relacion sobre los Franciscanos*,..., p. 36.

²² The last preach of Martin de la Ascension, written by Juan Pobre de Zamorra when describing the martyrdom of 1597: "¿Con Qué habremos de pagar a Dios la gran merced que nos hace en habernos traído a tal estado? Muchos santos antiguos, principalmente nuestro Padre San Francisco deseó mucho ser mártir y no lo pudo

it and pointed out the problem of losing ministers²⁴, the increase of the persecution, the fear of the Christians that were still new to the faith, and so on.

6. The dispute concerning the Iberian Crowns

The quarrel, however, had a more objective motive as well: the dispute between the Portuguese and the Spanish crowns. Even after 1580, when both crowns were united under the Spanish king, Felipe II, the possessions overseas were not considered unified. Felipe II had to respect the agreement he had done in Tomar and consider the Portuguese possessions separated from the Spanish ones. And in fact, he did, at least much better than his son and grandson could, or wanted, to do. In 1585, just after Gregorio XIII's brief declaring the monopoly of the Society of Jesus over Japan, he sent an order to the viceroy of Indie, Duarte de Menezes, and the major captain of China, Diego Monteiro, reaffirming the prohibition of another orders entering Japan²⁵.

alcanzar el martirio de la cruz. Aunque viniéramos nosotros de Miaco hasta aquí arrestados y sufriendo grandes tormentos nosotros no pudiéramos, con todo eso, pagar a Dios nuestro Señor tan gran merced como ésta que nos hace...". Juan Pobre de Zamorra, *Historia de la pérdida y descubrimiento del galeón 'San Felipe' con el glorioso martirio de los gloriosos mártires del Japón (1598-1603)*. Refer to: Juan Pobre de Zamorra, *Historia de la pérdida*,..., p. 352.

²³ Juan Pobre in his *Historia*, "Pues el valor del martirio es traer a los gentiles y confirmar a los cristianos"; Juan Pobre de Zamorra, *Historia de la pérdida*,..., p. 262.

²⁴ Organtino Gneccchi Soldo about the disposition to be martyred that the ministers were suppose to have: "aunque el morir por Dios nuestro Señor o ser desterrados y atormentados por su amor siendo ayudados de su divina gracia parezca cosa fácil todavia el desamparo de toda esta cristiandad de obreros que sepan bien la lengua y tengan experiencia de la tierra, y el terror también que de esto en los ponerlos se seguiría nos hace decir con S. Paulo nobis vivere Christus en mori lucrum deseando que el escondernos y conservar la vida sea para aumentar esta iglesia grandemente". Organtino Gneccchi Soldo's letter to Claudio Acquaviva, 11th February of 1595. *Jap. Sin.* 12 II, pp. 244-249.

²⁵ Cedula del Rey don Phelipe II. King of Spain. April 1587. In: *ARSI*, *Jap. Sin.* 27, fols.

8-8v.

Nevertheless, Philippines was regarded by both missionaries and merchants as a trampoline to the Major Asia, specially Japan and China, and the Franciscan mission in Japan could finally be the chance for the Spanish to take part in the profitable trade with the archipelago.

The friars were absolute aware of that and used it to lure Hideyoshi and the Japanese. But despite of how involved Franciscans and Jesuits could be in the trade agreements between Japan and the Iberian Crowns, the core of their dispute went beyond. Notwithstanding, it is undeniable that the quarrel between the orders had also something to do with the rivalry between the nations. The question that remains is: in what sense it influenced the strife?

It is important, first of all, to remember that even though the Jesuits were under the Portuguese crown, only part of them were Portuguese. Actually, it was not even the majority. The Jesuit mission in Japan had also a lot of Spanish and Italian members (some of them holding important offices, like Valignano, Italian, as Visitor and Pero Gomez, Spanish, as Vice-provincial from 1590 to 1600). Therefore, it cannot be considered a strife with a nationalist content, at least for the Jesuit side.

Going back to the question, the answer may lay on the role the Catholic Religion had in the process of expansion and imperialism and the way these two nations formulated their presence overseas. If, on the one hand, the Portuguese opted to build factories, in order to commercialize in the areas they occupied, refraining from building a colonial apparatus*. The Spanish, on the other side, colonized all the places they establish themselves (New Spain, Peru and Philippines) until they arrived in Japan²⁶.

Moreover, the Spanish empire relied substantially more in the Catholicism in the design of the colonization than Portugal. Cornelius Conóver in his research about San Felipe, the first American to be beatified

* The Portuguese colony in America, Brazil, stands as an important exception to this model. As soon as they arrived in America, the Portuguese tried to implement the factory system there, but the risk of losing such a big territory to other European nations changed the Portuguese plan, showing that that it was not a matter of principle and that they were absolutely willing to build the colonial apparatus whenever their interests were being threatened.

²⁶ Kôichiro Takase, *Kirishitan Jidai no Kenkyû* (キリシタン時代の研究), Iwanami-sho, Tokyo, 1997.

by the Catholic Church and one of the 26 martyrs of Nagasaki in 1597, uses the concept of 'pious imperialism' to explain both the Spanish and the Discalced Friars' Catholic mission. In his words: "Between religious wars, internal Church reform and Spain's prominent support of Catholicism, the Spanish began to consider themselves superior Catholics"²⁷. As a consequence, Spanish missionaries and their approaches to evangelization was imbued with this sense of superiority and heightened attention to Catholic orthodoxy. This second aspect, the emphasis in the orthodoxy, is clear in the Friars notes from Japan. One of the main critics they had about the Jesuits was exactly their lack of orthodoxy: either because they introduced a new way of hearing masses (not standing)²⁸ or adopted some Japanese customs like giving presents to lords or the way to drink and eat²⁹.

Cornelius points out that "under Philip's guidance, Spanish Catholicism turned more exacting and less tolerant, but also expansionistic. The Spanish considered it their duty as the best Catholics to defend and propagate the faith"³⁰. The key point for our analysis here is that the mission of the Discalced Franciscans in Japan typified this specific type of evangelization and mentality.

The Way to Design a Mission

What we tried to demonstrate so far, by analyzing this quarrel between Franciscans and Jesuits, was that the design for the missions all over the world would highly depend on the subjects that carried out this project.

²⁷ Cornelius Burroughs Conover, *A Saint in the Empire: Mexico City's San Felipe de Jesus, 1597-1820*, Thesis (PhD), University of Texas, Austin, 2008, p. 40.

²⁸ Marcelo de Ribadeneira. *Queixas que os Padres da Companhia que estão em Japão, assi por palavra como por cartas, publicarão ter contra os Frades Descalços de São Francisco, que estavam em Japão, as quais responde um douto Frade da dita Ordem por Francisco, da Província de São Gregorio de Filipinas, a nome Frey Marçello de Ribadaneira*. Refer to: José Luís Alvarez Taladriz (Ed.), *Relaciones e Informaciones...*

²⁹ Marcelo de Ribadeneira, *Memoria de las cosas de Japón*. Refer to: José Luís Alvarez Taladriz (Ed.), *Relaciones e Informaciones...*

³⁰ Cornelius Burroughs Conover, *A Saint in the Empire*..... p. 15.

Despite the fact that they were all European missionaries subordinated to the Catholic Church of Rome, the denominations they belonged to, as well as the empire project they were under, are fundamental to understand the different approaches they had to the methods of teaching the Gospel for the natives from different parts of the world. Of course, even among members of the same denomination there were different opinions and the quarrels between them concerning the method, especially when referring to the Society of Jesus, were frequent and sometimes even heated. However, by contrasting the arguments in which Franciscans and Jesuits based their accusations and Apologies, at that time when disputing over the Japanese mission, it is clear that what guided them in the design of the mission was essentially different.

As it was discussed before, the Jesuits had a different approach to the world that resulted from the studies of Aristotle that dissociated the natural plan from the supernatural one. Once nature was seen as something that would condition the human relation with God, it had to be considered in the design of the evangelization method of the pagans. The doctrine and the Gospel could be exactly the same in Europe, America or in Asia, but it could not be transmitted in the same way, once there were different natures conditioning the relation humans were going to have with it.

The main consequence of such a mentality was that the missions started to be designed differently for each place and population. There was no method that could be used all over the world, because the believers (or the future believers) were the ones to guide this method. And this is a mentality that was already present in the Jesuits Constitutions. The main difficulty for the writing of them, according to Paulo Ribadeneira who wrote its preface, was that it was hard to Ignatius to figure out rules that would fit any place since "not everything would be convenient for everybody"³¹.

The guide for this method, thus, was the subject and that is exactly what contrasts with the Franciscan point of view. For them, the only thing that could guide the design of a mission was the object, in other words: Christianity (or Christ). This is the reason why the figure of Christ and his imitation was so emphasized by the friars. Consequently, since the object was

³¹ Paulo de Ribadeneira, Preface for the Constitutions of the Society of Jesus, 1559. Refer to: Ignácio de Loyola, *Constituições da Companhia de Jesus e normas complementares*, São Paulo: Loyola, 1997.

the same for all the missions in the world, and also immutable, the method had also to be the same. The Franciscans were capable of detecting and understanding the peculiarity of the Japanese, but for them it was not something that could guide nor influence the way one would teach the Gospel.

Therefore, when concerning the relation with God, everybody was the same and the method was already settled, regardless of any peculiarity a population could have. Friar Martin de la Ascensión illustrates really well this kind of thought when he states that Christ already knew all the people in the world, including Japanese and Chinese, when he gave the instructions to preach:

"(...) and Jesus Christ, our Lord, knew everything from everywhere at anytime, from any nation in the world. Therefore, He knew the Japanese and the rules He gave for the conversion did not exclude them or the Chinese, but these people are included in His rules. Accordingly, there is no reason to look for any other method or to use Prudence, outside the Gospel he provided us with"³².

The instructions were then previously designed by Christ himself, and what the missionaries should do was nothing but follow these instructions and not create a new one with a human faculty.

In addition to this, the Spanish empire, with its pious imperialism doctrine, gave the perfect bases for the Friars to act as the perfect model of missionary: not only they were chosen by God to save the Japanese Christendom³³, but they were serving and helping the Catholic King to fulfill

³² "(...) y Cristo Nuestro Señor, que tenia ciencia de todas las cosas de todos los tempos y de todas las partes y naciones del mundo, la tenia también de las gentes de Japón, y pues de las reglas que dio para la conversión de todo el mundo no exceptuó a Japón y China, síguese que les incluyo en ellas y, así, no había que buscar otra ciencia y prudencia para esta conversión fuera de la que Cristo, nuestro Señor, nos dejó en Su Evangelio". Martin de la Ascensión, *Relación de las cosas de Japon para nuestro padre* fray Francisco Arzubiaga Comisario General de todas las Indias en Corte, 1596; José Luis Alvarez Taladriz (Ed.), *Relaciones e Informaciones...*, p. 52.

³³ "Este fue el primer medio que nuestro buen Dios tomo para meter el habito de su verdadero imitador San Francisco en aquellos reynos, donde es ahora tan reverenciado y tenido". Juan de Garrovillas, *Relacion y certificacion de las cosas y estados del Japon*, por el Provincial de los Descalzos Franciscos y el Cabildo de Manila; Lorenzo Pérez,

his duty of evangelizing the pagans over the world. The Discalced Franciscans vigorously tried to hold themselves to these higher demands of orthodoxy and exacting standards of religious life provided by the pious imperialism of the Spanish Empire.

To conclude, what we tried to demonstrate so far was that the quarrel between Franciscans and Jesuits over the Japanese mission was a clash of conceptions concerning a different vision of the world. And what makes this quarrel even more interesting and illustrative is the fact that this clash was also happening in other circles in Europe, specifically because European mentality was changing at this point – that we agreed to call Modernity – for several reasons, being the main one the new encounters that resulted from the Great Navigations. This event forced the Europeans to retest and reformulate some of their old conceptions, in order to include, from that point on, the people they were then meeting.

ՈՆԵԱՏԱ ՔԱՐԲԱԼ ԲԵՐԱԲԵ

ՃԻԶՎԻՏՆԵՐԻ ԵՎ ՖՐԱՆՑԻՍԿԱՆՆԵՐԻ ՄԻԶԵՎ ՏԱՐԱԶԱՅՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԾԱԳՄԱՆ ՍԿԻԶԲԸ ՃԱՊՈՆԻԱՅՈՒՄ

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

XVI դարի ընթացքում Ճապոնիայում քրիստոնեական առաքելություն էր իրականացնում Ճիզվիտների միաբանությունը: Սակայն նույն դարի վերջին տասնամյակում Ճիզվիտների մենաշնորհին վերջ դրվեց Ֆիլիպիններից «Մուրացողների միաբանության», մասնավորապես «Ուտաբոքիկ ֆրանցիսկյանների» ներթափանցման շնորհիվ: Վերջիններս զաղթել էին Բապանական թագավորության կողմից Ֆիլիպինների բռնագավթման հետևանքով:

Ճիզվիտների և ֆրանցիսկյանների համագոյակցությունը Ճապոնիայում բավական բարդ էր ընթանում: Կողմերի միջև լարվածության աճին նպաստում էր հատկապես 1587 թ. Ճիզվիտ Հիդեյոշիի

Cartas y Relaciones del Japon. II - Relaciones y Informes sobre el proceder de los franciscanos antes de la persecución de 1596, Madrid, Imprenta de G. López del Horno, 1920, p. 42.

արտաքսման վերաբերյալ հրամանագրի ընդունումը, ինչին հաջորդեցին երկկողմանի մեղադրանքները: Միաբանությունները, անտեսելով Հոռմի պապի հորդորները, Ճապոնական արքիպեպոս գործունեություն ծավալելու նպատակով ձգտում էին պահպանել իրենց մենաշնորհը:

Մոսկ հողվածն ուսումնասիրում է վերոնշյալ վեճի առաջացման պատճառները՝ դիտարկելով երկու միաբանությունների անդամների կողմից բերվող փաստարկները: Հեղինակի կարծիքով՝ կողմերի միջև վեճի հիմքում երկու միաբանությունների աշխարհայացքների միջև առկա տարաձայնություններն էին ընկած:

THE CHINESE DREAM AS A VISION OF PRC'S NEW PHASE OF
MODERNIZATION

*"Let one hundred flowers bloom and a hundred schools of thought
contend".*

Mao Zedong

1. Why not "let one hundred dreams bloom"?

One of the productive levers to implement Chinese new regionalism policy is a "soft power", into arsenal of which are actively involved the peaceful foreign policy, economic altruism, the values and attractiveness of spiritual and material culture of traditional and modern China¹. The role and place of "soft power" in the international arena began to be viewed as an integral part of the concept of "harmonious world" and carried out by applying the principle of non-interference in internal affairs and respecting state sovereignty. Therefore it is particularly attractive to the authoritarian governments in developing countries².

For projecting the impact of "soft power" in the international environment and in order to form a positive image, China fulfils public diplomacy - activities contributing to the achievement of Beijing interests and goals. It is realized through building relationships between individuals and groups, the dialogue and communication, the publication of information as the ideological and political propaganda³. China's diplomatic and

¹ Клиентов М., Кучинская Т. "Мягкая сила" китайского "нового регионализма" в социокультурном пространстве мира. Успехи современного естествознания, № 5, 2012, стр. 125. <http://www.rae.ru/use/pdf/2012/5/176.pdf>

² Ким В., Бохан Я. Трансформация стратегии "мягкой силы" КНР в современных условиях. Вестник Челябинского государственного университета, Политические науки. Востоковедение, Вып. № 12 (266), 2012, стр. 18. http://www.lib.csu.ru/vch/266/vcsu12_12.pdf

³ Шарко С. Публичная дипломатия как инструмент внешней политики Китая, Вековой путь Китая к прогрессу и модернизации: К 100-летию Синхайской

development schemes form just one part of a much broader agenda aimed at enhancing its "soft power" in media, publishing, education, the arts, sports, and other domain⁴. Public diplomacy is defined as the diplomacy of a national government influencing other country's audience. Its methods of activity include cultural exchange programs, international broadcasting services, Internet and etc., and with information and language as its main expression⁵.

The priority in the ideological and political propaganda of public diplomacy within China and beyond is given to Chinese Dream⁶ or Great Dream – a new initiative of Xi Jinping⁷. The new central leadership of the CPC, with Xi Jinping as General Secretary, has introduced the goal of realizing the Chinese Dream (中国梦, zhongguo meng) – the revival and the great rejuvenation of the Chinese nation since the 18th National Congress of the CPC (Communist Party of China), began on November 8, 2012⁷. The Chinese leadership confirmed the official status of China as a big "developing country", assuming, that in the coming years the thesis of "China –

революции. Тезисы XIX Международной научной конференции "Китай, китайская цивилизация и мир, История, современность, перспективы" (Москва, 19–21 октября 2011 г.), ИДВ РАН, М., 2011, стр. 71-72. http://www.ifes-ras.ru/images/abook_file/konf6.pdf

⁴ David Shambaugh, China's Soft-Power Push, Foreign Affairs, Issue July/August 2015. <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2015-06-16/china-s-soft-power-push>

⁵ 唐小松·王义桅, 公共外交对国际关系理论的冲击: 一种框架分析, 《欧洲研究》, 4 期, 复旦大学美国研究中心, 2003 年第, 页 63-71. <http://www.cas.fudan.edu.cn/picture/1489.pdf>; Tang Xiaosong, Wang Yiwei, Public Diplomacy and Its Impact on the Theories of International Relations: A Framework of Analysis, European Studies, No. 4, Center for American Studies, Fudan University, Shanghai, 2003, pp. 63-71. http://www.cas.fudan.edu.cn/view_en.php?id=647

⁶ Simplified Chinese: 中国梦; traditional Chinese: 中國夢; pinyin: Zhōngguó mèng.
⁷ Ломанов А. "Китайская мечта" как идеологический символ руководства Си Цзиньпина. Китайская Народная Республика: политика, экономика, культура. К 65-летию КНР, ИД "ФОРУМ", М., 2014, стр. 40. http://istina.msu.ru/media/publications/book/6b7/57c/8862215/knr_2014.pdf

⁷ Qiu Yuanping, Overseas Chinese and the Chinese Dream, Quishi, Organ of the Central Committee of the Communist Party of China, Vol. 6, No. 4, Beijing, 01.10.2014, p. 108.

Developing States" will continue and have to declare China a superpower only to the 100th anniversary of founding of the PRC (2049). However, Chinese expert communities evaluate country as "a great nation", "a great power" and "a great regional power"⁸. China's official stance is to try representing China as a "new type of rising power" (新型大国, *xinxing daguo*)⁹.

Xi Jinping first mentioned of the Chinese Dream during his tour of an exhibit, called "the Road to National Rejuvenation", at the National Museum of China in November 29, 2012. He defined the Chinese Dream as the great rejuvenation of the Chinese nation¹⁰. Tracing Chinese modern history from China's humiliating defeat by the Great Britain in the mid-nineteenth century, President Xi highlighted the Chinese Dream as a unifying theme for the Chinese to achieve a great national revival¹¹. China seems determined to never again to experience the any humiliations; and the ability to rebuff demands by foreign powers is increasingly regarded as a mark of national pride. President Xi declared speech (in 2014) commemorating May Fourth, "Gone are the days when the Chinese nation is willfully bullied by foreigners". China, he added, "will not accept the domineering attempts by any foreigner to tell us what to do"¹².

⁸ Лузянин С. Китай и XVIII съезд КПК. Внутренние и внешние ориентиры. Научно-аналитический журнал "ОБОЗРЕВАТЕЛЬ-OBSERVER", N 1, Институт стран СНГ, М., 2013, стр. 59. http://www.observer.materik.ru/observer/N1_2013/054_060.pdf

⁹ François Godement, "One Belt, One Road": China's Great Leap Outward, China Analysis: The European Council on Foreign Relations (ECFR), June 2015, p. 6. http://www.ecfr.eu/page/-/China_analysis_belt_road.pdf

¹⁰ Xie Tao, Can the Chinese Dream and the American Dream Coexist? The Diplomat, Tokyo, 02.06.2015. <http://thediplomat.com/2015/06/can-the-chinese-dream-and-the-american-dream-coexist/>

¹¹ Camilla T. N. Sørensen, The Significance of Xi Jinping's "Chinese Dream" for Chinese Foreign Policy: From "Tao Guang Yang Hui" to "Fen Fa You Wei", Journal of China and International Relations (JCIR), Vol. 3, No. 1, Aalborg University, 2015, p. 55.

¹² Timothy R. Heath, China's Emerging Vision for World Order, The National Interest, 21.05.2015, p. 2. <http://nationalinterest.org/feature/chinas-emerging-vision-world-order-12934>

The General Secretary described "The Road toward Renewal" as a retrospective on the Chinese nation, a celebration of its present and a declaration on its future. It is the road of socialism with Chinese characteristics" (中国特色社会主义, zhongguo tese shehuizhuyi). Xi believes that by the time when the CPC marks its 100th founding anniversary of new China, the goal to complete the building of a moderately prosperous society in all respects will be inevitably achieved - the goal of building an affluent, strong, civilized and harmonious socialist modern country will certainly be fulfilled, and the dream of great renewal of the Chinese nation will inevitably be accomplished¹³.

Then on March 17, 2013, Xi Jinping fully elaborated on the Chinese Dream in his first public speech as the new president of China at the closing ceremony of the First Session of the 12th National People's Congress¹⁴. Worth to note, that the main outcome of the concluded session of parliament was elected President Xi and the head of the Central Military Commission, Li Keqiang - Premier of the State Council, also approved a new government. Thus, fully completed the process of power transfer to "the fifth generation" of Chinese leaders¹⁵.

In his speech Xi Jinping has stressed the importance for deepened reforms and strengthening the anti-corruption campaign¹⁶ as well as outlined the slogan of his vision, emphasizing the main components of "Great Dream":

- a strong and rich state/common prosperity (Guoji futsyan);
- national rejuvenation (Minzu chzhensin);
- people's happiness (Renmin Xingfu)¹⁷;
- democracy (Minzhǔ guójiā)¹⁸.

¹³ Xi Pledges "Great Renewal of Chinese Nation", Xinhua, English.news.cn, 29.11.2012. http://news.xinhuanet.com/english/china/2012-11/29/c_132008231.htm

¹⁴ Xie Tao, Can the Chinese Dream and the American Dream Coexist? ... p. 1.

¹⁵ Си Цзиньпин рассказал о "китайской мечте" - главном лозунге будущего. ЦентрАзия, 17.03.2013. <http://www.centrasia.ru/newsA.php?st=1363502940>

¹⁶ Xi Jinping Stresses Importance for Deepened Reforms, China Central Television, 17.03.2013. <http://english.cntv.cn/program/newshour/20130317/102693.shtml>

¹⁷ Кондрашова Л. Китайская мечта о национальном возрождении. Институт экономики, М., 2014, стр. 4. http://inecon.org/docs/Kondrashova_paper_2014.pdf

Xi's Chinese Dream is seen as being derived from and based on three sources of confidence:

- a socialist development path with Chinese characteristics;
- a socialist theoretical system with Chinese characteristics;
- a socialist sociopolitical system with Chinese characteristics¹⁹.

President stressed, that Chinese Dream is the dream of the whole nation, as well as of every individual and after all, it is the dream of the people. Beijing must realize it by closely depending on the people and incessantly bring benefits to the people, because only when the country is doing well, can the nation and people do well²⁰. The Chinese Dream is to let people enjoy better education, more stable employment, higher incomes, and greater degree of social security, better medical and health care, improved housing conditions and a better environment. It is to let Chinese children grow up well, have satisfactory jobs and live better lives²¹. Xi Jinping set forth the lofty goal boosting the resolve and confidence of the 1.3 billion Chinese people to achieve that goal. It has become a powerful spiritual driving force in their joint efforts, pointing out the general orientation of Chinese diplomacy in a new historical stage²².

¹⁸ David S. Pena, Comparing the Chinese Dream with the American Dream, *International Critical Thought*, 5:3, 2015, p. 277. <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/21598282.2015.1064777>

¹⁹ Xing Li, Interpreting and Understanding "The Chinese Dream" in a Holistic Nexus. *Fudan Journal of the Humanities and Social Sciences*, 8(4), 2015.

²⁰ Tao Xie, Opinion: Is President Xi Jinping's Chinese Dream Fantasy or Reality? CNN, 14.03.2014. <http://edition.cnn.com/2014/03/14/world/asia/chinese-dream-anniversary-xi-jinping-president/>

²¹ Xiaochi Zhang, Talking about "Chinese Dream" and "American Dream" from an Intercultural Communication Perspective, *International Educative Research Foundation and Publisher*, Vol. 2-05, 2014, p. 2. http://www.ijer.net/assets/talking-about-chinese-dream-and-american-dream-from-an-intercultural-communication-perspective-ijer.net-vol-2-5_1.pdf

²² Yang Jiechi, China's New Foreign Relations for a Complex World, *China International Studies*, China Institute for International Studies (CIIS), Beijing, January/February, 2014, p. 9.

The Chinese Dream has being a common vision and aspiration shared by all Chinese people, including also those living outside China²³. Xi's words inspiring overseas Chinese, emigrant families, and, oddly, exchange students to reclaim their national pride and dream of a strong China²⁴. Demonstrating a strong desire to become involved in China's modernization, overseas Chinese have maintained increasingly close contact, exchanges and cooperation with China. Beijing intends to enhance its efforts to guide the direction of overseas Chinese investment, and recruit overseas Chinese entrepreneurial and innovative talent to serve China²⁵.

Chinese new leadership believe, that in order to implement the Chinese Dream they need to develop the national spirit of China, based on patriotism, and create positive image of the country abroad. This is also the spirit of the era of reform, emanating from the desire for national revival, building a strong state²⁶. Chinese Dream is a part of the current Chinese leadership's effort to ensure domestic stability and maintain the control and their own legitimacy domestically. Xi's overall aim in launching the Chinese Dream is to ensure the pre-conditions for the continued, and now even more difficult, economic reforms and China's further modernization²⁷. Undoubtedly, China's new leadership needs to forge a consensus within the Party as well as between the Party and the society. Xi needs consensus in Chinese society to be confident about his ability to promote and adopt further reforms. In the meantime, the Chinese Dream must become more tangible for the average people with a clearer description about how to create a balance between interests of state, groups and individuals²⁸.

Chinese Dream can be summarized as "universal harmony in the

²³ Qiu Yuanping, *Overseas Chinese and the Chinese Dream*, Quishi, ... p. 108.

²⁴ David Cohen, *Xi Jinping's Chinese Dream*, *The Diplomat*, 07.12.2012. <http://the-diplomat.com/2012/12/xi-jinpings-chinese-dream/>

²⁵ Qiu Yuanping, *Overseas Chinese and the Chinese Dream*, ... p. 112.

²⁶ Yang Jiechi, *China's New Foreign Relations for a Complex World*, ... p. 10.

²⁷ Camilla T. N. Sørensen, *The Significance of Xi Jinping's ...*, ... p. 56.

²⁸ Cui Honjian, *China under Xi Jinping: Scope and Limits Efforts to Deepen China's Reform*, Analysis No. 209, Istituto per gli Studi di Politica Internazionale (ISPI), November 2013, p. 4. http://www.ispionline.it/sites/default/files/pubblicazioni/analysis_209_2013_0.pdf

world". It is the reflection of the principle of "mutual benefit", which has been proposed by the Chinese leadership, in the following five aspects:

- In economic terms, all countries need to cooperate with each other and draw on each other's strength to achieve common development and mutual benefit, thereby making economic globalization fairer, more equal, and more balanced.
- In political terms, all countries need to respect one another, consult with one another as equals, and coexist in a peaceful and harmonious manner, thereby making global governance more democratic, equitable and balancing.
- In security terms, all countries should adhere to the principles of mutual non-aggression and non-interference in each other's internal affairs, respect each other's ability to independently handle security affairs, oppose attempts by foreign countries to subvert the legitimate government of any country, and oppose intervention in other countries' internal affairs through the use of force or threat to use force.
- In culture terms, all countries should value harmony in diversity, communicate with and learn from one another, promote cultural diversity and pluralism and protect the cultural uniqueness of various countries and ethnic groups, advocate cultural openness and inclusiveness, and maintain cultural traditions while making innovations in this regard.
- In ecological terms, all countries need to assist one another to promoting ecological progress, and work together to address the global ecological crises and the climate change crises, so as to ensure harmony between nature and humans worldwide²⁹.

2. Chinese Dream and the Community of common destiny

The 2013 witnessed a new beginning in the diplomatic work of the Party Central committee headed by General Secretary, President of China Xi

²⁹ Hu An'gang, The "World Dream" of the Chinese People, Qjushi, Vol. 5, No. 4, Organ of the Central Committee of the Communist Party of China, Beijing, 01.10.2013, p. 126.

Jinping. During the official visits of foreign countries and negotiations with foreign visitors in China, Xi Jinping profoundly expounded the rich connotations and international significance of the Chinese Dream. Xi pointed out that China Dream is not only the dream of every Chinese individual, but a common dream of all nationalities; it is inextricably linked to the universal dream of all peoples. To realize this dream, China needs in cooperation with the international community³⁰. According to Xi, China needs to be mindful of both domestic considerations and international ones in order to reform well in Chinese diplomatic tasks:

- By "domestic consideration", Beijing is referring to Chinese "two centennial goals" and to realizing the Chinese Dream of national rejuvenation.
- By "international considerations", Beijing means seeking favorable external conditions for China's reform, development, and stability; safeguarding Chinese national sovereignty, security and developmental interests; preserving world peace and stability; and promoting the common development of all countries³¹.

President Xi pointed out that the Chinese Dream is a dream to pursue peace, happiness and contribution to the world, "Improve yourself when you are in adversity; help others when you succeed"³². The Chinese desire for a stable and peaceful world is emphasized as one of the cornerstones for the realization of the Chinese Dream, because the two centenary goals, which are the primary goals of the Chinese Dream, cannot be achieved without a stable and peaceful external environment. Chinese leaders highlight China's peaceful intentions, stronger Chinese international contributions and Chinese

³⁰ Yang Jiechi, China's New Foreign Relations for a Complex World, ... pp. 8-10.

³¹ Gao Hucheng, Making the World a Better Place with Chinese Dream- Xi jinpin's Thinking on Economic Diplomacy, Qjushi, Vol. 6, No. 4, 01.10.2014, p. 103.

³² Xing Liju, Traditional Chinese Culture and China's Diplomatic Thinking in the New Era, China International Studies, China Institute for International Studies (CIIS), Beijing, May/June 2015, p. 35.

aspirations to be a responsible and constructive power in the international system³³.

Actually, Xi Jinping connects the idea of "community of common destiny" (mingyun gontongti, 命运共同体) or "common destiny" with Chinese Dream³⁴. In October 2013 at the Conference on Diplomatic Work on the neighboring countries Xi Jinping suggested, "the key to a close relationship is the people, and we should properly introduce our domestic and diplomatic guidelines and policies to the outside world, tell Chinese stories well, spread Chinese voices well, connect the Chinese Dream and the desires of people in neighboring countries to live better lives and the prospect of the regional development, and let awareness of the community of common destiny take root in neighboring countries"³⁵. President in his speech at opening ceremony of Boao Forum also stated, "As members of the same global village, we should foster a sense of community of common destiny, follow the trend of the times, keep to the right direction, stick together in time of difficulty and ensure that development in Asia and the rest of the world reaches new highs"³⁶.

In a speech at the general debate of the 70th Session of the United Nation General Assembly of September 28, 2015, President Xi stated, "We should renew our commitment to the purposes and principles of the Charter of the United Nations, build a new model of international relations featuring mutually beneficial cooperation, and create a community of shared future for mankind. To achieve this goal, we need to direct our efforts as follows:

- We should build partnership in which countries treat each other as equals, engage in mutual consultation and show mutual understanding.

³³ Camilla T. N. Sorensen, The Significance of Xi Jinping's ..., ... p. 61.

³⁴ Ломанов А. "Китайская мечта" как идеологический символ ..., ... стр. 47.

³⁵ Yao Yao, Promoting Neighborhood Public Diplomacy: Problems and Solutions, China International Studies, China Institute for International Studies (CIIS), Beijing, November/December, 2014, p. 59.

³⁶ Full Text of Xi Jinping's Speech at Opening Ceremony of Boao Forum, Xinhua, China.org.cn, 10.04.2013. http://www.china.org.cn/business/Boao_Forum_2013/2013-04/10/content_28501562.htm

- We should create a security environment featuring fairness, justice, joint participation and shared benefits.
- We should promote open, innovative and inclusive development that benefits all.
- We should increase inter-civilization exchanges to promote harmony, inclusiveness and respect for differences".
- We should build an ecosystem that puts Mother Nature and green development first"³⁷.

By promoting the Chinese Dream internationally as a continuation of China's peaceful development strategy, it also becomes part of the Chinese "soft power" campaign and hence of Chinese efforts to promote a positive image of itself internationally and thus to counter the "China threat" discourse³⁸. During his visit to Russia, in a speech of March 23, 2013 at MGIMO*, Xi Jinping noted that Chinese people, who survived foreign aggression and internal conflicts in modern era, very deeply estimate the value of peace and need strongly a peaceful external environment. When become a developed and stronger, China will give the world even more chances, but not the threat. Chinese Dream will bring happiness not only the Chinese people but also the peoples of all countries"³⁹.

By increasing the international recognition of China's long held ideals and philosophies, Chinese leadership increases the international respect for China and certain Chinese values and international contributions. It is hence emphasized how the core elements of the Chinese Dream are peace and harmony, which are ideals pursued by China over thousands of years⁴⁰. In this regard one remembers golden words of Lao Zi, who opposed war and advocated, "Not strengthening the country through armed forces. The reason for outbreaks of war lay in the insatiable greed of rulers in power, in their extravagant material desires. This is why warlike aggressors are guilty of

³⁷ Xi Jinping, Selected Speeches to the United Nations, September 26-28, 2015, Foreign Languages Press, Beijing, 2015, pp. 17-21.

³⁸ Camilla T. N. Sørensen, The Significance of Xi Jinping's ..., ... p. 60.

* Moscow State Institute of International Relations.

³⁹ Ломанов А. "Китайская мечта" как идеологический символ ..., ... стр. 46.

⁴⁰ Camilla T. N. Sørensen, The Significance of Xi Jinping's ..., ... p. 60.

committing the most heinous crimes, and a warlike country is a country lacking in morality and justice. A politically moral country uses war-horse to plow; while a politically immoral country uses even pregnant horses in war. Indulgence in extravagant material desires is a person's greatest sin, and insatiable greed is bound to court horrible disaster. Only when one is satisfied with what he has possessed, can one remain contented forever". Lao Zi resolutely opposed unjust wars launched by understanding greedy countries, as "amoral" aggressive expeditions against "moral" countries⁴¹.

3. Comparison between the Chinese and American Dreams

It is easy for the public to associate the Chinese Dream with the American Dream especially when the public compares Xi's policies and visions with former U.S. (United States of America). President Kennedy inspired the American people in his time⁴². Western media and some experts also compared Chinese Dream with the American Dream. Nevertheless the two dreams have its own history and culture for its own birth. As China and America are quite different in terms of political system, history and cultural tradition, the dreams of the two peoples are also different. Many publications emphasized differences, outlining that the Chinese Dream is collectivist, and the American Dream exalts the values of individualism. But straight-line contrasting of Chinese and American dreams was simplified and vulnerable to criticism and they are not a case of simple imitation.

James Truslow Adams, in his book of "The Epic of America", which was written in 1931, stated that the American Dream is "that dream of a land in which life should be better and richer and fuller for everyone, with opportunity for each according to ability or achievement. It is a difficult dream for the European upper classes to interpret adequately, and too many of us ourselves have grown weary and mistrustful of it. It is not a dream of motor cars and high wages merely, but a dream of social order in which each man and each woman shall be able to attain to the fullest stature of which

⁴¹ Huang Zu'an, *The Theory of Tress on Peace in Chinese Military Strategy*. China in Peaceful Development, Foreign Languages Press, Beijing, 2007, p. 31.

⁴² Cui Hongjian, *China under Xi Jinping: Scope and Limits Efforts to Deepen China's Reform*, ... p. 4.

they are innately capable, and be recognized by others for what they are, regardless of the fortuitous circumstances of birth or position"⁴³.

The American Dream is shared by thousands of immigrants from all over the world who hope to improve their lives or even the world through the uncompromising pursuit of their individual dreams⁴⁴. It, despite its superficial optimism, has underside greed, arising out of anxiety and fear of the future. This is because it arose from the poverty, insecurity, and desolation of the Great Depression and was designed to support a failing capitalist system⁴⁵. The American Dream has since been understood in terms of individualism, and "inalienable rights [such as] life, and the pursuit of happiness"⁴⁶. It represents the ideals of a society that allows maximum personal liberty for each individual to pursue their private interests and ambitions and to achieve individual material success and upward social and economic mobility in the context of a capitalist system with a bourgeois democratic government⁴⁷.

The American Dream is bound up with capitalism and imperialism based on capitalism's goal of obtaining maximum profits for individual capitalists. It glorifies the private accumulation of wealth and the desire of the richest and most competitive individuals to defeat and rise above all others. It turns human beings against one another and does poorly at uniting collective and individual aspirations. History records many instances in which the American ruling class has tried to impose its dream on other nations through brutal wars of aggression. The pursuit of the American Dream is fatal to the environment, and it will remain so as long as it continues to be corrupted by capitalism⁴⁸.

The China Dream has been defined very differently, as the dream of "the great rejuvenation of the Chinese nation". The historical legacy of the concept of Chinese Dream started already in the late 19th century when the

⁴³ James Truslow Adams, *The Epic of America*, Little, Brown, 1931, pp. 214-215.

⁴⁴ Jin Kai, *The China Dream Vs. The American Dream*, *The Diplomat*, 20.09.14. <http://thediplomat.com/2014/09/the-china-dream-vs-the-american-dream/>

⁴⁵ David S. Pena, *Comparing the Chinese Dream with the American*, ... p. 293.

⁴⁶ Xie Tao, *Can the Chinese Dream and the American Dream Coexist?* ... p. 1.

⁴⁷ David S. Pena, *Comparing the Chinese Dream with the American*, ... p. 279.

⁴⁸ *Ibid.*, p. 292.

"Middle Kingdom" fell in front of the European military invaders. Chinese Dream is a concentration of Chinese thought, spirit and wisdom and includes China's history and the collective memory of the Chinese people, especially the memories of both the difficult times and Liberation experienced in the modern era. Chinese Dream has been the source of driving forces for generations of Chinese revolutionary pioneers to make China return to its glorious past, and has often been used as a mobilization tool for political projects. The "national humiliation" discourse has been embedded as an integral part of the political projects for nation building and identity construction⁴⁹. In the history of humanity, China's is the only culture to have developed down to modern times in a single, unbroken line. Despite the many changes that have taken place over 5,000 years, Chinese culture continues to exhibit vigor and vitality. It is wide-ranging and universal; it emphasizes virtue, benevolence, self discipline, moral cultivation, determination and strength of character⁵⁰.

Collectivism and the spirit of unity have dominated Chinese culture, society, and politics for thousands of years, ever since the time of Confucius (551-479 BCE). Chinese civilization helped shape China's unique political culture and its contemporary domestic politics, which are a great number of traditional values and beliefs such as the importance of order, reverence for authority, the virtue of rulers. The traditional Chinese view sees the state as an extended and a united family to which they should show their love and reverence. In fact, the word for country in Chinese, *guojia*, combines the characters for kingdom (*guo*) and family (*jia* 家). Based on this cultural perspective the China Dream is "our dream" and the American Dream is "my dream"⁵¹.

China Dream is a "socialist dream" and embodies the pursuit of common prosperity within the country and for justice in the relations on the international arena. It is the "dream of developing and new rising countries

⁴⁹ Xing Li, Interpreting and Understanding "The Chinese Dream" in a Holistic Nexus, Aalborg Universitet, Denmark, 29.08.2015, pp. 4-7. http://vbn.aau.dk/files/218980898/Fudan_Journal_2015.pdf

⁵⁰ The Chinese Dream: the Chinese Spirit and the Chinese Way, China Central Television, 2013. <http://english.cntv.cn/special/newleadership/chinesedream05.html>

⁵¹ Jin Kai, The China Dream Vs. The American Dream, ... p. 1.

on development," and "the dream of reviving the eastern civilizations," which announces the decline of the Western discourse of hegemony and the end of subordination of the East to the history of the West. So China's successful reforms encourage developing countries to look ways for their own specific character of development, dispelling the myth of the universal model of Western development, institutions and values⁵². The historical significance of the Chinese dream lies in the fact that it explains the impossibility of borrowing the so-called Western values for the development of other countries, without the conditions thanks to which was created the well-being of western people and their American Dream⁵³.

The Chinese Dream can be embraced by all people and shared with everyone, but it will never be imposed upon them by force, because peaceful development is one of its essential components⁵⁴. The Chinese culture stress, "do not impose on others what you would not like others to impose on you", and hence China will never impose what it has suffered to other countries and nations⁵⁵.

The fulfillment of the Chinese Dream will provide a new model for realizing mutual benefit and peaceful development in the international community⁵⁶. Unlike the American Dream, it speaks only to the members of the Chinese nation and is not meant to be adopted by the world.

Chinese Dream embraces Chinese politics, philosophy, culture, economy, as well as social and ecological concerns of modern Chinese society. It is a vivid representation of the immediate experience and the real lives of the people, of development and social transformation. It embodies China's

⁵² Ломанов А., "Китайская мечта" как идеологический символ ..., ... стр. 56.

⁵³ Криштапович Л., Китайская мечта, Geopolitics, 14.05.2015. [http:// geopolitics.by/analytiks/kitayskaya-mechta](http://geopolitics.by/analytiks/kitayskaya-mechta)

⁵⁴ David S. Pena, Comparing the Chinese Dream with the American, ... p. 292.

⁵⁵ Xing Liju, Traditional Chinese Culture and China's Diplomatic Thinking in the New Era, ... p. 36.

⁵⁶ Xu Huixi, The Fulfillment of the "Chinese Dream" Will Benefit the Whole World, Qjushi, Vol. 5, No. 4, Organ of the Central Committee of the Communist Party of China, Beijing, 01.10.2013, p. 127. http://english.qstheory.cn/magazine/201304/201311/t20131107_288058.htm

development goals, national consensus, future prospects and plans for the way ahead⁵⁷.

Nevertheless some experts regard Chinese Dream as a dream of increased Chinese military dominance in the East and South China Sea and as a Chinese challenge to American military dominance in the region. Some Western academic think this is only the beginning – as Chinese relative economic and military power continues to grow, China's foreign policy behavior will become even more assertive⁵⁸.

Although Chinese experts believe that the Chinese Dream and the American Dream neither conflicting, nor mutually exclusive, they are interconnected. People of the both nations seek prosperity, love and well being. Both of them are inspired by dreams and are prepared to work hard to realize them. But there is no denying that both dreams emphasize the importance of people's welfare and national prosperity. Both the dreams are in line with people's interests, which is also the key to their realization⁵⁹. So, the realization of the Chinese Dream is sure to be a process in which China and the other countries of the world develop together and share in each other's success⁶⁰.

The concept of Chinese Dream becomes an ideological basis to propose initiatives of Great Silk Road or "One Belt and One Road", which in

⁵⁷ The Chinese Dream: the Chinese Spirit and the Chinese Way, China Central Television, 2013. <http://english.cntv.cn/special/newleadership/chinesedream05.html>

⁵⁸ Camilla T. N. Sørensen, The Significance of Xi Jinping's ..., ... p. 57.

⁵⁹ Xiaochi Zhang, Talking about "Chinese Dream" and "American Dream" from an Intercultural Communication Perspective, International Educative Research Foundation and Publisher, Vol. 2-05, 2014, p. 5. http://www.ijer.net/assets/talking-about-chinese-dream-and-american-dream-from-an-intercultural-communication-perspective-ijer.net-vol-2-5_1.pdf

⁶⁰ Gao Hucheng, Making the World a Better Place with the Chinese Dream-Xi Jinping's Thinking ..., ... p. 107.

* At the end of 2013, Chinese President Xi Jinping advanced two concepts: the Great Silk Road Economic Belt Project (Astana, September 7) and the Maritime Silk Road (Jakarta, October 3), collectively called as the One Belt, One Road Initiative (OBOR). These two initiatives signal a serious renewal in China's regional and global policy. The Economic Belt of Silk Road brings together China, Central Asia, Russia and Europe (the Baltic), linking China with the Persian Gulf and the Mediterranean Sea

its turn will contribute to the proliferation of the Chinese Dream beyond China. Beijing believes that the revival of the Great Silk Road is interconnected with the revival of the Chinese people, which is the core of the concept of Chinese Dream⁶¹. And as the Silk Road from the first day becomes a platform for exchanges and cooperation between East and West, hence the Silk Road - is a symbol of a strong, stable and developing China, which plays an important role on the world stage. Therefore, the revival of the Great Silk Road - is part of the rejuvenation of the Chinese nation, and, therefore, part of the Chinese Dream.

through Central Asia and the Indian Ocean. The 21st-Century Maritime Silk Road is designed to go from China's coast to Europe through the South China Sea and the Indian Ocean in one route, and from China's coast through the South China Sea to the South Pacific in the other.

⁶¹ Скрипкарь М., Шамшурин Д. Инициатива "один пояс и один путь" и концепция "китайская мечта": точки соприкосновения. Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук. N 1. Институт стратегических исследований. Сентябрь 2016, стр. 267-269. <http://publikacia.net/archive/2016/9/1/73>

КИТАЙСКАЯ МЕЧТА КАК ВИДЕНИЕ НОВОГО
ЭТАПА МОДЕРНИЗАЦИИ КНР

РЕЗЮМЕ

Концепция "китайской мечты" превратилась в часть официального дискурса КНР и стала предметом публичных дискуссий после того, как на первом заседании Всекитайского собрания народных представителей (ВСНП) нового созыва в марте 2013г., председатель Китая Си Цзиньпин призвал к осуществлению концепции "Великой китайской мечты". Си Цзиньпин изложил свое видение выдвинутого им лозунга, перечислив три его главных компонента – сильное и богатое государство, национальное возрождение, народное счастье.

"Китайская мечта" Си Цзиньпина включает в себя несколько самостоятельных стратегических концепций, имеет два контрольных временных рубежа и должна быть выполнена к 2049 году. Долгосрочное планирование началось в Китае только в 2012 году. Его ключевой характеристикой стал переход от среднесрочного планирования (пятилетки) к долгосрочному стратегическому планированию на целые десятилетия. Председатель Си сразу определил рубежи достижения поставленной цели: к 2021 году создать общество средней зажиточности, а к 2049 году вывести КНР в число первоклассных мировых держав. Ко времени 100-летия создания КНР (2049) будет выполнена задача по созданию богатого и могущественного, демократического и цивилизованного, гармоничного и современного социалистического государства.

Особого внимания в концепции "китайской мечты" заслуживает акцентирование исторических истоков нынешнего пути развития Китая и преемственности ценностных ориентиров китайского общества. Идея "великого возрождения" побуждает обращаться в прошлое в поисках примеров наивысшего расцвета китайской мощи, способных служить точкой отсчета при формировании "мечты" о будущем. Чаще всего в Китае упоминают на процветание и культурную открытость времен династии Тан, вспоминают и о правлении последней династии Цин, когда территория

страны расширилась до небывалых пределов.

Тем не менее, цель обращенного в будущее "возрождения" отличается от призывов к "восстановлению старины", с которыми выступали в прошлом приверженцы традиции, поскольку считается, что Китай не может вернуться к прежней замкнутости, пожертвовав политикой реформ и открытости. Не случайно, что получив в конце 2012 года бразды правления Поднебесной, а вместе с ними целый комплекс накопившихся экономических, социальных и внешнеполитических проблем, Си Цзиньпин без отлагательства приступил к "реформированию реформ". Он назвал также правильный путь к цели - "найденный в нелегких поисках с начала проведения политики реформ и открытости социализма с китайской спецификой".

Концепция возрождения Китая не определена однозначно, она открыта для гибких толкований, в ней предварительно заявлено о выполнении "главных социалистических ценностей", вобравших в себя почти все современные общечеловеческие устремления, включая процветание, демократию, гармонию, свободу, равенство, справедливость, верховенство закона, доверие, преданность, патриотизм, братство.

Главным пунктом "китайской мечты" представляется восприятие западных достижений путем "смещения и подбора" капитализма и социализма, свободного рынка и правительственного регулирования, торгового доминирования и идеологической ориентации, а также осуществление ревизионистской модернизации с китайскими чертами. Вплоть до сегодняшнего дня все современные версии "китайской мечты" были сконцентрированы на модернизации на национальной основе.

Китайская мечта призвана отразить новый баланс интересов между индивидом, обществом и государством, сложившийся за годы реформ, чтобы сделать взаимосвязанными общую мечту Китая и индивидуальную мечту каждого человека. Это не только мечта каждого отдельного китайца, а общая мечта всех национальностей, и неразрывно связана с универсальной мечтой всех народов. "Китайская мечта" - это "социалистическая мечта", воплощающая стремление к всеобщему процветанию внутри страны. Она выступает в качестве инструмента сплочения китайского общества и формирования позитивного образа страны за рубежом.

Для того, чтобы реализовать "китайскую мечту", Пекин нуждается в мирной и стабильной международной и периферийной среде, а также в сотрудничестве с международным сообществом. В перспективе "китайская мечта" способна стать инструментом "мягкой силы", вносящим вклад в формирование во внешнем мире обновленного восприятия Китая.

"Китайская мечта" - это "мечта развивающейся страны о развитии" и "мечта новой поднимающейся страны". Если успех Китая вдохновляет другие развивающиеся страны на поиски путей развития, соответствующих их собственной специфике, развеивающих миф о всеобщности модели развития, институтов и ценностей Запада, то рост Китая побуждает новые поднимающиеся страны к объединению, к продвижению демократизации международных отношений в направлении более справедливого, разумного и инклюзивного направления развития мирового порядка.

Согласно Пекину, это также "мечта о возрождении восточной цивилизации", которая провозглашает упадок западной дискурсивной гегемонии и завершение подчинения Востока истории Запада. Историческое значение китайской мечты в том и заключается, что она разъясняет невозможность заимствования так называемых западных ценностей для развития других стран, не имея тех условий, благодаря которым создавалось благополучие западных обывателей и претворялась в жизнь их американская мечта.

Обозначенная концепция предполагает фактически новую попытку установить правила игры для взаимовыгодного сотрудничества народов. Она проявляется также в инициативе трансграничного сотрудничества "одного пояса и одного пути" (ОПОП)*, основанного на концепции Шелкового пути (ШП), которая рассматривается как более равноправная и перспективная форма сотрудничества стран. Это проекты, представляющие собой усилия по приданию экономической и политической важности Евразии вместо центральности Атлантики.

*"Один пояс и один путь" - это инициатива китайского правительства, представляющая собой конвергенцию двух проектов: "Экономического пояса Шёлкового пути" и "Морского Шёлкового пути XXI века". Оба проекта направлены на развитие интеграции евразийских стран.

Фактически, выдвинутая концепция "китайской мечты" становится идеологической основой выдвигаемой инициативы ОПОП, которая в свою очередь будет способствовать распространению китайской мечты за пределами КНР. В Пекине считают, что возрождение ШП взаимосвязано с возрождением китайского народа, которое является ядром концепции "китайская мечта". И поскольку ШП с самого первого дня, стал платформой для обменов и сотрудничества между Востоком и Западом, следовательно ШП – это символ сильного, стабильного, развивающегося Китая, играющего важную роль на мировой арене. Поэтому возрождение ШП – это часть возрождения китайской нации, а, следовательно, и часть "китайской мечты".

CHINESE INITIATIVE "ONE BELT, ONE ROAD" AND THE IDEA OF "COMMUNITY OF COMMON DESTINY"

The initiative of China's diplomacy in the new era - the construction of "the Economic Belt of the Silk Road" (EBSR hereafter - 丝绸之路经济带, Sīchóu zhī lù jīngjì dài) - and the "Maritime Silk Road 21st Century" (21 世纪海上丝绸之路, 21 Shìjì hǎishàng sīchóu zhī lù) is one of the most significant and innovative trends of contemporary economic regionalization and globalization. This initiative is now usually talked about as part of China's global economic strategy known as the "One Belt, One Road" (一带一路, Yīdài yīlù) or Belt and Road (OBOR).

The Belt and Road or New Silk Road (NSR hereafter) as a new model of cooperation intends to create "world channels" along the Great Silk Road. President of China Xi Jinping made it clear that China's long term vision was to build the OBOR that covers countries along both the land path and the sea path and by building of these paths NSR project will essentially integrate the entire Eurasian continent¹. OBOR plans to develop transport communication network in order to create modernized economic and transport corridors and combined will create a massive loop linking three continents - "economic cooperation area" stretches from the Western Pacific through the Indian Ocean to the Baltic Sea².

NSR is a complex mega-project designed to deepen Eurasian regional and interregional cooperation, contribute the rapprochement of the peoples of the regions, strengthen economic and political ties, build new oil and gas-pipelines³, implement the redistribution of regional resources in energy,

¹ Bai Gao, From Maritime Asia to Continental Asia: China's Responses to the Challenge of the Trans-Pacific Partnership, Stanford University, Stanford (California), October 2013, p. 12. http://cddrl.fsi.stanford.edu/sites/default/files/evnts/media/Gao.TPP_paper.pdf

² Shannon Tiezzi, China's 'New Silk Road' Vision Revealed, The Diplomat, 09.05.2014. <http://thediplomat.com/2014/05/chinas-new-silk-road-vision-revealed/>

³ Петрунько К., Сазонов С. Синьцзян превращается в важнейшее логистическое звено транспортной системы КНР. Актуальные проблемы развития КНР в про-

mineral products, tourism, culture, industry and agriculture⁴ strengthen the sphere of monetary circulation⁵. NSR as an innovative model of cooperation planned to build on the basis of strategic coordination of forces and political ties, adhering to the principle of operational efficiency and flexibility, avoiding forced distribution system⁶. NSR projects are potentially involving an area that covers 55 % of world Gross national product (GNP), 70 % of global population, and 75 % of known energy reserves. Implementation may span a very long time period – as much as 35 years, reaching completion in time for the 100th anniversary of the PRC in 2049⁷.

Recently Chinese Foreign Minister Wang Yi said more than 70 countries and international organizations have expressed interest, and over 30 countries have signed agreements with China to build the Belt and Road⁸. The OBOR may serve as an impetus for integration of all the sub-regions of Asia-South, South-East, West, and particularly in Central Asia. It designed to encourage complementarily and to share benefits between regions, and also raise the pan-Asian and Euro-Asian cooperation to a new level⁹.

цессе ее регионализации и глобализации: материалы VII Международной научно-практической конференции. ЗабГУ, Чита, 2015, стр. 143. <http://www.ifes-ras.ru/images/stories/2015/book-2015-conf-chita.pdf>

⁴ Титаренко М., Петровский В. Россия, Китай и новый мировой порядок, Международная жизнь. М., Март 2015, стр. 38. https://interaffairs.ru/virtualread/ia_rus/32015/files/assets/downloads/publication.pdf

⁵ Концепция создания "экономического коридора Великого шелкового пути" по-служит движущей силой для комплексного сотрудничества в Евразии, Жэньминь Жибао, 14.09.2013, стр. 3. <http://russian.people.com.cn/31518/8400416.html>

⁶ Фэн Юйцзюнь. Экономический пояс Шелкового пути обладает глубоким смыслом. Жэньминь Жибао, 22.01.2014. <http://russian.people.com.cn/95181/8519807.html>

⁷ François Godement, "One Belt, One Road": China's Great Leap Outward, China Analysis, The European Council on Foreign Relations (ECFR), June 2015, pp. 1-2. http://www.ecfr.eu/page/-/China_analysis_belt_road.pdf

⁸ Liu Junguo, China-initiated 'Belt and Road' Benefits the World, People's Daily Online, 14.03.2016. <http://en.people.cn/n3/2016/0314/c98649-9029792.html>

⁹ Китай: развивать дух Шелкового пути и совместными усилиями совершать великие дела, Посольство Китайской Народной Республики в Российской Федерации, 01.01.2015. <http://ru.china-embassy.org/rus/ztbd/aal1/t1251370.htm>

As a big Asian nation with 14 neighbors on land and 8 across the sea, China knows too well that it depends on Asia for peace and development, and that its hope and future lies in building the Asian community of shared destiny or community of common destiny (mingyun gontongti, 命运共同体)¹⁰. So opening of the new future of Asia and the emergence of the community with a common destiny - a process of interaction and win-win partnership, creating an interconnected node of economic interests, the docking of corridors on the basis of mutual trust in security, culture and development¹¹.

Even Xi Jinping's program speech on the opening ceremony at the Boao Forum (March 26-29, 2015 in Hainan Island) under the title of "Asia's New Future: Toward a Community of Common Destiny"¹² was called as a "Step to the community of common destiny, creating a new future of Asia". President expressed its readiness to give guarantees of multilateral openness to formation of such a community, to promote practical cooperation in all spheres, and to apply a form of cooperation in which all participants have to win¹³. Xi Jinping also stated, "As members of the same global village, we should foster a sense of community of common destiny, follow the trend of the times, keep to the right direction, stick together in time of difficulty and ensure that development in Asia and the rest of the world reaches new highs"¹⁴.

¹⁰ Liu Zhenmin, Laying the Foundations of Peace and Stability for an Asian Community of Shared Destiny, China International Studies, China Institute for International Studies (CIIS), Beijing, November/Decembe, 2014, p. 18.

¹¹ "Один пояс и один путь" становится проводником для Азии, russian.china.org.cn, 01.04.2015. http://russian.china.org.cn/exclusive/txt/2015-04/01/content_35216342.htm

¹² Shannon Tiezzi, Where Is China's Silk Road Actually Going? The Diplomat, 30.03.2015. http://thediplomat.com/2015/03/where-is-chinas-silk-road-actually-going/?utm_campaign=trueAnthem:+Trending+Content&utm_content=551a8df304d30108f6000001&utm_medium=trueAnthem&utm_source=facebook

¹³ Кулинцев Ю. "Один пояс – один путь": инициатива с китайской спецификой. Некоммерческое партнерство "Российский совет по международным делам" (НП РСМД), М., 22.05.2015. http://russiancouncil.ru/blogs/riacexperts/?id_4=1868

¹⁴ Full Text of Xi Jinping's Speech at Opening Ceremony of Boao Forum, China.org.cn, 10.04.2013. http://www.china.org.cn/business/Boao_Forum_2013/2013-04/10/content_28501562.htm

In the Chinese proverb, "A lonely tree would not stand the cold wind pressure" one may find an embodiment of the new economic prospects of the community of common destiny. Countries need to manage large, necessary and promising business through co-development and co-operation, in process of which should be find the point of intersection of interests. Countries may exert each other a positive, rather than negative impact, and jointly resist the hazards and risks posed by the international economy¹⁵. The initiative to jointly build the OBOR enhancing the trend towards a multi-polar world, economic globalization and greater IT application, is designed to uphold the global free trade regime and the open world economy in the spirit of open regionalism¹⁶. Beijing achieves development with its own efforts, while seeks mutual benefit and common development with other countries in keeping with the trend of economic globalization, and it should work together with other countries to build a harmonious world of durable peace and common prosperity. This is a path of scientific, independent, open, peaceful, cooperative and common development¹⁷.

Chinese experts consider that Western economies, and mainly the U.S. (United States of America), were responsible for the global economic and political imbalances that led to the global financial crisis, Western model of neoliberalism is in crisis and that Western countries want China to rescue them. China should work to "rebalance" these imbalances through the OBOR¹⁸. Whereas Beijing believes that the construction of the Chinese project is a direct way for the overall development of the countries of Europe, Asia and Africa, and not a chessboard for the strategic game between China

¹⁵ Пообещать миру более прекрасное будущее. "Китай". Ежемесячный журнал, No. 10 (120), Пекин, Октябрь 2015, стр. 42. http://www.kitaichina.com/se/txt/2015-11/03/content_707669.htm

¹⁶ Shyam Saran, What China's One Belt and One Road Strategy Means for India, Asia and the World, The Wire, India, 09.10.2015. <http://thewire.in/2015/10/09/what-chinas-one-belt-and-one-road-strategy-means-for-india-asia-and-the-world-12532/>

¹⁷ China's Peaceful Development, The People's Republic of China. Information Office of the State Council, Beijing, September 2011, p. 3.

¹⁸ François Godement, "One Belt, One Road": China's Great Leap Outward, ... p. 7.

and the United States¹⁹. According to China's Ambassador to Britain Liu Xiaoming, some Westerners are determined to portray China with prejudice and suspicion. OBOR is said to be a power play by China on the geopolitical chessboard, claiming that there are "strategic motives" behind it. But the OBOR is not a geopolitical tool of any country; it is a public good that Beijing is providing to the international community. The initiative has no military considerations and has nothing to do with any disputes, it focuses only on economic cooperation and people-to-people exchange. Ambassador considers that the OBOR does not aim to replace the existing regional cooperation mechanisms and initiatives, but further drive interconnection and complementary advantages in the economies of the countries along the route, it is definitely not a "one man show" by China, or a monopoly of any sort. The countries along the route will all have their say, all participants are equal and decisions will be made through consultations and actions will be taken jointly²⁰.

The OBOR initiative is presented as an unconditional plan to assist in the development of China's neighbours, regardless of their current relationship with China. No country is being "forced" to join China's initiative, even though China's neighbours will most probably join because of the attractiveness of the initiative. As the engine of global development, China is aiming to share the benefits of its economic growth²¹. Chinese experts consider that OBOR is not an alliance and comes with no political strings attached²². In March 2015 Chinese Foreign Minister Wang Yi dismissed comparisons of the initiative to the U.S.-sponsored Marshall Plan and stressed that the initiative is the product of inclusive cooperation, not a

¹⁹ Перспективы двух сессий: китайская дипломатия рука об руку с другими странами идет по пути развития и формирования "сообщества с единой судьбой". russian.china.org.cn, 29.02.2016. http://russian.china.org.cn/exclusive/txt/2016-02/29/content_37898044.htm

²⁰ 'One Belt, One Road' is Nobody's Geopolitical Tool: Chinese Ambassador to Britain, People's Daily Online, 27.05.2015. <http://en.people.cn/n/2015/0527/c98649-8898152.html>

²¹ François Godement, "One Belt, One Road": China's Great Leap Outward, ... p. 7.

²² Ibid, p. 4.

tool of geopolitics, and must not be viewed with an outdated Cold War mentality²³.

Actually Beijing has explicitly refused to call OBOR as a strategy, and described it as "initiative" (倡议), because it simply means a call for action, usually in the name of a public good and is a unilateral move, that requires willing cooperation from others who also have stakes in the provision of the public good. In the contrary, a strategy is a deliberate plan of actions, aiming to achieve specific and as usually exclusive goals (such as security or free trade), as opposed to public goods, which are inclusive. A strategy often requires close association (usually institutionalized through explicit rules and procedures) among those who share its specific goals. The OBOR initiative is open to all countries, and international and regional organizations for engagement. Meanwhile, due to the multifaceted purposes that the EBSR serves for China, it has now risen to the level of a "strategy"²⁴. As mentioned Chinese analyst Xie Tao, the Chinese government shouldn't be shy about using "strategy" to describe the OBOR, Beijing should have full confidence to proclaim to the world that the OBOR is a Chinese grand strategy, as long as Beijing is firmly committed to bringing about mutual benefits through the implementation of this strategy - it is a public strategy, not a conspiratorial one²⁵. Thus, China, as very aptly noted one of the American commentators, "with the help of geo-economics pushed to the margins the geopolitics, thereby completely outwitting the United States"²⁶.

Then in the Chinese saying "when extinguish another's lamp, you will burn your beard" has concentrated an understanding of relatively new situation in the field of security. Beijing believes that in contemporary world no country can ensure absolutely safety only through its own efforts, either

²³ Chronology of China's Belt and Road Initiative, English.news.cn, 28.03.2015. http://news.xinhuanet.com/english/2015-03/28/c_134105435.htm

²⁴ Jacob Zenn, Future Scenarios on the New Silk Road: Security, Strategy and the SCO, China Brief, Vol., 15, Issue 6, The Jamestown Foundation, 19.03.2015, p. 9. http://www.jamestown.org/uploads/media/China_Brief_Vol_15_Issue_6_4_01.pdf

²⁵ Xie Tao, Is China's 'Belt and Road' a Strategy? The Diplomat, 06.12.2015. <http://thediplomat.com/2015/12/is-chinas-belt-and-road-a-strategy/>

²⁶ Китай: "Один пояс и одна дорога", FTimes.ru, Казань, 07.05.2015. <http://times.ru/economy/3741-kitaj-odin-poyas-i-odna-doroga/>

seek the establishment of security on the basis of lack of stability, or at the expense of instability in other countries. So it is necessary to think about the appropriate situation from all angles, taking into account all aspects of the past and the present in resolving security issues, to seek peace through cooperation, to promote the strengthening of security and act against the use of armed force²⁷. Beijing calls for a security system, based on justice, legality, joint contribution and collective benefits, as in the era of economic globalization, the security of all countries is interconnected and interdependent. And the law of the jungle, according to which "the strong eats the weak", is not suitable for inter-state relations. Those who started up on military adventures must remember when "trying to throw stone another, one can damage or cripple its own feet"²⁸. Consequently, both the great powers, changing the traditional principles of containment and balances in their policies; and the small states, which depend on the international political conjuncture, should not be allowed to start a new round of confrontations, conflicts and wars²⁹.

During his visit to Russia, in a speech at the MGIMO March 23, 2013, Xi Jinping noted that Chinese people, who survived foreign aggression and internal conflicts in modern era, very deeply estimate the value of peace and need strongly a peaceful external environment. When become a developed and stronger, China will give the world even more chances, but not the threat³⁰. So China participates in UN affairs and safeguard UN authority, committed to the strengthening of international cooperation in arms control, disarmament and nonproliferation, strives to maintain neighborhood and regional security and stability, actively promotes regional security dialogue and cooperation, continuously extends its participation in UN peacekeeping

²⁷ Пообещать миру более прекрасное будущее, ... стр. 42.

²⁸ "Формирование новых партнерских отношений сотрудничества и взаимного выигрыша, создание сообщества единой судьбы". Ежемесячный журнал "Китай", No 11 (121), Пекин. Ноябрь 2015, стр. 26.

²⁹ Перспективы двух сессий: китайская дипломатия рука об руку ..., ... стр. 1.

³⁰ Ломанов А. "Китайская мечта" как идеологический символ руководства Си Цзиньпина. Китайская Народная Республика: политика, экономика, культура. К 65-летию КНР. ИД "ФОРУМ", М., 2014, стр. 46. http://istina.msu.ru/media/publications/book/6b7/57c/8862215/knr_2014.pdf

actions, as well as actively participates in the struggle against global terrorism³¹. Beijing explains the peaceful policy of China with their cultural and historical characteristics, which is based on the foundations of traditional civilization. Xi Jinping said, "the argument that stronger countries will inevitably seek hegemony does not apply to China. It is not in the DNA of this country, taking into account the duration of the Chinese historical and cultural background. In addition, China clearly understands that it needs a peaceful and stable internal and external conditions for its own development"³².

The words of "one open flower does not mean the arrival of spring, blooming garden only gets proof that spring came into its own", reflected a new perception of the culture and civilization in regard with community of common destiny. Beijing is confident that civilizations did not fall into the "bad" and "good", as they are all special by their uniqueness and characteristics. Dialogue of civilization can take place only on the principle of equality, without superiority of one civilization over another. Countries with different beliefs, systems and national characteristics may quite harmoniously and peacefully co-exist in an environment of fair competition, showing their advantages, and not to allow the joint interests of becoming a victim of discord and antagonism; thus humanity will make rational choices about their future³³. Thus in the formation of the inter-state relations, China's modern leadership is attempting to be abstracted from ideology, religion and value concepts of different countries. The main emphasis in international relations has done on the development of relations between the states, based on the principles of international law and peaceful coexistence, regardless of ideology³⁴. OBOR also focuses on developing and utilizing the advantages of

³¹ Jin Po, Understanding China. Introduction to China's History, Society and Culture, China Intercontinental Press, Beijing, 2008, pp. 237-245.

³² Ломанов А. "Китайская мечта" как идеологический символ ..., ... стр. 53.

³³ Пообещать миру более прекрасное будущее, ... стр. 42.

³⁴ Никифорова В. Пять принципов мирного сосуществования и их влияние на внешнеполитический курс КНР. Вековой путь Китая к прогрессу и модернизации: К 100-летию Синхайской революции. Тезисы XIX Международной научной конференции "Китай, китайская цивилизация и мир. История, современность".

the different parties, its purpose is multi-polar development, promotion of tolerance, protection of common interests and well-being, that is - the establishment of an Asian community with a common destiny³⁵.

Beijing supports the development of other countries and believes that as countries vary in national conditions and different stages of development, they should play a constructive role by fulfilling their international responsibility in accordance with their own capability and on the basis of aligning their own interests with the common interests of mankind. For its part, China will assume more international responsibility as its comprehensive strength increases³⁶.

Worth to note, that a modern formulation of Chinese "responsibility" with respect to international relations based on the concept of "duty" over the "benefits", rooted into traditional Chinese culture. The new formulation of the "debt and benefit" assumes an increase of attention to the interests of the other side, especially to the poor countries by implementing the principle of win-win partnership³⁷. Beijing's strong sense of responsibility fundamentally complies with the theme of times of world peace and development, and shows the consistency of the interest goals between China and international community³⁸.

China's vice foreign minister, Zhang Yesui, presented China as a satisfied power, fully integrated into the international system and that China's OBOR is not directed against any specific country or organisation to existing international and regional institutions. However, the world has entered a new period: China today is "a giver, not a taker" (不是索取 而是给予, Bùshì suǒqǔ, ér shì jǐyǔ), and it aims to help poorer countries in its neighbourhood to develop³⁹. Meanwhile, as far as a majority of developing countries are concerned, it is quite necessary to point out that the NSR is not

менность, перспективы" (Москва, 19–21 октября 2011 г.), ИДВ РАН, М., 2011, стр. 42. http://www.ifes-ras.ru/images/abook_file/konf6.pdf

³⁵ "Один пояс и один путь" становится проводником для Азии, ... стр. 1.

³⁶ China's Peaceful Development, ... p. 27.

³⁷ Ломанов А. "Китайская мечта" как идеологический символ ..., ... стр. 53.

³⁸ Cheng Tanquan. The Road of China, Recognizing and Understanding China Series, China Renmin University Press, Beijing, 2013, p. 192.

³⁹ François Godement, "One Belt, One Road": China's Great Leap Outward, ... p. 6.

the sort of assistance program as the South-South frameworks. China is the initiator of the cooperation, not the dominator⁴⁰.

Xi Jinping also connects the idea of community of common destiny with Chinese dream (中国梦, zhongguo meng)⁴¹. President stressed, that the Chinese dream is not only the dream of every Chinese individual, but a common dream of all nationalities; it is inextricably linked to the universal dream of all peoples. To realize this dream, China needs in cooperation with the international community⁴². Beijing must realize it by closely depending on the people and incessantly bring benefits to the people, because only when the country is doing well, can the nation and people do well⁴³. The Chinese dream is to let people enjoy better education, more stable employment, higher incomes, a greater degree of social security, better medical and health care, improved housing conditions and a better environment. It is to let Chinese children grow up well, have satisfactory jobs and live better lives⁴⁴. Xi Jinping set forth the lofty goal boosting the resolve and confidence of the 1.3 billion Chinese people to achieve that goal. It has become a powerful spiritual driving force in their joint efforts, pointing out the general orientation of Chinese diplomacy in a new historical stage⁴⁵.

In October 2013 in the Conference on Diplomatic Work on the neighboring countries Xi Jinping suggested, "the key to a close relationship is

⁴⁰ Jin Ling, The "New Silk Road" Initiative: China's Marshall Plan? China International Studies, China Institute for International Studies (CIIS), #50, Beijing, January/February 2015, p. 83.

⁴¹ Ломанов А. "Китайская мечта" как идеологический символ..., ... стр. 47.

⁴² Yang Jiechi, China's New Foreign Relations for a Complex World, China International Studies, China Institute for International Studies (CIIS), Beijing, January/February 2014, pp. 9-10.

⁴³ Tao Xie, Opinion: Is President Xi Jinping's Chinese Dream Fantasy or Reality? CNN, Atlanta, 14.03.2014. <http://edition.cnn.com/2014/03/14/world/asia/chinese-dream-anniversary-xi-jinping-president/>

⁴⁴ Xiaochi Zhang, Talking about "Chinese Dream" and "American Dream" from an Intercultural Communication Perspective, International Educative Research Foundation and Publisher, Vol. 2-05, 2014, p. 2. http://www.ijer.net/assets/talking-about-chinese-dream-and-american-dream-from-an-intercultural-communication-perspective-ijer.net-vol-2-5_1.pdf

⁴⁵ Yang Jiechi, China's New Foreign Relations for a Complex World, ... p. 9.

the people", and "we should properly introduce our domestic and diplomatic guidelines and policies to the outside world, tell Chinese stories well, spread Chinese voices well, connect the Chinese Dream and the desires of people in neighboring countries to live better lives and the prospect of the regional development, and let awareness of the community of common destiny take root in neighboring countries"⁴⁶.

By promoting the Chinese Dream internationally as a continuation of China's peaceful development strategy, it also becomes part of the Chinese "soft power" campaign and hence of Chinese efforts to promote a positive image of itself internationally and thus to counter the "China threat" discourse⁴⁷. President Xi pointed out that the Chinese Dream is a dream to pursue peace, happiness and contribution to the world, "Improve yourself when you are in adversity; help others when you succeed"⁴⁸. The Chinese desire for a stable and peaceful world is emphasized as one of the cornerstones for the realization of the Chinese Dream, because the two centenary goals, which are the primary goals of the Chinese Dream, cannot be achieved without a stable and peaceful external environment. Chinese leaders highlight China's peaceful intentions, stronger Chinese international contributions and Chinese aspirations to be a responsible and constructive power in the international system⁴⁹.

The proposal, which upholds the idea of building a community of shared destiny and emphasizes the equal-footed and mutually beneficial means featuring joint consultation, concerted efforts and sharing, dovetails in essence with the development strategies of various countries along the OBOR

⁴⁶ Yao Yao, Promoting Neighborhood Public Diplomacy: Problems and Solutions. China International Studies, China Institute for International Studies (CIIS), Beijing, November/December 2014, p. 59.

⁴⁷ Camilla T. N. Sørensen, The Significance of Xi Jinping's "Chinese Dream" for Chinese Foreign Policy: From "Tao Guang Yang Hui" to "Fen Fa You Wei," Journal of China and International Relations (JCIR), Vol. 3, No. 1, Aalborg University, Denmark, 2015, p. 60.

⁴⁸ Xing Liju, Traditional Chinese Culture and China's Diplomatic Thinking in the New Era, China International Studies, China Institute for International Studies (CIIS), Beijing, May/June 2015, p. 35.

⁴⁹ Camilla T. N. Sørensen, The Significance of Xi Jinping's ..., ... p. 61.

and accords with the aspirations and demands of the people of the regions along the routes. Bringing greater returns to countries along the way from economic integration, the proposal has received positive responses from all sides⁵⁰. Hence the Silk Road creates not just an economic trade route, but a community with common destiny, interests, dreams and responsibilities.

АГАВНИ АРУТЮНЯН

КИТАЙСКАЯ ИНИЦИАТИВА "ОДИН ПОЯС, ОДИН ПУТЬ" И ИДЕЯ "СООБЩЕСТВА ЕДИНОЙ СУДЬБЫ"

РЕЗЮМЕ

Инициатива президента КНР Си Цзиньпина "один пояс, один путь" не только мегапроект, направленный на углубление евразийского регионального и межрегионального сотрудничества, она поддерживает идею создания "сообщества с общей судьбой" и "ответственностью". Председатель связывает эту идею с "китайской мечтой", так как она не только мечта каждого китайского человека, но и общая мечта всех национальностей и неразрывно связана с "универсальной мечтой" всех народов.

Инициатива пояса и пути делает акцент на проявление и использование преимуществ разных сторон, его целью объявляется многополярное развитие, толерантное продвижение, защита общих интересов и благосостояния, то есть создание азиатского сообщества с общей судьбой.

Примечательно, что программная речь Си Цзиньпина на церемонии открытия Боаоского азиатского форума 2015 г. так и называлась: "Шаг к сообществу общей судьбы, создание нового будущего Азии". Согласно Пекину, открытие нового будущего Азии и становление сообщества с общей судьбой – это процесс взаимодействия и взаимовыиг

⁵⁰ Ruan Zhongze, *Toward a New Type of International Relations: Transcending History to Win the Future*, China International Studies, China Institute for International Studies (CIIS), Beijing, March/April 2015, p. 38.

рыша, создания взаимосвязанного узла экономических интересов, стыковки коридоров на основе взаимодоверия в сферах безопасности, экономического развития и культуры.

В китайском изречении: "Загасив чужую лампу, обожжешь себе бороду" сконцентрировано понимание относительно новой ситуации в сфере безопасности. Пекин призывает создать систему безопасности, в основе которой будет лежать справедливость, законность, совместный вклад и коллективная выгода, так как в эпоху экономической глобализации безопасность всех стран взаимосвязана и взаимозависима. А закон джунглией, согласно которому "сильный поедает слабого" не подходит для межгосударственных отношений. Те, кто пускаются в военные авантюры, должны помнить, что "пытаясь бросить в другого камень, могут повредить или искалечить собственные ноги". Следовательно, и великие державы, меняющие традиционные принципы сдерживания и противовесов в своей политике, и малые государства, зависящие от международной политической конъюнктуры, не должны позволить начаться новому витку конфронтаций, конфликтов и войн.

В китайской пословице: "Одинокое дерево не выдержит напора холодного ветра" находят воплощение новые экономические перспективы сообщества единой судьбы. Страны должны вершить большие, нужные и перспективные дела посредством совместного развития и сотрудничества, в процессе которого следует отыскивать точки пересечения интересов. Делать так, чтобы страны оказывали друг на друга позитивное, а не негативное влияние, а также сообща противодействовали опасностям и рискам, которые таит в себе международная экономика.

В словах: "Один распутившийся цветок еще не означает прихода весны, только цветущий сад становится доказательством того, что весна вступила в свои права" находит отражение новое понимание относительно культуры и цивилизации "сообщества единой судьбы". В сегодняшнем мире страны по-прежнему разделяют интересы, верования, идеологии, несмотря на то, что все принадлежит к человечеству планеты Земля. В Пекине уверены, что цивилизации не делятся на "плохие" и "хорошие", так как все они отличаются уникальностью и спецификой. Диалог цивилизации может проходить только на принципах равноправия, без превосходства одной цивилизации над другой. Страны с

различным верованием, строем, национальными особенностями вполне могут гармонично и мирно сосуществовать в обстановке честной конкуренции, проявляя свои преимущества, и не позволить совместным интересам стать жертвой разногласий и антогонизма. Тем самым человечество сделает рациональный выбор относительно своего будущего.

ՃԱՊՈՆԻԱ-ԿԱՏԱՐ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՇՈՒՐՁ

1970-ականների սկզբից Ճապոնիան դարձավ կապիտալիստական աշխարհի երկրորդ խոշոր տնտեսությունը: Տնտեսության զարգացումը նպաստեց էներգիայի պահանջարկի մեծացմանը: Ճապոնիան, չունենալով բնական հանածոներ, էներգիայի աղբյուր էր դիտարկում էներգակիրներով հարուստ երկրները, մասնավորապես՝ Մոցի արաբական երկրները¹: Մոցի տարածաշրջանում են գտնվում համաշխարհային ապացուցված նավթի պաշարների 55 %-ը՝ 800 մլրդ բարել², ավելին աշխարհի նավթարդյունաբերության 20 %-ը և բնական գազի արդյունահանման 36 %-ն իրականացվում է վերոնշյալ տարածաշրջանում²:

Ճապոնիան, էապես կարևորելով Մոցի արաբական երկրների հետ իր հարաբերությունները, դիվանագիտական կապեր հաստատեց այդ երկրների հետ վերջիններիս անկախության ձեռքբերումից անմիջապես հետո՝ Մաուդյան Արաբիայի հետ՝ 1955 թ., Քուվեյթի հետ՝ 1961 թ., Օմանի, ԱՄԷ-ի, Բահրեյնի ու Կատարի հետ՝ 1972 թ.:

Մոցի արաբական երկրների շարքում Ճապոնիայի կարևորագույն գործընկերներից է Կատարը, որտեղ գտնվում է աշխարհի ապացուցված գազի պաշարների 1/3-ը մոտ 24,072.5 տրիլիոն խոբանարդ

* Մաուդյան Արաբիայի ապացուցված նավթային պաշարները գնահատվում են 260 մլրդ բարել, Արաբական Միացյալ Էմիրությունը (ԱՄԷ)՝ 98,1 մլրդ բարել, Քուվեյթինը՝ 96.5 մլրդ բարել, Օմանինը՝ 4.8 մլրդ բարել, Կատարինը՝ 3.7 մլրդ բարել, Բահրեյնինը՝ 0.07 մլրդ բարել: Այս մասին տե՛ս Malle V., Economic Situation in the UAE, Financial Times, London, 14.04.1989; Перемены в Саудовской Аравии, ТАСС, БПИ N 79, 22.04.1981, стр. 36; The Middle East and North Africa 1996, L., 1996; International Energy Statistics, U.S. Energy Information Administration, Washington. <http://www.eia.gov/cfapps/ipdbproject/IEDIndex3.cfm?tid=5&pid=57&aid=6>

¹ McNaughten T., Arms and Oil, Washington, 1985, p. 88.

² Gause G., Oil Monarchies: Domestic and Security Challenges in the Arab Gulf States, N.Y., 1994, p. 1.

մետր գազ և 25,244 մլն բարել նավթ³: Ճապոնիա արտահանած գազի և նավթի քանակով Կատարը զբաղեցնում է երրորդ տեղը⁴: Ճապոնիան իր հերթին համարվում է Կատարի ամենամեծ առևտրային գործընկերը, քանի որ ներկրում է Կատարից արտահանվող նավթի 70 %-ը⁵: Ըստ 2006 թ. «Ջափան էքսթերնալ թրեյդ օրգանիզեյշն»-ի (ՋԵՏՏՐՕ) ("Japan External Trade Organization" (JETRO)) տվյալների՝ Ճապոնիայի և Կատարի միջև առևտրաշրջանառությունն աճել է 39.3 %-ով: Եվ այդ ցուցանիշը տարեցտարի աճում է: Այսպես՝ 2008 թ. գրանցվեց 50.4 %-ի աճ՝ հասնելով 28.2 մլրդ ԱՄՆ դոլարի, իսկ 2012 թ.՝ 37 մլրդ ԱՄՆ դոլարի⁶:

Հարկ է նշել, որ Կատարի նավթի և գազի արդյունաբերությունը գտնվում է «Կատար փեթրոլիում»-ի ("Qatar Petroleum") տնօրինության տակ⁷: Վերջինիս են պատկանում Դոհա, Դուկհան, Մեսաիդ և Ռաս Լաֆֆան քաղաքներում գտնվող գազի և նավթի մերձափնյա հանքերը, ինչպես նաև Հալուլ կղզում գտնվող հանքավայրերն ու «Հյուսիսային հանքավայրը»⁸:

Որոշ հանքավայրերում արդյունահանման գործընթացը «Կատար փեթրոլիում»-ն իրականացնում է սեփական ուժերով: Դրանք են՝ մերձափնյա «Դուկհան» (Dukhan) հանքավայրը, որտեղ գտնվում են երեք նավթահանք և գազի մեկ հանք, ծովափնյա «Մայդան Մահգամ»

³ Qatar facts and figures, OPEC Annual Statistical Bulletin, 2017, p. 26. http://www.opec.org/opec_web/static_files_project/media/downloads/publications/ASB2017_13062017.pdf

⁴ Naser-Al-Tamimi, Navigating Uncertainty: Qatar's Response to the Global Gas Boom, Working Paper, Brookings Doha center, 2015, p. 22. <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2015/03/En-Tamimi-PDF.pdf>

⁵ Masaki H., Qatar, Japan's White Knight, Persian Gulf State's Plan to Double LNG Exports Comes as Godsend for Energy-Hungry Japan, OhmyNews International, 05.12.2006.

http://english.ohmynews.com/articleview/article_view.asp?no=332804&rel_no=1

⁶ Qatar-Japan Trade Reaches \$37bn: Minister, "The Peninsula" Qatar Daily Newspaper, 29.08.2013. <http://thepeninsulaqatar.com/business/qatar-business/250719/qatar-japan-trade-reaches-37bn-minister>

⁷ Qatar Petroleum: Committed to Excellence, Qatar Petroleum. <http://www.qp.com.qa/en/Homepage/AboutUs.aspx>

⁸ The Source – Qatar's North Field, RasGas Company Limited. https://www.rasgas.com/AboutUs/AboutUs_NorthField.html

(Maydan Mahzam) և «Բուլ Հանինե» (Bul Hanine) նավթահանքերը: Վերոնշյալ հանքավայրերում առկա են ընդհանուր առմամբ 579,6 մլն բարել նավթ և 3,94 տրլն խորանարդ մետր բնական գազ⁹: Մյուս հանքավայրերի՝ «Ալ-Շահիին»-ի (Al-Shaheen), «Ալ-Ռայյան»-ի (Al-Rayyan), «Ալ-Խալիջ»-ի (Al-Khalij), «Իդդ Ալ-Շարքի»-ի (Idd Al-Sharqi) և «Ալ-Կարկարա»-ի (Al-Karkara) արդյունահանման գործընթացն իրականացվում է «Կատար փերոլիում»-ի և միջազգային նավթային ընկերությունների միջև «Շահագործման և արդյունահանման վերաբերյալ համաձայնագրի» կամ «Զարգացման ու արդյունահանման վերաբերյալ համաձայնագրի» միջոցով (տե՛ս Քարտեզ 1):

Հստ նշյալ համաձայնագրերի՝ օտարերկրյա ընկերությունները ներդրումներ են կատարում վերոնշյալ հանքավայրերի զարգացման ու արդյունահանման նպատակով և վաճառքից ստացված եկամուտը կիսում են Կատարի կառավարության հետ:

Ճապոնական մի շարք ընկերություններ նույնպես կնքել են «Կատար փերոլիում»-ի հետ համաձայնագրեր նավթահանքերի հետախուզման, զարգացման, արդյունահանման նպատակով: Այսպես՝ 1997 թ. հուլիսին ճապոնական «Նիսշո Իվայ Կորպորեյշն»-ը ("Nissho Iwai Corporation") (ներկայիս՝ «Սոյիջիթս քորփորեյշն»-ը ("Sojitz Corporation"))՝ 14.17 % բաժնետոմսերով) և «Կոսմո օյլ»-ը (ներկայիս՝ «Կոսմո էներջի էքսփլորեյշն ընդ դիվելոպմենթ քորփորեյշն»-ը ("Cosmo Energy Exploration and Development Corporation"))՝ 85.83 % բաժնետոմսերով՝ պայմանագիր ստորագրեցին «Կատար փերոլիում»-ի հետ՝ Կատարի «Բլոկ 1» հանքավայրում տեղակայված «Ալ-Կարկարա» և «Ա-Նորթի» (A-North) նավթահանքերում նավթի արդյունահանում իրականացնելու վերաբերյալ (տե՛ս Քարտեզ 2)¹⁰: Հատկանշական է, որ

⁹ Embassy of Qatar to the Netherlands, Oil and Gas.

http://www.embassyofqatar.nl/live/index.php?option=com_content&view=article&id=11&Itemid=14

¹⁰ 1997 թ. «Սոյիջիթս քորփորեյշն»-ը և «Կոսմո օյլ»-ը միավորվեցին՝ ստեղծելով «Կատար փերոլիում դիվելոպմենթ» ("Qatar Petroleum Development") ընկերությունը: Այս մասին տե՛ս Qatar Petroleum Development Co., Qatar Petroleum Development Co. Ltd. <http://www.qpd-jp.com/about-qpd.html>

¹⁰ Qatar Petroleum Development to Manage Al-Karkara Oil Field, Al Bawaba, 22.09.2003. <http://www.albawaba.com/business/qatar-petroleum-development->

4.5 %-ը՝ «Մարուբենի» (Ճապոնիա) և 4.5 %-ը՝ «Միցուի» (Ճապոնիա) ընկերություններին: Փաստորեն, Ճապոնիային բաժին է ընկնում վերոնշյալ նախագծի բաժնետոմսերի 29 %-ը¹⁴: Գործարանի կառուցումն արժեցավ 800 մլն ԱՄՆ դոլար: Նավթի վերամշակման գործարանը 2009 թ. սկսած վերամշակում է օրական 146.000 բարել նավթ¹⁵:

Այսպիսով, Ճապոնական ընկերություններն ակտիվորեն մասնակցում են Կատարի նավթարդյունահանման և նավթի վերամշակման գործընթացներին՝ ներկրելով Կատարի արտահանվող նավթի 70 %-ը¹⁶:

Մինչ 1990-ականների սկիզբը Կատարի զագարդյունահանման ոլորտը թերզարգացած էր, քանի որ Կատարն ի վիճակի չէր խոշոր ներդրումներ կատարել բնական գազից հեղուկացված գազի ստացման տեխնոլոգիայի զարգացման գործում: Այդ պատճառով Կատարն արտահանում էր արդյունահանված գազը միայն հարևան պետություններ՝ ԱՄԷ, Օման, Բահրեյն և Քուվեյթ՝ «Դուվիլ» կոչվող անդրծովյա խողովակաշարի միջոցով: Ավելի հեռու տարածք առաքելու համար անհրաժեշտ էր բնական գազը փոխակերպել հեղուկացված գազի¹⁷:

Գազի հեղուկացման ոլորտի զարգացման առաքելությունն իրենց վրա վերցրին ճապոնական ընկերությունները, որոնց հաջողվեց «արթնացնել» Կատարի գազի արդյունաբերության ոլորտը՝ սկիզբ դնելով երկկողմ հարաբերությունների նոր փուլին¹⁸: Այսպես՝ ճապոնական «Միցուի» և «Մարուբենի» ընկերությունները սկսեցին համագործակցել Կատարի կառավարության հետ: Նրանք ներգրավեցին նաև «Չուբու Էլեքթրիք» ընկերությանը, որը 1992 թ. պայմանագիր կնքեց Կատարի

¹⁴ Qatar: Idemitsu and 3 other Japan Firms to Acquire Stake in Refinery, Energy-Pedia News, 28.11.2006. <https://www.energy-pedia.com/news/qatar/idemitsu-and-3-other-japan-firms-to-acquire-stake-in-refinery>

¹⁵ Laffan Refinery in Qatar Begins Production, Mediaquest FZ LLC, A Media and Entertainment Company, 27.09.2009. <http://www.ameinfo.com/blog/news/laffan-refinery-in-qatar-begins-production/>

¹⁶ Masaki H., Qatar, Japan's White Knight, ..., p. 1.

¹⁷ Qatar Says Its Mega Gas Projects are Completed, Alexander's Gas & Oil Connections, An Institute of for Global Energy Research, 01.11.2010. http://www.gasandoil.com/news/middle_east/d2cc6782361bc867caabdd4ce931433c

¹⁸ Satoru Nakamura, Challenges for Qatar and Japan to Build Multilayered Relations, Gulf Studies center, Monographic series, No 2, December, 2016, p. 13.

կառավարության հետ՝ աջակցելով հեղուկացված գազի արդյունաբերության զարգացման գործընթացին: 1997 թ. հեղուկացված գազն առաջին անգամ արտահանվեց Ճապոնիա¹⁹, և մինչ 2000 թ. Ճապոնիան եղել է Կատարի հեղուկացված գազի միակ ներկրողը: Այժմ ներկրողների թիվն ավելացել է, սակայն Ճապոնիան շարունակում է մնալ Կատարի կարևոր գործընկերներից մեկը: Կատարի փոխվարչապետ շեյխ Աբդալա բին Համադ ալ-Աթիյահը՝ նշել է, որ «Կատարը բնական գազի ոլորտի զարգացման համար երախտապարտ է Ճապոնիային»՝ հավելելով, որ Ճապոնիան միշտ կմնա Կատարի կարևոր ռազմավարական գործընկերը գազի ու նավթի արտահանման ոլորտում²⁰:

Այսպիսով, Ճապոնիայի աջակցության շնորհիվ Կատարը ներկայումս համարվում է ամենաշատ հեղուկացված գազ (տարեկան 77 մլն տ) արտահանող պետությունն աշխարհում, որին հաջողվեց ավարտին հասցնել ամենամեծ հեղուկացված գազի գործարանի կառուցումը²¹:

Ճապոնիան մեծ տեղ է տալիս Կատարից հեղուկացված գազի ներկրմանը հատկապես այն բանից հետո, երբ Ճապոնիայի երրորդ խոշոր գազ ներկրող պետությունը՝ Ինդոնեզիան, որոշեց կրճատել Ճապոնիա արտահանվող հեղուկացված գազի քանակը՝ երկարաժամկետ հիմունքներով կնքած Էներգետիկ անվտանգության պայմանագրի ավարտից հետո²²: Կատարը որոշեց լրացնել այդ բացը, և 2006 թ. Կատարի փոխվարչապետն իր ելույթի ժամանակ պատրաստակամությամբ հայտնեց ավելացնել Ճապոնիա արտահանվող հեղուկացված

¹⁹ The Miracle of Doha, Asahi Shinbun, 20.02.2006.

²⁰ Աբդալա բին Համադ ալ-Աթիյահը (1992 թ.-ից մինչ այսօր) նաև «Կատարգազ» ընկերության նախագահն է:

²¹ The Reasons Why Japan and Qatar have Become So Friendly, ... p. 1.

²² Kawach N., Qatar Says Its Mega Gas Projects are Completed, Emirates 24/7, Dubai Media Incorporated, 01.11.2010. <http://www.emirates247.com/news/qatar-says-its-mega-gas-projects-are-completed-2010-11-01-1.311802>

²³ Masaki H., Qatar, Japan's White Knight, Persian Gulf State's Plan to Double LNG Exports Comes as Godsend for Energy-Hungry Japan, OhmyNews International, 05.12.2006. http://english.ohmynews.com/articleview/article_view.asp?no=332804&rel_no=1

գազի ծավալը՝ 6 մլն տոննայից հասցնելով 11 մլն տոննայի²³։ Այսպիսով, 2007 թ. ի վեր Կատարն իր հեղուկացված գազի արտահանման ծավալով Ավստրալիայից և Մալայզիայից հետո զբաղեցրեց երրորդ տեղը²⁴։

Ճապոնիան մտավախությամբ ընդունեց նաև Իրանի ղեկավար այաթոլլահ Ալի Խամենեյի և Ռուսաստանի նախագահ Վլադիմիր Պուտինի՝ 2007 թ. «Գազ արդյունահանող երկրների կարտել» ստեղծելու վերաբերյալ հայտարարությունը, որի նպատակն էր դառնալ Նավթ արդյունահանող երկրների կազմակերպության (Organization of the Petroleum Exporting Countries (OPEC))՝ ՕՊԵԿ-ի նավթային կարտելի նմանօրինակը։ Կատարի հավանական միացումը վերոնշյալ կարտելին մեծ անհանգստություն է առաջացրել Ճապոնիայում, որը ցանկանում է ամեն կերպ խոչընդոտել այդ նախագծի մեջ Կատարի ներգրավումը²⁵։ ԱՄՆ-ը նույնպես մեծ դժգոհությամբ ընդունեց վերոնշյալ կարտելի ստեղծման գաղափարը՝ այն գնահատելով Իրանի և Ռուսաստանի կողմից հակաամերիկյան քաղաքականության դրսևորման միտում։

Ճապոնիայի և Կատարի միջև բարձրաստիճան պաշտոնյաների պարբերաբար փոխայցելություններն ավելի են սերտացնում երկկողմանի հարաբերությունները։ Արդեն 2006 թ. ապրիլին Ճապոնիայի և Կատարի միջև տնտեսական հարաբերությունների զարգացման վերաբերյալ պայմանագիր ստորագրվեց, որով հիմք դրվեց «Ճապոնիա-Կատար միասնական տնտեսական հանձնաժողով»-ի ստեղծմանը։ 2006 թ. նոյեմբերի 13-ին Տոկիոյում տեղի ունեցավ «Ճապոնիա-Կատար միասնական տնտեսական հանձնաժողով»-ի առաջին հանդիպումը²⁶։

Վերոնշյալ հանձնաժողովի ամենամյա հանդիպումների ընթացքում քննարկվում են երկու կողմերի միջև տնտեսական և քաղաքական համագործակցության խորացման հետ կապված հիմնահարցեր, ինչ-

²³ Masaki H., Qatar, Japan's White Knight, ..., p. 1.

²⁴ Naser-Al-Tamimi, Navigating Uncertainty: Qatar's Response to the Global Gas Boom, Working Paper, Brookings Doha Center, 2015, p. 22. <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2015/03/En-Tamimi-PDF.pdf>

²⁵ Japan Lobbies Qatar not to Join Natural Gas Export Cartel, News-Analysis, Newsletter No. 578, The Shingetsu Institute, Asia – Studies, 09.04.2007. <http://www.shingetsuinstitute.com/newsletter/april2007/april2007n578.htm>

²⁶ Joint Statement, Ministry of Foreign Affairs of Japan, 06.11.2006. http://www.mofa.go.jp/region/middle_e/qatar/joint0611.html

պես նաև կողմերի դիրքորոշումները միջազգային քաղաքական հիմնախնդիրների շուրջ:

Ճապոնիան մասնակցում է նաև Կատարում իրականացվող մի շարք շինարարական աշխատանքների: Այսպես՝ 2011 թ. կատարական կողմը ողջունեց «Նոր Դոհա» միջազգային օդանավակայանի կառուցման նպատակով Ճապոնական կազմակերպության նախաձեռնությունը²⁷:

Ճապոնիան Կատարում կառուցում է նաև էլեկտրակայաններ: Նախատեսվում է «Մարուբենի», «Կատար էլեքթրիք ընդ վոթըր» ("Qatar Electric and Water") և «Կատար փեթրոլիում» ընկերությունների միջոցով կառուցել էլեկտրակայան, որն էլեկտրաէներգիա կտրամադրի Կատարի 600.000 բնակարանի: Բացի այդ, Ճապոնական «Միցուի» ընկերությունը բեղգիական «Սուեզ էներջի ինթերնեյշնլը»-ի ("Suez Energy International") հետ Ռաս Լաֆան քաղաքում կառուցում են Կատարի ամենամեծ էլեկտրակայանը՝ 3,9 մլրդ ԱՄՆ դոլար արժողությամբ²⁸:

Ճապոնիան աջակցում է Կատարին նաև բեռնատար նավերի կառուցման հարցում, որի գործընթացի մեջ ներգրավված են Ճապոնական «Միցուի էնջինիերինգ էնդ շիփբիլդինգ քորփորեյշնը» ("Mitsui Engineering and Shipbuilding Corporation"), «Միցուի շի Կեյ Ինդասթրի» և «Կավասակի Ինդուսթրի» ("Kawasaki Heavy Industries" Ltd.) ընկերությունները: Նրանք ծրագրավորում են կառուցել 10 բեռնատար նավեր՝ հեղուկացված գազը միջազգային շուկա արտահանելու համար²⁹:

2011 թ. մարտի 11-ին Ճապոնիայում տեղի ունեցած ողբերգական դեպքերից հետո, երբ Ֆուկուսիմա քաղաքը ցունամիի և երկրա-

²⁷ Joint Statement on Strengthening the Bilateral Economic Relations between Japan and Qatar, Ministry of Foreign Affairs of Japan, 04.10.2011.
http://www.mofa.go.jp/region/middle_e/qatar/joint1110.html

²⁸ Japan-Qatar Energy Ties Booming, Mitsui Takes a Slice of Qatari Water and Power, News-Analysis, Newsletter No. 953, The Shingetsu Institute, Asia - Studies, 27.03.2008. <http://www.shingetsuinstitute.com/newsletter/march2008/march2008n953.htm>

²⁹ Qatar Ships First LNG to Japan, Signs Accord, Oil&Gas Journal, PennWell Corporation, 30.12.1996. <http://www.ogj.com/articles/print/volume-94/issue-53/in-this-issue/transportation/qatar-ships-first-lng-to-japan-signs-accord.html>

շարժի արդյունքում վերածվեց ավերակների, Կատարն օգնություն տրամադրելու նպատակով հիմնեց «Կատար-Ճապոնիա բարեկամական հիմնադրամը»³⁰:

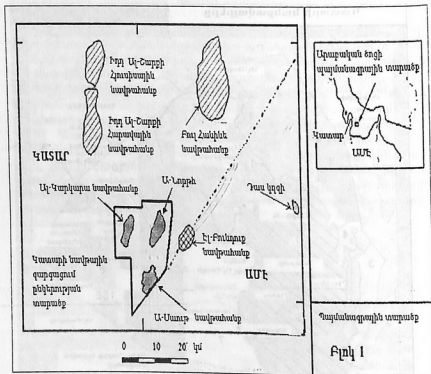
Ճապոնիա – Կատար երկկողմանի հարաբերություններն ընդգրկում են նաև կրթության, մշակույթի ոլորտները: Կատարում կազմակերպվում են Ճապոներենի արագացված դասընթացներ, Ճապոնական ֆիլմերի ցուցադրումներ, կրթության ոլորտում երկու երկրների ուսանողների միջև փոխանակման ծրագրեր: Ճապոնիան պարբերաբար գրականություն է նվիրաբերում Կատարի ազգային գրադարանին, որը խթանում է Ճապոներենի ուսուցման և տարածման գործընթացը³¹:

Այսպես 40 տարվա ընթացքում Ճապոնիայի և Կատարի միջև հարաբերությունները չեն սահմանափակվում միայն էներգետիկ ոլորտով, այլ ընդգրկում են առևտրի, տեխնոլոգիայի, շինարարության, կրթության և մշակույթի ոլորտները, ինչը ցույց է տալիս երկու կողմերի հետաքրքրությունը խորացնելու և ամրացնելու երկկողմանի հարաբերությունները:

³⁰ Qatar's Bilateral Relations with Japan, Qatar Friendship Fund,

<http://www.qatarfriendshipfund.org/en/about-qatar/bilateral-relations-with-japan>

³¹ Embassy of Japan in the State of Qatar, http://www.qa.emb-japan.go.jp/en/culture/culture_e.html

Աղբյուր՝ Commencement of Crude Oil Production from A-Structure South Field in Qatar, Cosmo Energy Holdings Co.,Ltd., 19.05.2011. <http://www.cosmo-oil.co.jp/eng/press/110519/>

ON JAPAN-QATAR RELATIONSHIPS

SUMMARY

In the beginning of 1970's Japan became one of the economic developed countries in the world. The development of Japan's economy conducted a growth of demand from fuel imports. Japan does not have any minerals or natural resources, 90 % of its fuel Japan imported. This is the reason of Japan's interest in cooperation with the states of Persian Gulf, particularly, the states of Gulf Cooperation Council (GCC), where is concentrated about 55 % of world's oil resources.

Japan established diplomatic relations with Qatar in 1972 since Qatar has gotten an independence. The most significant role of Japan in Qatar relations was the support to develop Qatar's liquefied natural gas (LNG) industry. Thus, in 1992 was signed a contract between Japan and Qatar to develop the liquefied gas sphere. Due to Japan's efforts, Qatar has launched to export liquified gas to overseas which gave a new "breath" to Qatar's economy.

Japan and Qatar relationships can be interpreted as diversification of their relations beyond the trade of energy for technology.

Japan's relations with Qatar include various sphere of cooperation as well. Japanese "Mitsui Engineering and Shipbuilding Corporation" and "Kawasaki Heavy Industries" Ltd. companies are involved in construction of carrier ships. They are planning to construct 10 tankers for exporting liquefied gas to international market. Japan supports Qatar in processing the construction of an Electric Power and international airport in Doha as well.

In July 1997 Japanese "Nissho Iwai Corporation" (in present "Sojitz Corporation") and "Cosmo oil" (in present "Cosmo Energy Exploration and Development Corporation") signed a contract with Qatar Petroleum to produce an oil from Al-Karkara and A-North oil fields which are situated in the field of "Block 1".

Since establishment of Japan-Qatar diplomatic relations, two states are cooperating not only in trade, but also in the spheres of education, technology, culture and in the various construction projects, which show mutual interests of both sides in deepening and strengthening bilateral relations.

ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ Ն. Հ., ԱՄԻՐԽԱՆՅԱՆ Մ. Դ., ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ Ռ. Կ.,
Հայաստան - Ճապոնիա. Քաղաքական, տնտեսական, մշակութային և
գիտական հարաբերություններ, Երևան, 2005, 180 + 144 (ճապ.) էջ:

(Գրախոսություն)

«Հայաստան-Ճապոնիա. Քաղաքական, տնտեսական, մշակութային և գիտական հարաբերություններ» երկլեզու աշխատությունն առաջին փորձն է հայկական գիտական ոլորտում, որտեղ ամփոփ կերպով ներկայացվում է հայ-ճապոնական տարաբնույթ շփումներն ու հարաբերությունները նորագույն շրջանում: Գրքում առանձնահատուկ տեղ է հատկացվել 1991 թվից ի վեր Հայաստանի և Ճապոնիայի քաղաքական, տնտեսական և գիտամշակութային հարաբերությունների լուսաբանմանը, երբ պետական անկախության վերականգնումից հետո Հայաստանը դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատեց Ճապոնիայի հետ:

Աշխատության առանձնահատկությունն այն է, որ գրքում տեղ են գտել ոչ միայն հայ, այլև ճապոնացի հետազոտողների ուսումնասիրություններ:

Գիրքը բաղկացած է չորս գլխից:

Աշխատության նախաբանի և առաջին գլխի հեղինակն է պ.գ.դ. պրոֆեսոր Նիկոլայ Հովհաննիսյանը:

Աշխատության առաջին գլխում՝ «Հայաստանը դարերի ընթացքում. Համառոտ պատմաաշխարհագրական ակնարկ» (էջ 10-47), հակիրճ ներկայացված է Հայաստանի դարավոր պատմությունը և հնագույն մշակույթը ընդգրկելով մ.թ.ա. XVII դարից մինչև մեր օրերն ընկած ժամանակահատվածը: Այն հնարավորություն է տալիս օտարազգի ընթերցողին պատկերացում կազմել Հայաստանի մասին:

Երկրորդ և երրորդ գլխի հեղինակն է պ.գ.թ. Ռուբեն Կարապետյանը: Երկրորդ գլխում՝ «Դիվանագիտական հարաբերություններ և հայ-ճապոնական քաղաքական համագործակցություն» (էջ 47-66), հեղինակը ներկայացրել է հայ-ճապոնական դիվանագիտական հարաբերությունները, որոնց սկիզբը դրվել է 1992 թ. սեպտեմբերի 7-ին:

Երրորդ գլխում՝ «Հայ-ճապոնական տնտեսական, առևտրական և ֆինանսավարկային համագործակցություն» (էջ 66-84), հեղինակը ներկայացնում է հայ-ճապոնական առևտրատնտեսական հարաբերությունները: Նշվում է, որ Հայաստանը պատմական «Մետաքսի ճանապարհի» ակտիվ մասնակիցներից է եղել և դեռևս հնագույն ժամանակներից սերտ առևտրական կապեր է հաստատել ասիական մայրցամաքի երկրների, այդ թվում՝ ճապոնիայի հետ:

XX դարի սկզբում՝ Հայաստանի, Առաջին հանրապետության ստեղծումից հետո, ճապոնիայի կառավարությունն ու գործարար շրջանակները սկսեցին համատեղ ծրագրեր իրականացնել: 1920 թ. ամռանը մի խումբ ճապոնացի և հայ խոշոր ձեռներեցներ դիմեցին Հայաստանի կառավարությանը՝ էլեկտրական երկաթուղու կառուցման վերաբերյալ պայմանագիր ձեռք բերելու նպատակով: Այդ երկաթուղին, կապելով երկրի մայրաքաղաքը հյուսիսային (Երևան-Ելենովկա-Դիլիջան-Աղքս-թաֆա) և հարավային (Երևան - Նոր Բայազետ - Գորիս) սահմանամերձ շրջանների հետ, ռազմավարական նշանակություն պետք է ունենար Հայաստանի զարգացման հարցում: Սակայն նշված կարևոր ծրագրի իրականացմանը խոչընդոտեց Հայաստանի խորհրդայնացումը:

1988 թ. երկրաշարժից հետո ճապոնիան առաջիններից էր, որ օգնության ձեռք մեկնեց Խորհրդային Հայաստանին՝ տրամադրելով 2 մլն ԱՄՆ դոլարի օգնություն՝ աղետի գոտում վերականգնողական աշխատանքներ իրականացնելու համար:

Խորհրդային Միության փլուզումից հետո Հայաստանը միացավ ԱՊՀ-ի երկրներին օգնության կազմակերպման նպատակով ճապոնիայի հետ ստորագրված «Օժանդակության հանձնաժողովի ստեղծման մասին» համաձայնագրին:

1997 թ. դեկտեմբերին Փարիզում կայացած խորհրդաժողովի ժամանակ Հայաստանի և ճապոնիայի պատվիրակությունների միջև ստորագրվեցին փաստաթղթեր՝ Հայաստանի Հանրապետությանը փոքրածավալ օգնություն և երկարաժամկետ վարկեր տրամադրելու վերաբերյալ: ՀՀ-ի վարչապետի և ճապոնիայի պատվիրակության միջև կայացած հանդիպման ընթացքում շոշափվեցին հայ - ճապոնական տնտեսական կապերի զարգացման հեռանկարները:

Հայ-ճապոնական հարաբերությունների հետագա զարգացման, գործնական համագործակցության համար բարենպաստ պայմաններ

ստեղծելու, կառավարական և մասնավոր ներդրումների համակարգման, այդ թվում զարգացմանն ուղղված ճապոնիայի պաշտոնական օգնության ծրագրերի իրականացման նպատակով 2000 թ. հուլիսին Երևանում ստեղծվեց Հայ-ճապոնական տնտեսական համագործակցության հանձնաժողով: 2000 թ. հոկտեմբերին Երևանում տեղի ունեցավ հանձնաժողովի նիստ, իսկ 2001 թ. հունիսի 27-ին Տոկիոյում՝ երկու հանձնաժողովների առաջին համատեղ նիստը:

Հեղինակը գնահատում է Հայաստանի և ճապոնիայի միջև առևտրատնտեսական համագործակցությունը որպես խոստումնալից, արդյունավետ ու փոխշահավետ:

Զորբորդ գլխի «Հայ-ճապոնական պատմամշակութային, գրական, գիտական առնչություններ և շփումներ» (էջ 84-178) հեղինակն է բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Միքայել Ամիրխանյանը: Այս գլխում տեղ են գտել հայ-ճապոնական գիտական առնչությունների վերաբերյալ ուսումնասիրություններ: Գրքում ներկայացվում են ճապոնացի հայագետներ, որոնց ուսումնասիրության առարկան է եղել ոչ միայն հին, այլև ժամանակակից հայ մշակույթը՝ ընդգրկելով հայ գրականությունը, երաժշտությունը, կինոարվեստը:

Հետխորհրդային Հայաստանում ճապոներենի զարգացման ու տարածման առաքելությունն իր վրա վերցրեց Հումանիտար ինստիտուտը: Ճապոնական կողմի նվիրած դասագրքերի, ուսումնական ձեռնարկների, ձայներիգների և տեսագրությունների շնորհիվ հնարավոր եղավ կազմակերպել ճապոներենի ուսուցումը Հայաստանում:

Հայաստանի և ճապոնիայի միջև համագործակցությունն ընդլայնվում և զարգանում է նաև արվեստի ոլորտում: Կազմակերպվում են հայ և ճապոնացի երաժիշտ կատարողների ու երգահանների հյուրախաղեր: Հատկանշական է, որ Արամ Խաչատրյանի ստեղծագործությունները մեծ հետաքրքրություն են առաջացրել ճապոնացի երգահանների մոտ: Ճապոնիայում մեծ գովասանքի է արժանացել նաև ԽՄԶՄ-ի ժողովրդական դերասանուհի Գոհար Գասպարյանի՝ օպերային, Սվետլանա Նավասարդյանի՝ դաշնամուրային արվեստը:

Ոչ միայն հայկական արվեստն ու մշակույթն է մեծ արձագանք գտել ճապոնիայում, այլև ճապոնական արվեստը մեծ հետաքրքրություն է առաջացրել Հայաստանում: Ճապոնական արվեստի նմուշները (հախճապակյա և ձենապակյա իրեր, փայտափորագրանկարներ) իրենց

ուրույն տեղն են զբաղեցնում Հայաստանի ազգային պատկերասրահում: 1999 թ. Երևանում առաջին անգամ կազմակերպվեց ճապոնական ֆիլմերի կինոփառատոն, ինչը հետագայում ստացավ շարունակական բնույթ՝ տարեցտարի գրավելով ունկնդիրների ավելի մեծ բանակ:

«Ճապոնիա-Հայաստան» աշխատության մեջ անդրադարձ է կատարվել հայ ժողովրդի ցեղասպանության հիմնախնդրին: Ճապոնիայում հայոց ցեղասպանության վերաբերյալ առաջին աշխատությունը՝ «Հայերի մոռացված ցեղասպանությունը հետազոտություն եղեռնագործության կանխման և պատժի վերաբերյալ» գիրքը ներկայացրել է ճապոնական հանրությանը Ճապոնացի իրավագետ պրոֆեսոր Հիրոյոշի Մեգավան:

«Հայաստան-Ճապոնիա» գրքում տեղ են գտել Ճապոնիայում Հայաստանի առաջին կին դեսպանի՝ Դայանա Աբգարի վերաբերյալ ուշագրավ տեղեկություններ, որոնք ճապոնացի Հիդեհարու Նակաձիմայի աշխատատար հետազոտության արդյունքն էր:

Դայանա Աբգարի անձը՝ որպես դիվանագետի և որպես Մեծանուն հայի, միշտ էլ մեծ հետաքրքրություն է առաջացրել: Աբգարն իր գործունեությամբ փորձում էր ամեն կերպ աջակցել «Հայկական հարցի» լուծմանը: Իր ձայնը միջազգային հանրությանը լսելի դարձնելու նպատակով Դայանան տարբեր լեզուներով գրքեր և գրքույկներ էր հրատարակում:

Նախապես կանխազգալով և հետագայում համոզվելով, որ հայոց ցեղասպանությունը երիտթուրքերի վարած քաղաքականության և եվրոպական երկրների անտարբերության հետևանքն էր, Դայանան փորձում էր աջակցել փախստականներին:

Այսպիսով՝ «Հայաստան-Ճապոնիա» գրքում բազմակողմանիորեն ուսումնասիրված են հայ-ճապոնական հարաբերությունները, որոնք ամփոփ կերպով ներկայացնում են երկկողմանի հարաբերությունների ողջ բազմազանությունը: Աշխատության ճապոներեն թարգմանությունը հնարավորություն է տալիս նաև ճապոնացի ընթերցողին լայն պատկերացում կազմել երկու երկրների միջև ձևավորված և տարեցտարի զարգացող հարաբերությունների վերաբերյալ:

Աշխատությունը նախատեսված է միջազգայնագետների, արևելագետների, պատմաբանների, մշակույթի բնագավառի մասնագետների և ընթերցող լայն շրջանների համար:

YEVA HARUTYUNYAN

HOVHANNISYAN N., AMIRKHANYAN M., KARAPETYAN R., Armenia-Japan: Political, Economic, Cultural and Scientific Relations, Yerevan, 2005, 180+144p. (Japanese) (Reference)

SUMMARY

"Armenia-Japan: Political, Economic, Cultural and Scientific Relations" bilinguistic (Armenian and Japanese languages) research work is the Armenian-Japanese scientific first experience to represent the Armenian-Japanese multilateral relationships in the modern history. Co-authors of the book are Armenian and Japanese famous researchers and scholars – Prof. Nikolay Hovhanisyan, Dr. Ruben Karapetyan, Prof. Michael Amirkhanyan, Prof. Hiroyoshi Segawa and Prof. Hideharu Nakazima.

The work consists of 4 chapters, in which respectively are introduced the history of Armenian nation, the establishment and development of political and diplomatic relationships between Republic of Armenia and Japan, as well as economic, trade, financial and cultural cooperation between the states.

НИКОЛАЙ ОГАНЕСЯН

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ КИТАЙСКОЙ НАРОДНОЙ РЕСПУБЛИКИ МАО ЦЗЭДУН НАГРАДИЛ ЕГО ОРДЕНАМИ КИТАЯ

Речь идет о бывшем руководящем сотруднике (1946-1963 гг.) главного ракетноартиллерийского управления министерства обороны Советского Союза, генерал-майоре Фадее Саргсяне, который затем, в 1976-1993 гг., возглавил правительство Армении, а в 1993-2006 гг. стал президентом Национальной академии наук (НАН) Армении. Он внес огромный вклад в развитии экономики, науки и культуры в Армении.

После распада Советского Союза в 1991 г., происходили огромные изменения в международных отношениях. США остались единственной супердержавой, и мир стал моноцентричным под эгидой США. Происходили также другие важные, можно сказать, кардинальные изменения в мировой политике.

В сентябре 1999 г. мне позвонил министр иностранных дел Армении Вардан Осканян и сообщил, что вскоре в Тбилиси состоится очень важная международная конференция по проблемам Кавказа, и руководство Грузии попросило его, чтобы представитель Армении обязательно принял в ней участие и выступил с докладом на этой конференции. Министр предложил мне, как директору Института востоковедения НАН Армении, участвовать на этой конференции и подготовить доклад, и я согласился. С его предложением согласился также президент Национальной академии наук Армении академик Фадей Саргсян, и я отправился в Тбилиси.

В конференции под названием "Миролюбивый Кавказ и Евразийский коридор. Интеграция Востока и Запада" принимали участие представители 15 стран - государственные, политические и общественные деятели, ученые, политологи и т. д. Конференция проходила в резиденции президента Эдуарда Шеварднадзе - в Крцаниси, 14-18 сентября 1999 г. Среди участников были советник по национальной безопасности бывшего президента США Джимми Картера - профессор Збигнев Бжезинский, профессор Гарвардского университета США Ричард Пайпс и

ряд крупных специалистов из Великобритании, Франции, Германии, России и других стран. В центре внимания конференции был профессор Збигнев Бжезинский, выступление которого вызвало настоящую сенсацию. Он заявил: "Закончилась эра империй и закрытых обществ, прошел период европейского политического господства. Мир от евроцентричной политики переходит к евроазиатской политике. Судьба человечества больше не будет решаться в Лондоне, Париже и Берлине. Центр международных отношений из Европы перемещается в Евразию". Збигнев Бжезинский имел ввиду Юго-Восточную Азию, где находятся три таких кита, как Китай, Индия и Япония, а также соседние с ними страны, как Южная Корея, Сингапур, Таиланд, Малайзия и т.д. Все присутствующие были ошеломлены и как-то растеряны от заявления американского ученого.

Позже стало известно, что в вопросе о перемещении международного центра из Европы в Юго-Восточную Азию аналогичную позицию занимают профессор Генри Киссинджер - советник по проблемам национальной безопасности президента США Никсона, государственный секретарь США Сэмюэл Хантингтон - автор теории столкновения цивилизаций, видный политолог Фергюсон и другие представители политической науки.

Вернувшись в Ереван, я подробно рассказал Фадею Саргсяну о ходе конференции, в частности, о точке зрения Збигнева Бжежинского, не скрывая мою озабоченность. Озабочен был и он, и обращаясь ко мне, спросил, не имею ли я предложения. Я предложил ему создать в составе Института востоковедения НАН Армении отдел изучения стран Юго-Восточной Азии, который специально займется изучением новых проблем, с расчетом, чтобы Армения была готова к новым переменам, с тем, чтобы опережая другие страны, обеспечить себе нишу в новой структуре. Он согласился и поручил мне представить соответствующие предложения. Я в письменном виде представил мои предложения, которые были одобрены им. Обсуждая этот вопрос, мы нашли целесообразным советоваться также с министром иностранных дел Армении Варданом Осканяном, будучи уверенными, что он поддержит нас в правительстве. И действительно, так и было. Затем Фадей Саргсян представил этот вопрос на рассмотрение премьер-министру Армении Андранику Мар-

гаряну, который беседовал со мной на эту тему и убедился, что наше предложение очень важно с точки зрения внешней политики Армении и обещал свою поддержку. Вопрос был включен на рассмотрение правительства, и 18 сентября 2002 г. было принято решение о создании в составе Института востоковедения НАН Армении отдела исследований Восточной Азии. Президент Ф. Саргсян официально передал мне решение правительства. Я данное решение считаю историческим, так как оно расширило ареал востоковедческих исследований НАН Армении. Если до этого он охватывал только Ближний и Средний Восток, то после вышеназванного решения правительства армянское востоковедение охватило огромное пространство - от Босфора до Тихого океана. Институт востоковедения НАН Армении был единственным институтом на постсоветском пространстве, имеющим такую структуру.

Прошло два-три месяца, когда Фадей Саргсян сообщил мне, что к нам приезжает делегация из Китая и мы должны принять ее и побеседовать с ними. Делегация состояла из государственных и партийных деятелей и ученых Китая. Их интересовала внутренняя и внешняя политика Армении, вопросы науки и образования. По этим вопросам исчерпывающие ответы дал президент Фадей Саргсян, а я сообщил им о создании в Институте востоковедения Отдела Стран Юго-Восточной Азии, отметив, что это единственный отдел на постсоветском пространстве. Члены делегации подтвердили мое мнение, добавив, что они не знают в какой стране еще есть такой оригинальный отдел.

К концу беседы китайские гости спросили бывали ли мы в Китае. Я дал отрицательный ответ, выражая надежду, что когда-нибудь обязательно буду в их прекрасной стране. Что касается Фадея Саргсяна, то его ответ был настоящей сенсацией. "Я, - сказал он, - довольно долгое время был в Китае". Заявление академика удивило не только меня, но и членов китайской делегации. Они заинтересовались, когда это было и по какому поводу? В ответ генерал-майор сказал буквально следующее: "Я был в Китае в начале 1950-х годов, когда началась корейская война и Китай был вовлечен в эту войну. Тогда я работал в министерстве обороны Советского Союза, которое откомандировало меня в Китай. Я работал с главнокомандующим национально-освободительной армией Китая маршалом Чжу Де, в качестве его советника".

Могу сказать, что мы все окаменели. Китайцы первыми пришли в себя, встали и аплодисментами приветствовали советника своего главнокомандующего. Могу признаться, что и я впервые слышал эту историю. После этого я спрашивал многих из старшего поколения и оказалось, что никто об этом не знал, что свидетельствует об исключительной скромности Фадея Саргсяна. Участие Китая в корейской войне 1950-1953 гг., в которой с противоположной стороны участвовали американские вооруженные силы, имело решающее значение в сохранении Северной Кореи в составе мировой социалистической системы. Как стало ясно, участие Фадея Саргсяна было таким значительным, что в 1952 г. по указу Президента КНР Мао Цзедуна, он был награжден двумя высокими орденами Китая.

Так как Фадей Саргсян во время беседы ничего не сказал о характере своей работы в качестве советника главнокомандующего Чжу Де, а мы, понимая, что это была секретная работа, не стали задавать никаких вопросов, тем не менее, об этом определенное представление дает русская часть указа Мао Цзедуна. В нем говорилось: "Фадей Саргсян удостоился награды "За создание специальных родов войск Китайской Армии. Мао Цзедун".

Создание специальных родов войск, понятно, очень ответственное и сложное дело. И мы, армяне, естественно, гордимся, важным вкладом армянского военного ученого специалиста в развитие вооруженных сил Китая.

Эта акция, совершенная почти шестьдесят лет тому назад, сегодня служит укреплению армяно-китайских межгосударственных отношений.

NIKOLAY HOVHANNISYAN

HE WAS AWARDED WITH CHINESE ORDERS BY MAO ZEDONG – THE CHAIRMAN OF PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA

SUMMARY

After the collapse of the Soviet Union, taking into account the changes of international system and world order transformation processes, Armenian leadership decided to found a scientific center for Asian Studies in the framework of Armenian National Academy of Sciences. Due to the efforts of both the President of the National Academy of Sciences of Republic of Armenia Fadeh Sargsyan (from 1993-2006) and the Director of Institute of Oriental Studies Nikolay Hovhannisyan (1995-2006), a new Department of East Asian Countries was founded at the Institute of Oriental Studies of the National Academy of Sciences of Armenia in 2002.

In the same year, by the invitation of a new founded Department, Chinese delegation visited Armenia. During the meeting with the President of National Academy of Sciences, Fadeh Sargsyan, who from 1946 to 1963 served as an Executive Officer in the Department of Missile and Artillery at the Defence Ministry of the Soviet Union, made a remark about the two highest orders, he was awarded with by the Chairman of People's Republic of China – Mao Zedong. It was happened in 1950-s - in the days of the Korean War, when Fadeh Sargsyan served as an advisor to Marshal Zhū Dé - Commander-in-Chief of China's National Liberation Army.

This event was an amazing surprise not only for Chinese delegation but also for Fadeh Sargsyan's Armenian colleagues.

NIKOLAY HOVHANNISYAN

TURKEY SHOULD CONTINUE ADMITTING THE GENOCIDE AS THE OTTOMAN EMPIRE DID

(Interview)

*Youngsig Ha, Correspondent, Seoul, Republic of Korea,
Interview with Professor Nikolay Hovhannisyman, Adviser of the
Director of the Institute of Oriental Studies, National Academy of Sciences,
Armenia.*

12.08.2015

- 지난 6 월 10 일 85 세의 생일을 맞은 니콜라이 호브하니시안 교수는 아르메니아 민족을 대표해 대통령으로부터 공식 생일축하 메시지를 받았다. 그가 정치적인 인물이어서가 아니라 순수한 학자로서 학계와 아르메니아 사회에서 받아온 존경 때문이다. 아랍세계의 문화와 역사, 아르메니아 대학살에 관한 그의 평생에 걸친 연구업적은 누구도 필적할 수 없는 권위를 인정받고 있다. 아카데미사이언스 건물에 위치한 그의 연구실로 들어서자마자 2011 년에 한국에서 발행된 한국어판 <아르메니아인 제노사이드> 책을 손에 들고서 필자를 맞아주었다. 그의 책은 14 개의 주요 언어로 번역 출판됐으며, 아르메니아 대학살 부문에서는 가장 권위있는 학술저서로 평가받고 있다.

- The professor Nikolay Hovhannisyman became 85 years old on the 10th of June of this year. He received the official celebration message from the President as representing all citizens of Armenia. This is because he, as a genuine scholar, not a political celebrity, has been respected by academies and Armenian society. His lifelong works in terms of the culture and history of the Arabic world and the Armenian Genocide have an incomparable prestige. He welcomed me at his office located in the building of National Academy of Sciences, with his book "The Armenian Genocide" on his hand. His book has been published in 14 main languages and estimated as one of the most valuable academic publication in terms of the genocide in Armenia.

- <아르메니아 대학살>의 터키어판이 출판됐다는데, 출판인은 안전한지.
“놀라운 사실이지만 2005 년 터키에서 나의 책이 번역돼 출판됐다.

- 터키의 저명한 저항지식인 자라쿨루가 내게 전화해 아르메니아 대학살의 터키판을 출판할 예정인데 터키 독자들을 위해 서문을 써달라고 부탁해왔다. 하지만 나는 그의 안전문제를 고려해 허락할 수 없다고 말했다. 다음 날 그가 다시 전화해 ‘이미 당신의 책은 번역돼 3000 부가 출판됐다’고 알려왔다. 그 뒤 그는 터키 당국에 몇 차례나 체포돼 구금됐다”.

- “I have heard that your book has been published in Turkey, I am worried if the publisher is safe”.

- It's surprising news and my book was translated and published in Turkey in 2005. Ragip Zarakolu, a Turkish famous activist called me and asked if I can write a preface for readers in Turkey, as he was planning to publish my book in Turkey. However, considering his safety, unfortunately, I wasn't able to allow publish my book in Turkey. The next day, he called me again and said, 'Your book has been already translated and published in 3000 copies. After that, he was arrested and detained several times by the Turkish authorities.

- 전 세계가 터키와의 외교관계 문제로 아르메니아 대학살을 인정하지 못하고 눈치를 보고 있는 실정이다.

- “아르메니아 대학살을 최초로 인정한 국가는 우루과이(1965 년)로 알려져 있지만 사실은 오토만제국이다. 제 1 차 세계대전이 끝나고 아르메니아 대학살이 거의 마무리된 뒤 1918 년에 오토만제국의 군사법정에서는 아르메니아 대학살의 책임을 물어 당시 집정자들에게 사형선고를 내렸다. 당시 아르메니아 대학살을 기획하고 주도했던 ‘3 인방’인 제말 파샤, 탈라트 파샤, 엔베르 파샤에 대한 사형선고는 오토만제국이 아르메니아 대학살을 인정했다는 것이나 마찬가지다. 당시 오토만제국이 내린 사형선고는 오토만제국을 대신해 아르메니아의 민족주의자 그룹 아르메니아혁명연합에 의해 사형이 집행됐다. 3 인방은 오토만 군사법정의 재판을 전후로 모두 국외로 탈출했다. 그럼에도 아르메니아의 혁명그룹은

이들을 끝까지 추적해 암살하는 데 성공했다. 그러나 지금 터키는 오토만제국의 아르메니아 대학살 인정을 계승하지 않고 부정하고 있다”.

- The World hesitates to admit the Armenian Genocide because of diplomatic issues with Turkey.

- The very first country that admitted the Armenian Genocide has been considered Uruguay (1965), but actually it was the Ottoman Empire. In the end of the genocide, just after the First World War, the Ottoman military tribunal sentenced the death penalty to those who were engaged in the genocide. Death penalties to Talaat Pacha, Enver Pacha and Djemal Pacha can be considered same as the Empire admitted the genocide. These three people succeeded to exile to overseas after the sentence, but they were assassinated by the Armenian Revolutionaries, a group of Armenian nationalists, instead of the Ottoman Empire. However, Turkey doesn't continue this tradition of the Ottoman Empire and denies admitting the fact of the genocide.

- 당시 강대국에서는 아르메니아 대학살을 멈출 수 없었나?

- “당시 아르메니아 대학살을 멈출 수 있었던 유일한 국가는 독일밖에 없었다. 영국·프랑스·러시아는 연합국 측에 속해 있었고, 독일은 터키와 같은 그룹에 속해 밀접한 관계에 있었으며 보다 강한 위치에 있었다. 그럼에도 독일은 아르메니아 대학살을 중단시키지 않았다는 게 유감이다”.

- At that time, couldn't the world powers prevent the genocide?

- There was the only one country, Germany, who was able to prevent the genocide at that time. The United Kingdom, France and Russia belonged to the Allied Forces and Germany was in the same group with Turkey, having close relation and stronger power. In spite of the fact, I feel regretful that Germany didn't stop the Armenian Genocide.

- 많은 사람들이 아르메니아 민족이 희생당한 이유가 기독교인들이었기 때문에 무슬림에게 학살당했다고 생각하는 경향이 있다. 당시 무슬림들과 아르메니아의 관계는 어떠했나.

- "당시 무슬림들이 아르메니아 민족을 돕지 않았더라면 아르메니아 민족은 생존이 불가능했을 것이다. 이라크인들과 시리아인들이 아르메니아 민족을 많이 도왔다. 특히 시리아인들은 아르메니아인들에게 빵과 물을 주고 이들을 가족으로 받아들였다. 이들 무슬림은 터키의 학살을 피해 넘어온 아르메니아인들을 품으면서 '우리의 가슴은 저들을 죽이지 못하며 비록 터키에 의해 죽을지언정 아르메니아인들을 죽일 수는 없다'고 했다. 당시 터키는 시리아인들에게 아르메니아인들을 죽이도록 강한 압력을 넣었다.

- Many people tend to believe that the Armenians were sacrificed because they are Christians, so that Muslims committed the genocide. How was the relation between the Muslims and the Armenians?

-If the Muslims had not helped the Armenians, we Armenians would have not survived. Iraqis and Syrians helped us a lot. Syrians especially gave bread and water and shows their hospitalities like a family. These Muslims, embracing Armenians who fled from the genocide, said 'Our heart can't kill them, even though we would be killed by Turkey, we can't kill Armenians. At that time, Turkey forced strongly Syrians to kill Armenians.

ՆԻԿՈԼԱՅ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ԹՈՒՐԲԻԱՆ ՊԵՏՔ Է ՇԱՐՈՒՆԱԿԻ ՕՍՄԱՆՅԱՆ ԿԱՅՍՐՈՒԹՅԱՆ
ԱՎԱՆԴՈՒՅԹԸ ԵՎ ԸՆԴՈՒՆԻ ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

(Հարցազրույց)

ԱՍՓՈՓՈՒՄ

Կորեայի Հանրապետության թղթակցի՝ Յանգսիգ Հայի հարցազրույցը ՀՀ ԳԱԱ Արևելագիտության ինստիտուտի տնօրենի խորհրդական Նիկոլայ Հովհաննիսյանի հետ

12.08.2015թ.

Սույն հարցազրույցում հարավկորեացի թղթակից Յանգսիգ Հայն անդրադառնում է ականավոր արևելագետ, գիտնական Նիկոլայ Հովհաննիսյանի ունեցած մեծ ներդրմանը ցեղասպանագիտության և արաբագիտության ոլորտում: Պրոֆեսոր Հովհաննիսյանի ակադեմիական արժեքավոր աշխատություններից Յանգսիգ Հայն առանձնացնում է հատկապես «Հայոց ցեղասպանություն. Արմենոցիդ» մենագրությունը, որը հրատարակվել է 14 լեզվով, այդ թվում՝ թուրքերեն: Լրագրողի ուշադրությունը գրավել է հեղինակի փաստարկն առ այն, որ Օսմանյան կայսրությունն առաջին պետությունն էր, որը դատապարտել և մահապատժի է ենթարկել ցեղասպանության կազմակերպիչներին՝ դրանով իսկ ընդունելով ցեղասպանության իրականացման փաստը, մինչդեռ Թուրքիայի Հանրապետությունն առ այսօր շարունակում է ժխտել այն:

МОГУТ ЛИ ИНОСТРАНЦЫ ПИСАТЬ ХАЙКУ?

Введение

Настоящая статья адресована достаточно искушенному читателю, то есть любителю японской поэзии, пытающемуся постигнуть в кажущейся простоте трехстиший хайку тот смысл, который вложил в них автор. Или читателю, продвинувшемуся в изучении японского языка настолько, чтобы читать стихи в подлиннике, а также читателю, пытающемуся сочинять самому. Следует оговориться, что сочинение трехстиший хайку является очень популярным занятием как среди японцев-непрофессионалов, так и среди неапонцев. В Японии проводятся различные конкурсы хайку, среди которых особенно популярен предновогодний на лучшее произведение в этом жанре. Соревнования проводятся в разных категориях: среди школьников, госслужащих, пенсионеров, женщин и т.д. Произведения победителей публикуются в самых популярных газетах, известные фирмы оформляют ими свои изделия (например, пакетики с чаем или сладости), они буквально у всех на устах. Разбор и анализ ошибок при сочинении хайку занимает значительное время на самом популярном японском телеканале NHK. Издаются специализированные периодические издания, посвященные современному хайку, существует Международная Ассоциация хайку, национальные организации, пропагандирующие японскую поэзию во многих странах¹.

Что касается классических произведений, то они переиздаются снова и снова, обрастая комментариями, потому что современному читателю становятся непонятны как лексика и грамматика, так и реалии предыдущих эпох.

Сочинение хайку – принятый прием в японской педагогике, причем не только в японской школе, но и в обучающих центрах для

¹ Haiku International Association (www.haiku-hia.com), Haiku Society of America, British Haiku Society, Haiku Society of Germany, Haiku Canada, Association Francophone de Haiku, Irish Haiku Society etc.

иностранцев, где сочинение хайку становится как бы практическим занятием после изучения на уроках японской фонетики понятий слога и моры, а также после уроков культурологии для иллюстрации применения в поэзии так называемых сезонных слов. Дальше – больше. В целях распространения своей культуры в других странах, японское правительство организует и проводит конкурсы по сочинению хайку на других языках. В России первый ежегодный конкурс хайку на русском языке провела газета "Аргументы и факты" в 1998-1999 гг., а с 2008 г. посольство Японии в России, редакция альманаха "Хайкумена" и "Аргументы и факты" (АИФ) выступили с инициативой продолжить эту традицию. В 2015 г. был проведен Пятый всероссийский конкурс хайку. Многочисленные конкурсы, иницилируемые литературными журналами, проводятся в рунете, детский конкурс спонсирует Московское отделение японских авиалиний Japan Airline и так далее.

В чем же дело? В чем привлекательность этого жанра? Очевидно, в видимой простоте. Наверное, кажется несложным наизусть три строки в 5, 7 и 5 слогов и почувствовать себя в компании с великим Басё. Трех строк вполне достаточно, чтоб выразить мысль и настроение. "В хайку не место лишним словам о предметах и явлениях: они привлекают человеческие сердца простыми звуками"².

Но как невозможно написать еще один "Черный квадрат" после Малевича, так нельзя повторить описание всплеска в старом пруду, после того, как в него прыгнула лягушка. Сегодня модно сочинять одностопишия. Но лаконизм – вовсе не является завоеванием 20 века, хотя в видимых образах одежды, архитектуры на смену рюшам и кружевам пришли простые формы. Вдумаемся, что такое лаконизм примитивных обществ? Естественно, что шкура через плечо – следствие незнания выделки тканей, кройки-шитья и швейной машины. Но иероглифы, написанные на стенах пещер, вряд ли означали только тот образ животного или предмета, который мы приписываем ему сейчас с высоты своей образованности. Не сомневаясь ни минуты в том, что переживания первобытного человека не отличались от наших переживаний, я думаю, что, рисуя

² Дьяконова Е.М. Природа, люди, вещи и способы их отражения в поэзии трехстиший. Человек и мир в японской культуре. М., 1985, стр. 197.

контур оленя, наш предок мог выразить восхищение красотой, наслаждение погоней, боль и сострадание оттого, что он вынужден делать выбор между долгом (добывать еду) и чувством (как жалко убивать прекрасное), тщеславие, гордость, любовь к своей женщине и детям, которых он накормил, вера в бога, которому он принес большой кусок, любопытство естествоиспытателя, которое он испытал при разделывании и, к тому же, творческий огонь, который заставил его запечатлеть все это на стене пещеры. Теперь посчитайте, сколько слов пришлось употребить в 21-ом веке вместо одного контура оленя.

Лаконизм – это чет и нечет китайской классической "Книги перемен", авторы которой придумали двоичный код в 3-ем тысячелетии до н.э. и описывали с его помощью все явления, различные события и душевные состояния, опередив счетно-вычислительные машины на 5 тысяч лет.

Лаконизм – это греческие афоризмы, которые воспринимаются в гармонии с простой туникой, математикой и логикой. Лаконизм – главный постулат дзэнского искусства, который всегда подразумевает второй, третий и последующие глубинные смысловые слои, в зависимости от подготовки читателя.

Поэтому дзэнское искусство и особенно хайку были любимы французскими импрессионистами, нашедшими в лице японских средневековых поэтов единомышленников, описывающих только впечатление и не навязывающих никому своих суждений.

2. В ритме 5-7-5

Быть может, привлекательность жанра хайку заключается в специфическом ритме? В популярной японской детской книжке, объясняющей как понимать и сочинять хайку, встретились такие строки. "Ритм 5-7-5 очень близок сердцу японца. Вся наша жизнь проходит в этом ритме. Прислушайтесь, как капает дождик: 5-7-5! Как стучат наши шаги: опять 5-7-5".

Сакральность цифр 5 и 7 для японцев основана на китайской и буддистской традиции. В китайской натурфилософии существует концепция пяти "элементов" (у син) и концепция о двоичной природе

вещей (инь-ян). Следующим сакральным числом является тройка (троица: небо, человек, земля). Пять как сумма первых двух фундаментальных чисел, семь как сумма пяти и двух, двенадцать как сумма пяти и семи и прочие производные встречаются при описании самых различных явлений. Мы находим их в музыке: китайский (и японский) музыкальный звукоряд пятиряден, в отличие от семирядного европейского. Кстати, в европейской гамме всего $7+5=12$ звуков. Далее, в фонетике: пять основных гласных. В китайском календаре 10 (число, кратное 5) небесных стволов и 12 ($5+7$) земных ветвей 60-летнего цикла, 12 ($5+7$) лунных месяцев. В традиционной китайской медицине существует 7 инь- и 7 ян-меридианов, 365 ($365 : 5 = 73$, $7+3 = 10$) активных точек. Не является исключением и религия: существует семь богов счастья синтоистского пантеона. Число 7 считается очень удачным в буддизме³.

Непонятные числовые закономерности были настолько многочисленны, что синологи пришли к необходимости создания дисциплины "нумерологической методологии". Начало таких исследований было положено на Западе М. Гранэ и Дж. Нидэмом, в России А. И. Кобзевым, В. С. Спириным, А.М. Карапетьянцем. А. И. Кобзев формулировали нумерологию следующим образом: "это теоретическая система, элементом которой являются математические или математикообразные объекты – числовые комплексы и пространственные структуры, связанные, однако, между собой не по законам математики, а как-то иначе – символически, ассоциативно, фактуально, эстетически, мнемонически, суггестивно и т.п." А. И. Кобзев считает нумерологию альтернативой логике в ее общеметодологической функции. Дж. Нидэм определяет нумерологию как "производный от коррелятивного мышления числовой мистицизм" или "игру с числами, в которой связываются вещи, не имеющие друг с другом никакой связи".

В основе стандартных нумерологических схем лежат три фундаментальных числа: два, три и их сумма пять. Китайские нумерологические вычисления выглядели подобным образом.

³ Кобзев А.И. Особенности философской и научной методологии в традиционном Китае. Этика и ритуал в традиционном Китае. М., 1988, стр. 32-42.

"Небо – один, земля – два, человек – три. Трижды три – девять. Девятью девять – восемьдесят один. Один правит солнцем. Солнце сосчитывается десятью. Солнце правит человеком. Поэтому человек рождается через десять лун (беременности). Восьмью девять – семьдесят два. Два правит четным. Четное существует благодаря нечетному. Нечетное правит двенадцатеричным циклом. Двенадцатеричный цикл правит луной. Луна правит лошады. Поэтому лошадь рождается через двенадцать лун". И так далее⁴.

Следует отметить, что в хайку правило о числе слогов 5-7-5 в трех строках иногда может быть нарушено. Однако это считается специальным, изысканным приемом, и поступать так могут только мэтры жанра.

3. Как же все-таки называется: хайку, хокку или хайкай

Хайку – жанр и форма японской поэзии. До конца 18 века трехстишие называлось "хокку". Хокку долгое время не имело самостоятельного значения и существовало только как начальное трехстишие в пятистишие "танка", а затем – в стихотворной цепи "рэнга" (букв. "нанизанные строфы", стихи из чередующихся трехстиший и двустиший, которые слагали разные поэты). Постепенно начальные строфы (по-японски – "хокку") стали рассматриваться как самостоятельные произведения.

"Хайкай" – предшественники хайку – трехстишия, описывающие будничные явления и не имеющие поэтического содержания.

В отличие от поэзии "танка" эпохи Хэйан, условием появления и существования которой была утонченная придворная жизнь, поэзия хайкай, имея объектом жизнь простых людей и питаясь энергией народа, открыла окно в мир обычных вещей. Первоначально "хайкай" были шутливыми стихами, указывающими на комические стороны жизни. "Рэнга" – это сокращение от "хайкай рэнга".

Таким образом, если мы говорим о японском трехстишии вообще, следует употреблять современное слово "хайку", если же хотим подчерк-

⁴ Там же, стр. 32-42.

нуть исторический аспект, можно применять старый термин "хокку", а слово "хайкай" подчеркнет комический жанр трехстишия.

4. Два слова о великих

В эпоху Эдо разные школы утверждали более или менее консервативный и формалистический подход к трехстишиям, чтобы придать им элегантность и эстетическое благородство придворной поэзии, или делали упор на комические аспекты хайкай.

Мацуо Басё, Ёса Бусон и Кобаяси Исса считаются тремя столпами хайку. Басё, "великий святой японской поэзии", утвердил хайку в качестве истинно художественной формы. Благодаря ему постепенно развивался новый стиль, ознаменовавший собой, благодаря художественной искренности, преодоление конфликта между серьезными рэнга и юмористическими трехстишиями. Бусон, поэзию которого отличает тонкий лиризм, чувственность и юмор, был к тому же и художником, создавшим жанр "хайга" (зарисовки в стиле хокку), создал цикл картин по мотивам китайской поэзии и был центральной фигурой литературных кружков после ухода Басё.

Сравните следующие два трехстишия: комическое хайку Бусона с лирическим, почти трагическим Басё.

Аки кину то
Гатен сасетару
Кусаме кана.

Осень уж пришла
Я об этом догадался
По насморку.

Ёса Бусон

Моно изба
Кутибиру самуси
Аки но кадзэ.

Хочу сказать,
Но губы леденит
Осенний ветер.

Мацуо Басё

Исса, крестьянский сын, создал более двух тысяч хайку. В отличие от модных виртуозов-хайкистов, он поселился в деревне и писал нарочито безыскусные хайку, без всяких стихотворных трюков и изыс-

канных оборотов. Многие его трехстишия воспринимаются как запечатленный кадр природного явления.

На-но хана я	Рапсовое поле
Цуки ха хигаси ни	Луна видна на востоке
Хи ва ниси ни	На западе – солнце...
	Кобаяси Исса

5. Что такое сезонное слово?

Иностранцев часто смущает непереносимость второго условия при написании хайку: наличия "киго", то есть сезонного слова. То и дело слышишь: "Почему нельзя писать просто о любви, невзирая на время года"?

Термином "сезонное слово" или "сезонная лексика" обозначают специальную лексику стихов жанра хайку. Еще в эпоху, когда стихотворному жанру "хайку" предшествовал жанр "хайкай", были написаны специальные словари, в которых "сезонная лексика" была упорядочена в соответствии с календарем, классифицирована и снабжена толкованиями. К их числу относятся 俳諧歳時記 "хайкай сайдзики" (сезонные слова хайкай) или 季寄廿 "киёсе" (собрание сезонных слов). Это – словари специальной поэтической лексики для обозначения различных явлений при смене времен года, например астрономических, погодных, восходящих к древним календарным празднествам, связанных с флорой, фауной человеческой деятельностью и пр.

Такие толковые словари-календари существовали в древнем Китае более 2000 лет тому назад. Самыми первыми словарями сезонной лексики были 刑楚歳時記 "кэйсо сайдзики" и 燕京歳時記 "энкё сайдзики", ставшие основой для словарей сезонной лексики, созданных в Японии, где природные и погодные условия не совпадали с китайскими. Эти календари были приведены в соответствие с японскими реалиями в эпоху Эдо. В них приведены такие сезонные слова, как 立春 "риссюн" (начало весны), 啓蟄 "кэйтицу" (пробуждение насекомых), 春分 "сюнбун" (весеннее равноденствие), 立夏 "рикка" (начало лета), 夏至 "гэси" (летнее солнцестояние), 大暑 "тайсё" (большая жара), 立秋 "риссю" (начало

осени), 白露 "сираль" (белая роса), 秋分 "сёбун" (осеннее равноденствие), 立冬 "ритто" (начало зимы), 大雪 "оюки" (большой снег), 冬至 "тоги" (зимнее солнцестояние), 大寒 "дайкан" (большой холод), и прочие, которые являлись отражением китайского календарного деления на 24 сезона. Другой ряд слов описывает деятельность людей, например: 田植え "тае" - посадка рисовой рассады, 登山 "тозан" - восхождение (имеется ввиду гора Фудзи, подъем на которую разрешен с начала июля и до 26 августа, когда вершина свободна от снега). А также: 花火 "ханаби" - фейерверк, 捕虫網 "хотюами" - москитная сетка, 汗 "асэ" - пот, (夏帽子) "нацубоуси" - летняя шляпа и пр.

Современные словари 歳時記 "Сайдзики" – это словари сезонной лексики, дополненные новыми реалиями; правильное их называть развернутым термином 俳句歳時記 "Хайку сайджики". Здесь 俳句 – "хайку", 歳 – "год", 時 – "сезон", 記 – "запись". Буквально это выражение означает: "лексика, описывающая сезонные обороты в природе в течение года".

Таким образом, книги, издающиеся в настоящее время в Японии под названием "Сайдзики" – это собрание сезонной лексики, где словарные статьи разделены по сезонам и снабжены дополнительными комментариями⁵.

Изучение "сайдзики" необходимо в первую очередь переводчикам, т.к. "сезонное слово" чаще всего специфично, труднопереводимое, хотя и встречаются общие, понятные нам реалии.

6. Кто создает сезонную лексику?

На вопрос: "Кто, когда и каким образом решил, какие слова должны входить в «Сайдзики»? ", может быть только один ответ: "Сезонная лексика не является плодом индивидуального творчества. Это общее достояние японцев".

Литературовед Торахико Тэрада сказал, что "Сайдзики" – это индекс чувствительности японцев. В "Сайдзики" собираются слова, кото-

⁵ 現代歳時記三六五日 (Современный календарь сезонной лексики 365 дней), Токио, 1994, стр. 8.

рые *ズバリ* "дзубари" (как раз, в точку) характеризуют данный сезон.

Если проследить историю сезонной лексики, то она восходит к древнему сборнику поэзии "Манъёсю". В дальнейшем она развивалась в стихотворных жанрах "танка" эпохи Хэйан, "рэнга" эпохи Муромати. Расходясь по радианам от так называемого эстетического центра тех эпох, а именно "снега, луны и цветов", эта лексика состояла из множества изящных слов. Далее была лексика в которой проявлялся спор о происхождении между весной и осенью, между мистическими праздниками, знаменующими начало сезона. Сердце японца, влюбленного в горы и реки, рождало присущее одним лишь японцам особое поэтическое чувство, которое и выразилось в поэзии "хайкай".

Сезонная лексика была создана усилиями многих людей. Проще говоря, если создавались хорошие стихи, которые были признаны десятками тысяч читателей, рождалась новая единица сезонной лексики, а лексика, которая не была признана эпохой, отвергалась и естественным образом умирала. Рационализация и модернизация жизни сопровождалась появлением все большего числа новых сезонных слов, которые пришли на смену тем, которые уходили с арены, не соответствуя более эпохе.

Например, перестали употребляться слова, связанные с употреблением угля, как *助炭* дзётан, *炭売り* сумиури (продавец угля), *炭取り* сумитори (ведерко для угля). В эпоху кондиционеров и обогревателей область применения угля стала ограничиваться чайной церемонией и первоклассными ресторанами с грилем.

В эпоху Эдо Мацуо Басё, который составил много новых сезонных слов, сказал так: "Создание хотя бы одного нового сезонного слова, – дар для следующих поколений".

Из поэтов нового времени Накамура Кусатао 中村草田男 в стихе создал новое сезонное слово "манреку" "10.000 зеленей, зеленым-зелено",

万緑の中や吾子の歯生え初むる

Манрёку но	Зелено вокруг
нака я гоко но ха	У моего сына
хаэ сомуру	Прорезались зубки

Като Сюсон 加藤楸邨 в стихе создал слово 寒雷 "канрай" (гром в холодную пору, зимняя гроза) и т.д.

寒雷やびりりびりり真夜のほり

Канрай я Зимняя гроза

Бирири бирири Посреди ночи

Манъя но хари Словно разбилось стекло

В последующие выпуски "Сайдзики" и "Киёсэ" стали вписывать подобные сезонные слова нового времени. Эти новые сезонные слова не были просто модным сенсуальным откликом на природное явление, они должны были включать многослойность смысла и высокую эстетику. Кроме того, непременным условием признания нового слова в качестве "киго" должна была стать его широкая цитируемость в новых произведениях.

7. Календарь

В "сезонной лексике хайку" часто встречаются понятия, сдвинутые по времени, то есть не соответствующие современному пониманию времен года. Например, к весенним сезонным словам относится "февраль", к осенним – "Танабата" и "о-Бон", то есть праздники, которые отмечаются летом. Все это является следствием смещения сезонов после введения в Японии с января 1873 г. григорианского календаря, пришедшего на смену луно-солнечному календарю, принятому и в других странах Юго-Восточной Азии. Точная дата введения луно-солнечного календаря неизвестна (называют 3-й или 7-й вв. до н. э.), но достоверно известно, что перешел он к японцам от китайцев. Древний китайский луно-солнечный календарь того времени был тесно связан с сельскохозяйственными работами. Понятие года часто совпадало с циклом возделывания той или иной культуры.

Из Китая был заимствован также 60-летний календарь – система, основанная на астрономических циклах движения Солнца, Земли, Луны, Юпитера и Сатурна. Древние китайцы приняли за основу цикла время

двух оборотов Сатурна, равное 60 годам. За то же время Юпитер совершает 5 оборотов. Согласно китайской натурфилософии существовало пять стихий, элементов природы: дерево, огонь, земля, металл и вода. Пяти элементам соответствовали цветовые обозначения, которые применялись при обозначении планет и времен года. Каждый элемент делился на два: старший брат и младший брат. И получалось 10 так называемых небесных стволов. Кроме небесных стволов имелись еще 12 "земных ветвей", которым соответствуют названия животных (крыса, бык, тигр и пр.) Для обозначения года в 60-летнем цикле использовалось сочетание одного из 10 небесных стволов и одного из 12 земных ветвей. Сочетания эти повторяются раз в 60 лет. По этому календарю новый год начинался с того новолуния, которое предшествовало нахождению солнца в созвездии Рыбы. Лунный год состоял из 12 лунных месяцев по 29 или 30 дней. В году было 354 или 355 дней. Это – так называемый год обыкновенный 平年 "хэинен". Так как в таком году дней на 11 меньше, чем в солнечном, раз в 3 года добавлялся дополнительный месяц. В Японии каждый месяц имел порядковый номер и еще несколько названий.

Таблица 1. Деление на 12 лунных месяцев ⁶

Название по-порядку		Специальное название	Перевод
1-й месяц	しょうがつ 正月	むつき睦月	месяц дружбы
		しんぎょくとし新玉の年	год новой яшмы
		しんがつ新月	новый месяц
		そうりょうがつ早苗月	месяц первой зелени
2-й месяц	二月	きさらぎ如月	месяц смены одежды
		ちゅうしゅん仲春	середина весны
3-й месяц	三月	やよい弥生	месяц произрастания
4-й месяц	四月	うづき卯月	месяц зайца
		うづき宇津木	месяц дейции зубчатой
5-й месяц	五月	さつき五月	месяц ранних посевов
		ちゅうか仲夏	середина лета
6-й месяц	六月	みなづき	безводный месяц
		水無月	

⁶ Календарные обычаи и обряды стран Юго-Восточной Азии. М., 1989 г., стр. 171-174.

7-й месяц	七月	ふみづき 文月	месяц письма
8-й месяц	八月	はづき 葉月	месяц листвы
		つきみづき 月見月	месяц любования луной
		ちゅうしゅう 仲秋	середина осени
9-й месяц	九月	ながちき 長月	долгий месяц
		きくづき 菊月	месяц хризантем
10-й месяц	十月	かみなづき 神無	месяц без богов
11-й месяц	十一月	しもつき 霜月	месяц инея
		ちゅうとう 仲冬	середина зимы
12-й месяц	十二月	しわす 師走	месяц окончания дел

Названия месяцев говорят за себя: 1-й месяц назывался "месяцем дружбы", потому что в Новый год все поздравляют друг друга, "годом новой яшмы", потому что яшма олицетворяла плодородие, 10-й месяц назывался месяцем без богов, потому что в этот месяц семь богов счастья, покинув подвластные им города и селенья, собирались в храме Идзумо, чтоб определить, что им делать в следующем году.

Как и многие другие народы Восточной Азии, японцы делили год на четыре времени года: весну「春」, лето「夏」, осень「秋」, зиму「冬」.

Кроме того, год делился на 24 сезона по 15 дней в каждом. Эти сезоны назывались 季節 "кисэцу" или 節句 "сэкку". Каждый сезон состоял из трех малых сезонов 個 "ко", в каждом из которых было по 5 дней, всего было по 72 "ко". Это еще более детализировало погодные приметы и земледельческий календарь.

Деление на 24 сезона по солнцу не всегда совпадало с лунными месяцами. В частности, дни равноденствия и солнцестояния приходились на середину сезонов. Перечислим эти сезоны.

Таблица 2. Деление года на 24 сезона по солнцу

Японское название		Перевод на русский язык	Срок по григорианскому календарю
Весна	立春 (рисюн)	Начало весны	4 февраля
	雨水 (усуй)	Дождевая весна	18 февраля
	啓蟄 (кэйтицу)	Пробуждение насекомых	6 марта
	春分 (сёнбун)	Весеннее равноденствие	21 марта
	清明 (сэймэй)	Ясная погода	5 апреля
	穀雨 (кокуу)	Дождь зловых	21 апреля
Лето	立夏 (рикка)	Начало лета	6 мая
	小滿 (сёман)	Малая полнота	21 мая
	芒種 (босю)	Колосья и семена	5 июня
	夏至 (гэси)	Летнее солнцестояние	21 июня
	小暑 (сёсё)	Малая жара	7 июля
	大暑 (оосё)	Большая жара	24 июля
Осень	立秋 (риссю)	Начало осени	8 августа
	処暑 (сёсё)	Конец зноя	23 августа
	白露 (хакуро)	Белая роса	7 сентября
	秋分 (сёбун)	Осеннее равноденствие	23 сентября
	寒露 (канро)	Холодная роса	8 октября
	霜降 (соко)	Выпадение инея	23 октября
Зима	立冬 (ритто)	Начало зимы	8 ноября
	小雪 (сёсёцу)	Малый снег	23 ноября
	大雪 (тайсёцу)	Большой снег	8 декабря
	冬至 (тодзи)	Зимнее солнцестояние	22 декабря
	小寒 (сёкан)	Малый холод	6 января
	大寒 (дайкан)	Большой холод	20 января

Месяц делился на 3 части по 10 дней в каждой, которые назывались соответственно

上旬 "дзэдзюн", 中旬 "тюдзюн", 下旬 "гэдзюн". Имелись также специальные названия для первого — 日 "цуйтати", и последнего 晦日 "мисока" дней месяца. Последний день года назывался 大晦日 "оомисока".

В японском календаре названия животных циклических знаков применялись также по отношению к дням. В одном месяце бывало два или три дня под названием одного и того же животного. Названия животных приписывались также часам суток.

После того, как в Японии ввели григорианский календарь, начало года сместилось на месяц-полтора и слово первый месяц стало обозна-

чать январь. Во избежание путаницы мы будем далее переводить названия месяцев в датах григорианского календаря словами январь – декабрь, а месяцы лунного календаря – по порядковому названию.

8. Могут ли иностранцы одолеть все это?

Каждый раз, проводя фестиваль "хайку", удивляюсь, как охотно студенты откликаются на предложение попробовать себя в жанре трехстишия. Многие пишут по десять и более "хайку", из которых мы отбираем лучшие. Японцам наши "хайку" нравятся, хотя часто происходят комические ситуации. К примеру словосочетания "золотая осень", "океан любви", "на сердце – розы", захватанные и пошлые на наш взгляд, воспринимаются японцами как удачное открытие. Ведь и у нас тоже есть свои сезонные слова, но мы их так не квалифицируем*. А в целом я считаю, что уроки "хайку", как и уроки каллиграфии, икэбаны, японской кухни, кимоно, проводимые в иностранной аудитории, дают гораздо больше для понимания японской культурной традиции, чем, скажем, показ фильмов. И, если даже созданное студентом трехстишие не явится откровением – не страшно. Главное, что это – практическое прикосновение к кажущейся такой далекой и чужой культуре. Не демонстрация, а живое творчество. И понимание этой культуры, пропускание ее через себя. Кто-то подходит глубже, кто-то поверхностно, надеясь на интуицию. Но у всех, как результат эмоциональной встряски поднимается энтузиазм, работоспособность и целеустремленность вообще.

В конце хочется привести лучшие хайку, написанные студентами одного из ереванских вузов.

* Для сравнения приведем весенние "сезонные слова", которые могли бы появиться в Армении.

Это – проталины, бегущие с гор ручьи, весенний ветер, запах оттаявшей земли, день, когда старуха потеряла козлят (парви улер), безумный март (гиж март), цветение абрикоса и других плодовых, заморозки, снег, выпавший на лепестки абрикоса, дожди, зеленая трава, молодая листва, весенние цветы, возвращение перелетных птиц, пробуждение пчел, мух, пахота, сев, 8-е марта, пасха, и многое другое.

道を行き 花屋のそばに 菊匂い ベイブチャン・アルミネ (4)	Мити о юки Ханая но соба ни Кику нпои Бейбутян Армине, 4-й курс	На моем пути Магазин цветочный. Запах хризантем.
じじが夜 ベンチに寝たと 寒いかな マルチロシャン・ヴァルドウ ヒ (4)	Дзидзи га ёру Бенти ни нета то Самуи кан Мартиросян Вардуи, 4-й курс	Этот бокс, Спящий на скамейке, Видимо продрог.
子の騒ぎ 聞いて起きると 秋が来た ホヴァニシャン・アスプラム (4)	Ко но саваги Кните окируто Аки га кита. Оганесян Аспрам, 4-й курс	Школьников галдеж Спозаранку разбудил. Осень на дворе.
秋寒さ アララトはつきり 見えるかな ヒズマリヤン・リリア (4)	Аки самуса Арарато хаккири Миеру кана Хзмалян Лилия, 4-й курс	Осень, холодок. Должно быть, Арарат Четко прорисован.
アララトは 花嫁みたい 山の秋 ハチャトリヤン・ルシネ (3)	Арарато ва Ханаеме митаи Яма но аки Хачатрян Луиза, 3-й курс	Гора Арарат Нарядилась как невеста. Осень и в горах.
満月を 一人眺める 君はどこ ホヴァニシャン・アストギ (4)	Мангецу о Хитори нагамеру Кими ва доко. Оганесян Асттик, 4-й курс	Полная луна. Любуюсь одиноко. Где же ты сейчас?
赤い鳥 待っていますか 次の春 ガザリヤン・アルман (2)	Акаи тори Матте имас ка Цути но хар Казарян Арман, 2-й курс	Красная пичужка, Ты дождешься ли Будущей весны?

KARINE KARAMYAN

CAN THE FOREIGNERS WRITE HAYKU?

SUMMARY

This article analyses the medieval Japanese poetic genre called "haiku". The article contains the indispensable conditions that must be observed when they are writing, namely: three lines in 5, 7 and 5 syllables and "seasonal word". Some principles of eastern numerology that determine the number of rows and syllables in a line are revealed. To select a seasonal word, there are special vocabularies of seasonal vocabulary. The calendar views of the Japanese: the division into months and seasons are tabulated.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՌԵՆԱՏԱ ՔԱՔՐԱԼ ԲԵՌԱԲԵ
ՃԻԶՎԻՏՆԵՐԻ ԵՎ ՖՐԱՆՑԻՍԿԱՆՆԵՐԻ ՄԻԶԵՎ ՏԱՐԱԶԱՅ-
ՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԾԱԳՄԱՆ ՄԿԻԶԲԸ ՃԱՊՈՆԻԱՅՈՒՄ 5

ԱՂԱՎՆԻ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ
ԶԻՆԱԿԱՆ ԵՐԱԶԱՆՔԸ ԻՐԵՎ ՉԺՀ-Ի ԱՐԴԻԱԿԱՆԱՅՄԱՆ
ՆՈՐ ՓՈՒԼԻ ՏԵՍԼԱԿԱՆ 28

ԱՂԱՎՆԻ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ
ԶԻՆԱՍՏԱՆԻ «ՄԵԿ ԳՈՏԻ, ՄԵԿ ՈՒՂԻ» ՆԱԽԱԶԵՌՆՈՒ-
ԹՅՈՒՆԸ ԵՎ «ՀԱՄԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՃԱԿԱՏԱԳՐԻ ՀԱՆՐՈՒՅԹԸ» ... 48

ԵՎԱ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ
ՃԱՊՈՆԻԱ-ԿԱՏԱՐ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՇՈՒՐԶ 62

ԵՎԱ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ
ՀՈՎՀԱՆՆԻՄՅԱՆ Ն. Հ., ԱՄԻՐՆԱՆՅԱՆ Մ. Դ., ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ
Ռ. Կ., Հայաստան - Ճապոնիա. Քաղաքական, տնտեսական, մշա-
կութային և գիտական հարաբերություններ, Երևան, 2005, 180
+144 էջ (Ճապոներեն) (Գրախոսություն) 75

ՆԻԿՈԼԱՅ ՀՈՎՀԱՆՆԻՄՅԱՆ
ԶԻՆԱՍՏԱՆԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՂԵԿԱ-
ՎԱՐԸ՝ ՄԱՈ ԶԵՂՈՒՆԸ ՊԱՐԳԵՎԱՏՐԵԼ Է ՆՐԱՆ ԶԻՆԱՍՏԱՆԻ
ՇՔԱՆՇԱՆՆԵՐՈՎ 79

ՆԻԿՈԼԱՅ ՀՈՎՀԱՆՆԻՄՅԱՆ
ԹՈՒՐՔԻԱՆ ՊԵՏՔ Է ՇԱՐՈՒՆԱԿԻ ՕՍՄԱՆՅԱՆ ԿԱՅՍՐՈՒ-
ԹՅԱՆ ԱԿԱՆԴՈՒՅԹԸ ԵՎ ԸՂՈՒՆԻ ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱ-
ՆՈՒԹՅՈՒՆԸ (Հարցազրույց) 84

ԿԱՐՆԵ ՔԱՐԱՍՅԱՆ
ԿԱՐՈՂ ԵՆ ԱՐՅՈՒՔ ՕՏԱՐԵՐԿՐԱՑԻՆԵՐԸ ԳՐԵԼ ՀԱՅԿՈՒ ... 89

СОДЕРЖАНИЕ

РЕНАТА КАБРАЛ БЕРНАБЭ НАЧАЛО РАЗНОГЛАСИЙ МЕЖДУ ИЕЗУИТАМИ И ФРАН- ЦИСКАНЦАМИ В ЯПОНИИ	5
АГАВНИ АРУТЮНЯН КИТАЙСКАЯ МЕЧТА КАК ВИДЕНИЕ НОВОГО ЭТАПА МОДЕРНИЗАЦИИ КНР	28
АГАВНИ АРУТЮНЯН КИТАЙСКАЯ ИНИЦИАТИВА “ОДИН ПОЯС, ОДИН ПУТЬ” И ИДЕЯ “СООБЩЕСТВА ЕДИНОЙ СУДЬБЫ”	48
ЕВА АРУТЮНЯН ОБ ОТНОШЕНИЯХ ЯПОНИИ И КАТАРА	62
ЕВА АРУТЮНЯН ОГАНЕСЯН Н. О., АМИРХАНИЯ М. Д., КАРАПЕТАН Р. К. Армения – Япония: Политические, экономические, культурные и научные отношения. Ереван, 2005, стр. 180 + 144 (Японский) (Рецензия)	75
НИКОЛАЙ ОГАНЕСЯН ПРЕДСЕДАТЕЛЬ КИТАЙСКОЙ НАРОДНОЙ РЕСПУБЛИКИ МАО ЦЗЭДУН НАГРАДИЛ ЕГО ОРДЕНАМИ КИТАЯ	79
НИКОЛАЙ ОГАНЕСЯН ТУРЦИЯ ДОЛЖНА ПРИНЯТЬ ГЕНОЦИД КАК ЭТО СДЕ- ЛАЛА ОСМАНСКАЯ ИМПЕРИЯ (Интервью)	84
КАРИНЭ КАРАМЯН МОГУТ ЛИ ИНОСТРАНЦЫ ПИСАТЬ ХАЙКУ?	89

CONTENTS

RENATA CABRAL BERNABÉ THE BEGINNING OF THE DISPUTE BETWEEN JESUITS AND FRANCISCANS IN JAPAN	5
AGHAVNI HARUTYUNYAN THE CHINESE DREAM AS A VISION OF PRC'S NEW PHASE OF MODERNIZATION	28
AGHAVNI HARUTYUNYAN CHINESE INITIATIVE "ONE BELT, ONE ROAD" AND THE IDEA OF "COMMUNITY OF COMMON DESTINY"	48
YEVA HARUTYUNYAN ON JAPAN-QATAR RELATIONSHIPS	62
III	
YEVA HARUTYUNYAN HOVHANNISYAN N., AMIRKHANYAN M., KARAPETYAN R., Armenia-Japan: Political, Economic, Cultural and Scientific Relations, Yerevan, 2005, 180+144p. (Japanese) (Reference)	75
NIKOLAY HOVHANNISYAN HE WAS AWARDED WITH CHINESE ORDERS BY THE CHAIR- MAN OF PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA MAO ZEDONG	79
NIKOLAY HOVHANNISYAN TURKEY SHOULD CONTINUE ADMITTING THE GENOCIDE AS THE OTTOMAN EMPIRE DID (Interview)	84
KARINE KARAMYAN CAN THE FOREIGNERS WRITE HAYKU?	90

**ԱՐԵՎԵԼԱՍՍԻԱԿԱՆ
ՌԻՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ**

III

**ВОСТОЧНО-АЗИАТСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ**

III

EASTERN ASIAN STUDIES

III

Հրատ. պատվեր № 851

Ստորագրված է տպագրության՝ 04.04. 2018թ.:

Չափսը՝ 60 x 84 ¹/₁₆, 7,75 տպագր. մամուլ:

Տպաքանակը՝ 200 օրինակ:

Գինը՝ պայմանագրային:

**ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատարակչության տպարան,
Երևան, Մարշալ Բաղրամյան պող. 24:**

[1000m]

ՀԱՆ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0499506

11
A103546